

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 1

DOM
2020-01-31
meddelad i
Stockholm

Mål nr: B 12440-17

PARTER

Tilltalad

JOHAN Stephan Bergsgård, 19700413-6276
Thaliavägen 34
167 71 Bromma

Offentlig försvarare:
Advokat Simon Bergström
Advokatfirman HUNDRA AB
Pipersgatan 12
112 24 Stockholm

Offentlig försvarare:
Advokat Tobias Enochson
Advokatfirman En&Son AB
Karlplan 12
115 20 Stockholm

Åklagare

Kammaråklagarna Thomas Hertz, Markus Hellsten och Carl Asterius
Ekobrottsmyndigheten
Andra ekobrottskammaren i Stockholm
Box 820
101 36 Stockholm

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 8307	Scheelegatan 7	08-561 651 40		måndag - fredag
104 20 Stockholm		E-post: stockholms.tingsratt.avdelning1@dom.se		08:00-16:00
		www.stockholmstingsratt.se		

Målsägande

Pensionsmyndigheten, 202100-6255
Box 38190
100 64 Stockholm

Ombud:

Biträdande jurist Isabelle Hörberg
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

Ombud:

Advokat Patrik Kalman
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

Ombud:

Biträdande jurist Cornelia Svensson
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

DOMSLUT

Åtal som den tilltalade frikänns från

Trolöshet mot huvudman, grovt brott, 10 kap 5 § 1 st och 2 st brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2016
2012-05-01 -- 2012-05-31

Skadestånd

Pensionsmyndighetens skadeståndsyrkande avslås.

Ersättning

1. Tobias Enochson får ersättning av staten med 2 267 361 kr. Av beloppet avser 453 472 kr mervärdesskatt. Av beloppet har 625 000 kr inklusive mervärdesskatt utbetalats i förskott (beslut 2019-10-08).
2. Simon Bergström får ersättning av staten med 1 893 176 kr. Av beloppet avser 378 635 kr mervärdesskatt.
3. Staten ska stå för kostnaden för försvararna.

Övrigt

1. Tingsrättens beslut om kvarstad (2018-08-21) upphävs.
  2. Yrkandet om reseförbud avslås.
-

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 1

DOM
2020-01-31
meddelad i
Stockholm

Mål nr: B 12440-17

Tilltalad

Edward ALEXANDER Ernstberger, 19860402-0191
Sjöstigen 2 B
181 62 Lidingö

Offentlig försvarare:

Advokat Slobodan Jovicic
Advokatfirman Salomonsson & Jovicic
AB
Kungsholmstorg 16, 4 tr
112 21 Stockholm

Offentlig försvarare:

Advokat Carl-Johan Malmberg
LEX Advokatbyrå HB
Box 5305
102 47 Stockholm

Åklagare

Kammaråklagarna Thomas Hertz, Markus Hellsten och Carl Asterius
Ekobrottsmyndigheten
Andra ekobrottskammaren i Stockholm
Box 820
101 36 Stockholm

Målsägande

Pensionsmyndigheten, 202100-6255
Box 38190
100 64 Stockholm

Ombud:

Biträdande jurist Isabelle Hörberg
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

Ombud:

Advokat Patrik Kalman
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

Ombud:

Biträdande jurist Cornelia Svensson
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

DOMSLUT

Åtal som den tilltalade frikänns från

1. Trolöshet mot huvudman, grovt brott, 10 kap 5 § 1 st och 2 st brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2016
2012-05-01 -- 2012-05-31
2. Mutbrott, grovt brott och grovt tagande av muta, 10 kap 5 a § och 5 c § brottsbalken och 20 kap 2 § brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2012
2012-03-01 -- 2013-04-19

Näringsförbud

Yrkandet om näringsförbud avslås.

Skadestånd

Pensionsmyndighetens skadeståndsyrkande avslås.

Förverkande och beslag

Yrkandet om förverkande av 50 765 000 kr avslås.

Ersättning

1. Slobodan Jovicic får ersättning av staten med 2 712 204 kr. Av beloppet avser 542 441 kr mervärdesskatt.
2. Carl-Johan Malmberg får ersättning av staten med 2 874 425 kr. Av beloppet avser 574 885 kr mervärdesskatt.
3. Staten ska stå för kostnaden för försvararna.

Övrigt

1. Yrkandet om reseförbud avslås.
  2. Tingsrättens beslut om kvarstad (2018-07-26) upphävs.
-

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 1

DOM
2020-01-31
meddelad i
Stockholm

Mål nr: B 12440-17

Tilltalad

Per Olov OLLE Markusson, 19761125-0312
Östra Allén 6 B Lgh 1101
181 65 Lidingö

Offentlig försvarare:
Advokat Christina Bergenstein
Advokatfirman SSW HB
Box 12704
112 94 Stockholm

Offentlig försvarare:
Advokat Per E Samuelson
Advokatfirman SSW HB
Box 12704
112 94 Stockholm

Ombud:
Advokat Ulf Stigare
Walthon Advokater AB
Box 716
114 11 Stockholm

Åklagare

Kammaråklagarna Thomas Hertz, Markus Hellsten och Carl Asterius
Ekobrottsmyndigheten
Andra ekobrottskammaren i Stockholm
Box 820
101 36 Stockholm

Målsägande

Pensionsmyndigheten, 202100-6255
Box 38190
100 64 Stockholm

Ombud:

Biträdande jurist Isabelle Hörberg
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

Ombud:

Advokat Patrik Kalman
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

Ombud:

Biträdande jurist Cornelia Svensson
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

DOMSLUT

Åtal som den tilltalade frikänns från

1. Bestickning, grovt brott och grovt givande av muta, 10 kap 5 b § och 5 c § brottsbalken och 17 kap 7 § 2 st brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2012
2012-03-01 -- 2013-04-19
2. Grovt bokföringsbrott, 11 kap 5 § 2 st brottsbalken
2012-05-30
3. Medhjälp till trolöshet mot huvudman, grovt brott, 10 kap 5 § 1 st och 2 st brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2016 samt 23 kap 4 § brottsbalken
2012-05-01 -- 2012-05-31

Näringsförbud

Yrkandet om näringsförbud avslås.

Skadestånd

Pensionsmyndighetens skadeståndsyrkande avslås.

Ersättning

1. Per E Samuelson får ersättning av staten med 2 750 256 kr. Av beloppet avser 550 051 kr mervärdesskatt.
2. Christina Bergenstein får ersättning av staten med 2 346 288 kr. Av beloppet avser 469 258 kr mervärdesskatt.
3. Staten ska stå för kostnaden för ersättningen till Per E Samuelson och Christina Bergenstein.
4. Olle Marcusson får ersättning av staten för sakkunnigutlåtande av Bertil Johansson med 262 500 kr, varav 52 500 kr avser mervärdesskatt.
5. Staten genom Pensionsmyndigheten ska ersätta Olle Marcussons rättegångskostnad för ombudsarvode med 900 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 31 januari 2020 till dess betalning sker. Av beloppet avser 720 000 kr arbete.

Övrigt

1. Yrkandet om reseförbud avslås.
  2. Tingsrättens beslut om kvarstad (2018-08-21) upphävs.
-

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 1

DOM
2020-01-31
meddelad i
Stockholm

Mål nr: B 12440-17

Motpart

DPR Invest AB, 556892-6082
c/o Netoffice
Finningevägen 52
645 42 Strängnäs

Ombud:

Advokat Thomas Olsson
Fria Advokater KB
Box 12706
112 94 Stockholm

Åklagare

Kammaråklagarna Thomas Hertz, Markus Hellsten och Carl Asterius
Ekobrottsmyndigheten
Andra ekobrottskammaren i Stockholm
Box 820
101 36 Stockholm

Målsägande

Pensionsmyndigheten, 202100-6255
Box 38190
100 64 Stockholm

Ombud:

Biträdande jurist Isabelle Hörberg
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

Ombud:

Advokat Patrik Kalman
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

Ombud:

Biträdande jurist Cornelia Svensson
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

DOMSLUT

Skadestånd

Pensionsmyndighetens skadeståndsyrkande avslås.

Betalningsskyldighet till staten

Yrkandet om företagsbot avslås.

Förverkande och beslag

Yrkandet om förverkande av 50 765 000 kr avslås.

Övrigt

Tingsrättens beslut om kvarstad (2018-06-14 och 2019-02-15) upphävs.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 1

DOM
2020-01-31
meddelad i
Stockholm

Mål nr: B 12440-17

Motpart

S2 Invest AB, 556892-6074
Grev Turegatan 26
114 38 Stockholm

Ombud:

Advokat Slobodan Jovicic
Advokatfirman Salomonsson & Jovicic
AB
Kungsholmstorg 16, 4 tr
112 21 Stockholm

Ombud:

Advokat Carl-Johan Malmberg
LEX Advokatbyrå HB
Box 5305
102 47 Stockholm

Åklagare

Kammaråklagarna Thomas Hertz, Markus Hellsten och Carl Asterius
Ekobrottsmyndigheten
Andra ekobrottskammaren i Stockholm
Box 820
101 36 Stockholm

Målsägande

Pensionsmyndigheten, 202100-6255
Box 38190
100 64 Stockholm

Ombud:

Biträdande jurist Isabelle Hörberg
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

Ombud:

Advokat Patrik Kalman
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

Ombud:

Biträdande jurist Cornelia Svensson
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

DOMSLUT

Skadestånd

Pensionsmyndighetens skadeståndsyrkande avslås.

Betalningsskyldighet till staten

Yrkandet om företagsbot avslås.

Förverkande och beslag

Yrkandet om förverkande av 50 765 000 kr avslås.

Övrigt

Tingsrättens beslut om kvarstad (2019-02-21) upphävs.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 1

DOM
2020-01-31
meddelad i
Stockholm

Mål nr: B 12440-17

Tilltalad

DAVID Adrian Persson Rothman, 19800531-0050
Lenavägen 5
139 40 Värmdö

Offentlig försvarare:

Advokat Thomas Olsson
Fria Advokater KB
Box 12706
112 94 Stockholm

Åklagare

Kammaråklagarna Thomas Hertz, Markus Hellsten och Carl Asterius
Ekobrottsmyndigheten
Andra ekobrottskammaren i Stockholm
Box 820
101 36 Stockholm

Målsägande

Pensionsmyndigheten, 202100-6255
Box 38190
100 64 Stockholm

Ombud:

Biträdande jurist Isabelle Hörberg
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

Ombud:

Advokat Patrik Kalman
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

Ombud:

Biträdande jurist Cornelia Svensson
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

DOMSLUT

Åtal som den tilltalade frikänns från

1. Penninghäleri, grovt brott, 9 kap 6 a § 2 st och 3 st brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2014
2012-05-24 -- 2013-04-19
2. Mutbrott, grovt brott och grovt tagande av muta, 10 kap 5 a § och 5 c § brottsbalken och 20 kap 2 § brottsbalken i sin lydelse före 1 juli 2012
2012-03-01 -- 2013-04-19

Näringsförbud

Yrkandet om näringsförbud avslås.

Skadestånd

Pensionsmyndighetens skadeståndsyrkande avslås.

Förverkande och beslag

Yrkandet om förverkande av 50 765 000 kr avslås.

Ersättning

Thomas Olsson får ersättning av staten med 2 650 470 kr. Av beloppet avser 530 094 kr mervärdesskatt. Staten ska stå för kostnaden till Thomas Olsson.

Övrigt

1. Yrkandet om reseförbud avslås.
  2. Tingsrättens beslut om kvarstad (2018-06-14 och 2019-01-23) upphävs.
-

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 1

DOM
2020-01-31
meddelad i
Stockholm

Mål nr: B 12440-17

Motpart

Allra Pension AB, 556754-2955
S2 Invest AB
Grev Turegatan 26
114 38 Stockholm

Ombud:

Advokat Marcus Johansson
Gernandt & Danielsson Advokatbyrå KB
Box 5747
114 87 Stockholm

Ombud:

Biträdande jurist Olof Malmberg
Gernandt & Danielsson Advokatbyrå
Box 5747
114 87 Stockholm

Ombud:

Advokat Daniel Waerme
Gernandt & Danielsson Advokatbyrå KB
Box 5747
114 87 Stockholm

Åklagare

Kammaråklagarna Thomas Hertz, Markus Hellsten och Carl Asterius
Ekobrottsmyndigheten
Andra ekobrottskammaren i Stockholm
Box 820
101 36 Stockholm

Målsägande

Pensionsmyndigheten, 202100-6255
Box 38190
100 64 Stockholm

Ombud:

Biträdande jurist Isabelle Hörberg
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

Ombud:

Advokat Patrik Kalman
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

Ombud:

Biträdande jurist Cornelia Svensson
Trägårdh Advokatbyrå AB
Box 345
201 23 Malmö

DOMSLUT

Ersättning

1. Staten genom Pensionsmyndigheten ska ersätta Allra Pension AB för dess rättegångskostnader med 26 801 200 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 31 januari 2020 till dess betalning sker. Av beloppet avser 10 817 508 kr arbete.
  2. Allra Pension AB:s yrkande om ersättning av allmänna medel för privat försvarare vid kvarstadsförhandling avslås.
-

SAMMANFATTNING AV DOMEN

Tingsrätten ogillar samtliga åtal och avslår Pensionsmyndighetens yrkande om skadestånd. Utgången i målet innebär att också yrkanden om näringsförbud för Alexander Ernstberger, David Persson och Olle Marcusson ogillas, liksom yrkanden om förverkande av pengar från Alexander Ernstberger, David Persson och bolag ägda av dem och yrkanden om företagsbot för de företagen.

Åtalen har i huvudsak byggt på att Svensk Fondservice AB köpt värdepapper för pensionsmedel till ett för högt pris och att överpriset i varje fall till del använts så att Alexander Ernstberger och David Persson kunnat tillgodogöra sig 101 530 000 kr genom mutbrottslighet. Åklagaren har då gjort gällande att de sålt aktier i Supero AB, som ägde större delen av Svensk Fondservice AB, till överpris.

Värdepapperna köptes för 60 miljoner USD och såldes efter ca sju månader för ca 76,5 miljoner USD. Det var fråga om s.k. köpwarranter som var särskilt konstruerade för affären. I inköpspriset ingick ett arvode på drygt 23,5 miljoner USD för arbetet med att konstruera värdepapperna. En huvudfråga i målet har varit om detta arvode var för högt. Tingsrätten har funnit att det inte är bevisat att arvodet var för högt i förhållande till värdepappersköpets art och omfattning. Detta leder till att åtalen inte är styrkta i de delar som avser trolöshet mot huvudman och medhjälp till det brottet.

Det är inte heller visat att köparen av aktierna i Supero AB medvetet betalat ett för högt pris för dem. Det leder till att också åtalen som rör mutbrottsligheten ogillas.

Ställningstagandena till åtalen för trolöshetsbrottslighet och mutbrottslighet leder till att en del av åtalet mot David Persson som avser häleribrottslighet ogillas.

Slutligen har tingsrätten också prövat ett påstående om grovt bokföringsbrott där tingsrätten funnit att bokföringen varit korrekt i de delar tingsrätten haft anledning att pröva.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Domslut	
Johan Bergsgård.....	1
Alexander Ernstberger.....	4
Olle Marcusson	7
DPR Invest AB	10
S2 Invest AB.....	12
David Persson	14
Allra Pension AB	16
Sammanfattning av domen	18
Innehållsförteckning.....	19
Inblandade personer, bolag och fonder	23
Bakgrund	25
Inblandade bolag och personer	25
Warrantinköpen.....	26
Förvärvet av aktier i Supero	28
Rättegången i tingsrätten	28
Yrkanden m.m.	29
Åklagarens åtal.....	29
Pensionsmyndighetens talan.....	35
Ansvaryrkandena	35
Yrkande om skadestånd.....	36
Grunder för yrkandet som skadestånd.....	37
De tilltalades inställning	38
Alexander Ernstberger.....	38
Ansvaryrkandet.....	38
Särskilda yrkanden	39
Yrkandet om skadestånd.....	39
Olle Marcusson	39
Ansvaryrkandet.....	39
Särskilt yrkande.....	39
Yrkandet om skadestånd.....	40
Johan Bergsgård	40
Ansvaryrkandet.....	40
Yrkandet om skadestånd.....	40
David Persson	40
Ansvaryrkandet.....	40
Särskilda yrkanden	40
Yrkandet om skadestånd.....	41
Yrkanden riktade mot motparterna	41
S2 Invest	41
DPR Invest.....	41
Rättegångskostnader.....	41
Parternas utveckling av talan.....	42
Åklagarens sakframställning	42

Inledning	42
Förtroendeställningen	42
Warrantaffären	43
Superoaffären	44
Sambandet mellan affärerna	46
Åtalet för grovt bokföringsbrott	47
Pensionsmyndighetens sakframställning	47
Förtroendeställningen	47
Warrantaffären	48
Oaks verksamhet	49
Superoaffären	49
Sambandet mellan warrantaffären och Superoaffären	50
Ersättningen till Johan Bergsgård	51
Allra Pensions sakframställning	52
Förtroendeställningen	52
Warrantaffären	53
Superoaffären	54
Alexander Ernstbergers sakframställning	54
Förtroendeställningen	54
Warrantaffären	55
Superoaffären	56
Sambandet mellan warrantaffären och Superoaffären	57
Johan Bergsgårds sakframställning	58
Förtroendeställningen	58
Warrantaffären	59
Övrigt	60
Olle Marcussons sakframställning	60
Förtroendeställningen	60
Warrantaffären	60
Superoaffären	61
Åtalet för grovt bokföringsbrott	62
David Perssons sakframställning	63
Utredningen	64
Alexander Ernstberger	64
Förtroendeställningen	64
Warrantaffären	66
Superoaffären	66
Sambandet mellan warrantaffären och Superoaffären	68
Olle Marcusson	69
Warrantaffären	69
Superoaffären	71
Periodiseringen	72
Johan Bergsgård	72
Förtroendeställningen	72
Warrantaffären	73
Sambandet mellan warrantaffären och Superoaffären	75

Superoaffären.....	75
David Persson David Persson har i huvudsak uppgett följande.	76
Domskal	78
Trolöshet mot huvudman, grovt brott (Alexander Ernstberger och Johan Bergsgård)	78
Har SFS haft en sådan förtroendeställning som åklagaren och Pensionsmyndigheten påstått?	78
Allmänt om premiepensionssystemet.....	78
Allmänt om fondbolag.....	79
Allmänt om rekvisitet förtroendeställning.....	80
Förtroendeställning gentemot Gustavia.....	81
Förtroendeställning gentemot fondandelsägarna och pensionsspararna	81
Förtroendeställning gentemot Pensionsmyndigheten.....	83
Har SFS beslut eller förslag till beslut medfört skada eller beaktansvärd risk för slutlig skada hos huvudmannen?.....	84
Jan Bernhard Waages uppgifter	85
Fredrik Edlunds och Daniel Karlgrens uppgifter	85
Tingsrättens bedömning av den bevisning som åberopats av Pensionsmyndigheten	86
Medhjälp till trolöshet mot huvudman, grovt brott (Olle Marcusson).....	88
Mutbrott, grovt brott och grovt tagande av muta (Alexander Ernstberger och David Persson).....	88
Förhållandet mellan åtalet för trolöshet mot huvudman och mutbrottsåtalet ...	88
Betydelsen av lagändringen år 2012	88
Har SFS haft sådan förtroendeställning som åklagaren och Pensionsmyndigheten påstått?	89
Utgjorde ersättningen för aktierna i Supero AB en förmån?	89
Rättens utgångspunkter.....	89
Åklagarens och Pensionsmyndighetens bevisning.....	90
De tilltalades invändningar och motbevisning.....	92
Bestickning, grovt brott och grovt givande av muta (Olle Marcusson)	97
Penninghäleri, grovt brott, och häleri, grovt brott (David Persson).....	98
Grovt bokföringsbrott (Olle Marcusson).....	98
Rättslig reglering	99
Uppgifter i Oaks årsredovisning	103
Tingsrättens bedömning.....	103
Övriga yrkanden.....	105
Skadestånd	105
Rättegångskostnader.....	106
Inledning	106
Försvarens arvoden	107
Carl-Johan Malmberg	107
Slobodan Jovicic	108
Thomas Olsson.....	108
Per E Samuelson.....	108
Christina Bergenstein	108

STOCKHOLMS TINGSRÄTT
Avdelning 1

DOM
2020-01-31

B 12440-17

Tobias Enochson	108
Simon Bergström.....	109
Tingsrättens bedömning.....	109
Allra Pensions yrkande om ersättning av allmänna medel.....	110
Allra Pensions yrkande om ersättning från Staten genom Pensionsmyndigheten	111
Olle Marcussons yrkande om ersättning från Staten genom Pensionsmyndigheten	115
Olle Marcussons yrkande om ersättning av allmänna medel för sakkunnigbevisning	116
HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (TR-01).....	117

INBLANDADE PERSONER, BOLAG OCH FONDER

Personerna nedan anges med de befattningar som de innehade i maj 2012.

Alexander Ernstberger

Grundare och VD för Svensk Fondservice AB (SFS). Ägde hälften av aktierna i Supero AB, som i sin tur ägde en majoritet av aktierna i SFS.

David Persson

Grundare av SFS. Vice VD och försäljningschef hos SFS. Ägde hälften av aktierna i Supero AB, som i sin tur ägde en majoritet av aktierna i SFS.

Olle Marcusson

VD för Oak Capital Group AB (Oak). Ägde en minoritetspost aktier i Oak.

Johan Bergsgård

Förvaltningschef vid SFS. Ägde en minoritetspost aktier i SFS.

Mattias Bengtsson

Ägare till Firstmile Asset Holding AB. Indirekt majoritetsägare i Oak. Påstås ha varit bulvan för Ewran Mersin.

Ewran Mersin

Verksam hos investmentbanken Crédit Agricole. Påstås ha ägt Firstmile Asset Holding med Mattias Bengtsson som bulvan.

Svensk Fondservice AB (SFS)

Aktiebolag verksamt inom premiepensionsmarknaden. Ägdes till 80,79 procent av Supero AB. Har sedan år 2010 i kronologisk ordning haft firmanamnen Svensk Fondservice AB, Allra Asset Management AB och Allra Pension AB. Allra Pension AB har intervenerat i rättegången i detta mål sedan Pensionsmyndigheten underrättat bolaget om att yrkande om skadestånd kan komma att riktas mot det i egenskap av principal för Alexander Ernstberger och Supero.

Supero AB (Supero)

Huvudägare till SFS. Ägdes till hälften vardera av S2 Invest AB och DPR Invest AB.

S2 Invest AB

Alexander Ernstbergers ägarbolag. Ägde hälften av aktierna i Supero. Har i kronologisk ordning haft firmanamnen Goldcup 7709 AB, A. Ernstberger Förvaltning AB och S2 Invest AB.

DPR Invest AB

David Perssons ägarbolag. Ägde hälften av aktierna i Supero. Har i kronologisk

ordning haft firmanamnen Goldcup 7710 AB, D.P.R Förvaltning AB och DPR Invest AB.

Firstmile Asset Holding AB (Firstmile)

Mattias Bengtssons ägarbolag. Ägde 28,45 procent av aktierna i Oak. Förvärvade under våren 2012 aktier i Supero AB.

Oak Capital Group AB (Oak)

Värdepappersbolag. Mattias Bengtsson var majoritetsägare genom direkt och indirekt ägande. Olle Marcusson var VD för bolaget. Oak hade bildats på initiativ av investmentbanken Crédit Agricole för att sälja den bankens produkter.

GustaviaDavegårdh Fonder Aktiebolag (Gustavia)

Fondbolag för SFS-fonderna.

SFS-fonderna

Investeringsfonderna Svensk Fondservice Balanserad, Svensk Fondservice Maximal och Svensk Fondservice Offensiv. Gustavia var fondbolag för fonderna.

BAKGRUND

Inblandade bolag och personer

SFS grundades år 2008 av Alexander Ernstberger och David Persson. Bolaget ägnade sig inledningsvis åt att sälja pensionsrådgivning i form av prenumerationer på ett nyhetsbrev och växte snabbt samtidigt som bolaget utökade och förändrade sin verksamhet. År 2012 var Alexander Ernstberger VD, David Persson vice VD och Johan Bergsgård förvaltningschef hos SFS.

Supero var majoritetsaktieägare i SFS. Supero ägdes den 27 mars 2012 till hälften vardera av Alexander Ernstberger och David Persson. Någon gång under våren 2012 överlät Alexander Ernstberger och David Persson sina aktier till varsitt ägarbolag, S2 Invest och DPR Invest.

Under 2011 inledde SFS ett samarbete med fondbolaget Gustavia. Samarbetet innebar att Gustavia blev fondbolag för de nystartade SFS-fonderna. Ett fondbolag är ett aktiebolag med tillstånd att driva fondverksamhet. Bolaget måste bland annat uppfylla kapitalkrav, uppfylla vissa uppföranderegler och ha tillräckliga tillsynsfunktioner inom bolaget. Eftersom SFS inte hade tillstånd att bedriva fondverksamhet kunde SFS inte vara fondbolag för SFS-fonderna.

Den 8 augusti 2011 anmälde Gustavia till Finansinspektionen att bolaget avsåg att lägga ut förvaltningen av SFS-fonderna till SFS i enlighet med ett mellan SFS och Gustavia ingånget avtal om diskretionär portföljförvaltning. Parterna i detta mål är oense om avtalets innebörd och betydelse för SFS ställning i förhållande till Gustavia, Pensionsmyndigheten och de personer som sparade pengar i fonderna.

SFS-fonderna listades på Pensionsmyndighetens fondtorg. Därigenom kunde pensionsspararna uppdra åt Pensionsmyndigheten att placera sitt premiepensionskapital i SFS-fonderna.

Oak var år 2012 ett värdepappersbolag som bland annat förmedlade strukturerade produkter. Olle Marcusson var VD för bolaget. Bolagets största aktieägare var Mattias Bengtsson, som dels ägde aktier direkt, dels indirekt genom bolagen Firstmile och Zolcit AB.

Det har i målet påståtts av åklagaren, Pensionsmyndigheten och Olle Marcusson att Mattias Bengtsson som ägare agerade bulvan för Ewran Mersin, som vid denna tidpunkt arbetade på banken Crédit Agricole. Av den korrespondens som framkommit i målet framgår att Ewran Mersin haft omfattande kontakt framför allt med Olle Marcusson under den aktuella perioden. Han har också haft kontakt med diverse företrädare för SFS.

Warrantinköpen

I slutet av maj 2012 användes SFS-fondernas medel för att köpa in 7 500 köpwarranter. En köpwarrant är ett emitterat värdepapper som ger innehavaren rätten, men inte skyldigheten, att köpa en underliggande tillgång till ett bestämt pris före eller vid en bestämd framtida tidpunkt.

Parterna i målet är oense om vilket uppdrag och vilken funktion Oak haft i samband med warrantinköpen. Oak agerade i vart fall mellanman för warrantinköpen.

Warranterna emitterades av investmentbankerna Bank of America Merrill Lynch (BAML) respektive Natixis. I båda fallen utgjordes den underliggande tillgången av andelar i åtta olika räntefonder. Värdet på de underliggande tillgångarna var 100 000 USD per warrant. BAML emitterade 3 500 warranter till ett emissionspris om 8 000 USD per warrant och Natixis 4 000 warranter till samma pris. SFS-fonderna köpte in warranterna till det priset. Det totala inköpspriset blev således 60 miljoner USD. Emissionspriset för varje warrant motsvarade åtta procent av de underliggande fondernas värde, Löptiden, dvs. den tid inom vilken warranterna

kunde lösas in, var ca 2,5 år. Warranterna listades på Luxemburgbörsen. I warranternas konstruktion ingick en så kallad volcap, som begränsade möjligheten till utdelning vid oväntat hög volatilitet i de underliggande tillgångarna. Parterna är oense om vilken funktion och vilket värde volcapen haft.

För BAML:s warranter, med emissionspriset 8 000 USD, betalade Oak 4 850 USD. Warranterna såldes därefter vidare till SFS för 8 000 USD. Oak köpte Natixis warranter för emissionspriset 8 000 USD och sålde dem till SFS för samma pris. Därefter fakturerade Oak Natixis 12 600 000 USD, vilket motsvarar 3 150 USD per warrant. Oaks inköpspris blev därmed 4 850 USD även för Natixis warranter. Skillnaden mellan inköpspriset och emissionspriset var 3 150 USD per warrant. De tilltalade har gjort gällande att detta utgjorde sedvanligt arvode för det av Oak nedlagda arbetet. Den totala mellanskillnaden uppgick till 23 625 000 USD (3 150 USD per warrant gånger 7 500 warranter).

Samtliga warranter avyttrades av SFS-fonderna i mitten av december 2012 för nästan 76,5 miljoner USD.

Av Oaks arvode från warrantaffären bokfördes 19 687 500 USD, vilket angavs motsvara 132 317 718,75 kr, som en intäkt hänförlig till april 2012. I årsredovisningen för Oak 2011/12 fastställdes bolagets vinst för perioden till 93 549 412 kr. Vid extra bolagsstämma den 31 augusti 2012 beslutades att Oak skulle genomföra en extra vinstutdelning om 9 740 kr per aktie, dvs totalt 97 400 000 kr. I ett avtal daterat 15 mars 2012 överlät Oaks aktieägare Zolcit AB, Mattias Bengtsson, Olle Marcusson och David Flingdal sin rätt till aktieutdelning, med vissa begränsningar, till Firstmile. Av den extra vinstutdelningen betalades 96 572 600 kr till Firstmile.

Förvärvet av aktier i Supero

Genom ett avtal daterat den 24 maj 2012 överlät S2 Invest och DPR Invest (då Goldcup 7709 AB och Goldcup 7710 AB) fyrtio aktier i SFS till Firstmile. Alexander Ernstberger undertecknade avtalet för S2 Invest, David Persson undertecknade avtalet för DPR Invest och Mattias Bengtsson undertecknade avtalet för Firstmile. Köpeskillingen bestämdes ursprungligen till 14 081 000 USD och kom sedan att justeras. Parterna är oense om när och varför dessa justeringar gjordes. Den slutliga köpeskillingen fastställdes till 101 530 000 kr. Den 31 augusti 2012 betalade Firstmile 48 287 500 kr vardera till S2 Invest och DPR Invest. Den 19 april 2013 betalade Firstmile 2 477 500 kr vardera till bolagen.

Rättegången i tingsrätten

Johan Bergsgård, Olle Marcusson och Alexander Ernstberger har varit frihetsberövade och därefter ålagda reseförbud med anledning av misstankarna i detta mål. Frihetsberövandena har upphört och reseförbuden har upphävts. De avräkningsunderlag som bifogas domen har upprättats med tillämpning av lagen (1974:202) om beräkning av strafftid m.m., som gällde vid tidpunkten för de aktuella frihetsberövandena.

Allra Pension AB (Allra Pension) har inträtt i rättegången som intervenient på de tilltalades sida.

YRKANDEN M.M.

Åklagarens åtal

Åklagaren har, efter justeringar, yrkat ansvar på Alexander Ernstberger, Olle Marcusson, Johan Bergsgård och David Persson samt framställt särskilda yrkanden om företagsbot, förverkande och näringsförbud enligt följande.

1. MUTBROTT, GROVT BROTT OCH GROVT TAGANDE AV MUTA, ERNSTBERGER OCH PERSSON ROTHMAN (9000-K1365-17)

Gärning

Svensk Fondservice AB har på grund av förtroendeställning fått uppgiften att för fondandelsägarna, pensionsspararna eller fondbolaget sköta den ekonomiska angelägenheten att fatta eller föreslå beslut om investeringar i investeringsfonderna Svensk Fondservice Balanserad, Svensk Fondservice Offensiv och Svensk Fondservice Maximal.

Alexander Ernstberger och David Persson Rothman har tillsammans under våren 2012 begärt och godtagit ett löfte om en muta eller en otillbörlig förmån värd 101 530 000 kronor för utövande av den förtroendeställning Svensk Fondservice AB haft.

Alexander Ernstberger har den 24 maj 2012 i A. Ernstberger Förvaltning AB tagit emot en muta eller en otillbörlig förmån i form av en fordran på Firstmile Asset Holding AB om 50 765 000 kronor. Fordran har betalats med 48 287 500 kronor den 31 augusti 2012 och med 2 477 500 kronor den 19 april 2013.

David Persson Rothman har den 24 maj 2012 i bolaget D.P.R Förvaltning AB tagit emot en muta eller en otillbörlig förmån i form av en fordran på Firstmile Asset Holding AB om 50 765 000 kronor. Fordran har betalats med 48 287 500 kronor den 31 augusti 2012 och med 2 477 500 kronor den 19 april 2013.

Gärningarna är att bedöma som grova brott särskilt med beaktande av att de innefattat missbruk av en särskilt ansvarsfull ställning, avsett betydande värde och varit av särskilt farlig art.

Lagrums

10 kap 5 a § och 5 c § brottsbalken och 20 kap 2 § brottsbalken i dess lydelse före 1 juli 2012.

2. BESTICKNING, GROVT BROTT OCH GROVT GIVANDE AV MUTA, MARKUSSON (9000-K1365-17)

Gärning

Svensk Fondservice AB har på grund av förtroendeställning fått uppgiften att för fondandelsägarna, pensionsspararna eller fondbolaget sköta eller övervaka den ekonomiska angelägenheten att fatta eller föreslå beslut om investeringar i investeringsfonderna Svensk Fondservice Balanserad, Svensk Fondservice Offensiv och Svensk Fondservice Maximal.

Olle Markusson har under våren 2012 själv eller tillsammans och i samförstånd med annan till Alexander Ernstberger genom A. Ernstberger Förvaltning AB och till David Persson Rothman genom D.P.R Förvaltning AB erbjudit och utlovat en muta eller en otillbörlig förmån värd 101 530 000 kronor för utövande av den förtroendeställning Svensk Fondservice AB haft och som utövats av Alexander Ernstberger och David Persson Rothman.

Olle Markusson har den 24 maj 2012, själv eller tillsammans och i samförstånd med annan, till Alexander Ernstberger genom A. Ernstberger Förvaltning AB och till David Persson Rothman genom D.P.R Förvaltning AB lämnat en muta eller en otillbörlig förmån i form av fordringar på Firstmile Asset Holding AB om sammanlagt 101 530 000 kronor.

Olle Markusson har därefter tillsett att fordringarna kunnat betalas med 96 572 600 kronor den 31 augusti 2012 och med 4 955 000 kronor den 19 april 2013.

Gärningen är att bedöma som grovt brott särskilt med beaktande av att den innefattat angrepp på en särskilt ansvarsfull ställning, avsett betydande värde och varit av särskilt farlig art.

Lagrum

10 kap 5 b § och 5 c § brottsbalken och 17 kap 7 § 2 st. brottsbalken i dess lydelse före 1 juli 2012

3. TROLÖSHET MOT HUVUDMAN, GROVT BROTT, BERGSGÅRD OCH ERNSTBERGER, OCH MEDHJÄLP TILL TROLÖSHET MOT HUVUDMAN, GROVT BROTT, MARKUSSON (9000-K1365-17)

Gärning

Svensk Fondservice AB har under bland annat år 2012 fått till uppgift att för fondandelsägarna, pensionsspararna eller fondbolaget sköta eller övervaka skötseln av en ekonomisk angelägenhet. Uppgiften har bestått i att fatta eller

föreslå beslut om investeringar avseende förvaltning av kapitalet i investeringsfonderna Svensk Fondservice Balanserad, Svensk Fondservice Offensiv och Svensk Fondservice Maximal.

Alexander Ernstberger och Johan Bergsgård har tillsammans och i samförstånd under maj 2012 missbrukat förtroendeställningen genom att fatta eller föreslå beslut om investeringar som kom att medföra skada för investeringsfonderna.

Besluten om investeringar ledde till att investeringsfonderna köpte värdepapper för ett pris som med minst 137 761 194 kronor överstigit det pris investeringsfonderna annars hade behövt betala. Detta har inneburit skada eller beaktansvärd risk för slutlig skada hos fondandelsägarna, Pensionsspararna eller fondbolaget.

Olle Markusson har främjat gärningen genom att ha konstruerat värdepappren, genom att föreslå beslutet om investering i värdepappren för Alexander Ernstberger och Johan Bergsgård och genom att hantera värdepapper och pengar vid köpen.

Gärningarna är att bedöma som grova brott särskilt med beaktande av att det upprättats oriktiga handlingar vilka använts för att dölja den uppkomna skadan samt genom att huvudmannen tillfogats betydande skada.

Lagrum

10 kap 5 § 1 st. och 2 st. brottsbalken i dess lydelse före 1 juli 2016
23 kap 4 § brottsbalken

4. HÄLERI, GROVT BROTT ELLER PENNINGHÄLERI, GROVT BROTT, PERSSON ROTHMAN (9000-K1365-17)

Gärning

David Persson Rothman har kring den 24 maj 2012 deltagit i att upprätta avtal i samband med en överlåtelse av aktier i Supero AB mellan Firstmile Asset Holding AB och D.P.R Förvaltning AB och A. Ernstberger Förvaltning AB med en köpeskilling om 101 530 000 kronor.

David Persson Rothman har i D.P.R Förvaltning AB den 31 augusti 2012 tagit emot ett belopp om 48 287 500 kronor och den 19 april 2013 ett belopp om 2 477 500 kronor. Han har då berett sig otillbörlig vinning av de brottsliga förvärv som närmare beskrivits enligt åtalpunkterna 1 och 3 och han har hävdad genom brott tillkommen fordran som uppkommit genom åtalpunkten 1.

Deltagandet i avtalen har otillbörligen främjat möjligheterna för Alexander Ernstberger och A. Ernstberger Förvaltning AB att tillgodogöra sig ett belopp om 50 765 000 kronor som härrör från de brottsliga förvärv som närmare beskrivits under åtalspunkterna 1 och 3.

Gärningen är att bedöma som grovt brott särskilt med beaktande av beloppens storlek.

Lagrum

9 kap 6 § brottsbalken

9 kap 6 a § brottsbalken i dess lydelse före 1 juli 2014

5. GROVT BOKFÖRINGSBROTT, MARKUSSON (9000-K1365-17)

Gärning

Olle Markusson har haft ansvar för att uppfylla bokföringsskyldigheten enligt bokföringslagen i Oak Capital Group AB. Under räkenskapsåret 2011-05-01 – 2012-04-30 hade bolaget en balansomslutning på cirka 172 miljoner kronor.

För aktuellt räkenskapsår har han uppsåtligen eller av oaktsamhet misskött bokföringsskyldigheten genom att den 30 maj 2012 bokföra eller låta någon annan bokföra en upplupen intäkt på datumet 2012-04-30 om cirka 132 miljoner kronor, trots att den upplupna intäkten inte funnits då, samt genom att bokföra den upplupna intäkten utan tillräckligt underlag. Detta har medfört att rörelsens förlopp, ekonomiska resultat eller ställning inte i huvudsak kunnat bedömas med ledning av bokföringen.

Gärningen är ett grovt brott eftersom den avsett ett stort belopp och eftersom den lett till att cirka 100 miljoner kronor har kunnat delas ut från bolaget under bolagsstämma avseende räkenskapsåret trots att detta inte funnits tillgängligt som utdelningsbart eget kapital.

Lagrum

11 kap 5 § brottsbalken

Särskilda yrkanden

6. TALAN OM FÖRVERKANDE, ALEXANDER ERNSTBERGER OCH S2 INVEST AB
(9000-K1365-17)

Yrkande

Att ett värde om 50 765 000 kronor förklaras solidariskt förverkat hos Alexander Ernstberger och S2 Invest AB eftersom det utgör utbyte av brott enligt åtalspunkterna 1 och 3 och eftersom ett förverkande inte skulle vara uppenbart oskäligt.

Lagrum

36 kap 1 § brottsbalken

7. TALAN OM NÄRINGSFÖRBUD, ALEXANDER ERNSTBERGER (9000-K1365-17)

Yrkande

Att Alexander Ernstberger under en tid av tio år meddelas näringsförbud.

Grund

Alexander Ernstberger har grovt åsidosatt sina skyldigheter vid utövande av näringsverksamhet och har därvid gjort sig skyldig till brottslighet som inte är ringa.

Näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt eftersom åsidosättandet syftat till betydande vinning och eftersom det orsakat eller varit ägnat att orsaka betydande skada.

Lagrum

4 § lagen (2014:836) om näringsförbud

8. TALAN OM FÖRETAGSBOT, S2 INVEST AB (9000-K1365-17)

Yrkande

Att S2 Invest AB åläggs företagsbot om 5 000 000 kr.

Grund

Företrädare för S2 Invest AB har på sätt som närmare beskrivits under åtalspunkten 1 medverkat till att bortföra, överlåta, omsätta eller vidta annan sådan åtgärd med den där beskrivna egendomen, vilken härrör från det brottsliga förvärv som närmare beskrivits under åtalspunkten 3.

Åtgärderna i S2 Invest AB har vidtagits med uppsåt att dölja egendomens ursprung.

Lagrum

9 kap 6 a § brottsbalken

10 kap 5 a § och 5 c § brottsbalken och 20 kap 2 § brottsbalken i lydelse före 1 juli 2012

36 kap 7 § brottsbalken

9. TALAN OM FÖRVERKANDE, DAVID PERSSON ROTHMAN OCH DPR INVEST AB, (9000-K1365-17)

Yrkande

Att ett värde om 50 765 000 kronor förklaras solidariskt förverkat hos David Persson Rothman och DPR Invest AB eftersom det utgör utbyte av brott enligt åtalpunkterna 1 och 3 och eftersom ett förverkande inte skulle vara uppenbart oskäligt.

Lagrum

36 kap 1 § brottsbalken

10. TALAN OM NÄRINGSFÖRBUD, DAVID PERSSON ROTHMAN, (9000-K1365-17)

Yrkande

Att David Persson Rothman under en tid av tio år meddelas näringsförbud.

Grund

David Persson Rothman har grovt åsidosatt sina skyldigheter vid utövande av näringsverksamhet och har därvid gjort sig skyldig till brottslighet som inte är ringa.

Näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt eftersom åsidosättandet syftat till betydande vinning och eftersom det orsakat eller varit ägnat att orsaka betydande skada.

Lagrum

4 § lagen (2014:836) om näringsförbud

11. TALAN OM FÖRETAGSBOT, DPR INVEST AB (9000-K1365-17)

Yrkande

Att DPR Invest AB åläggs företagsbot om 5 000 000 kr.

Grund

Företrädare för DPR Invest AB har på sätt som närmare beskrivits under åtalpunkten 1 medverkat till att bortföra, överlåta, omsätta eller vidta annan

sådan åtgärd med den där beskrivna egendomen, vilken härrör från det brottsliga förvärv som närmare beskrivits under åtalspunkten 3.

Åtgärderna i DPR Invest AB har vidtagits med uppsåt att dölja egendomens ursprung.

Lagrum

9 kap 6 a § brottsbalken

10 kap 5 a § och 5 c § brottsbalken och 20 kap 2 § brottsbalken i lydelse före 1 juli 2012

36 kap 7 § brottsbalken

12. TALAN OM NÄRINGSFÖRBUD (OLLE MARKUSSON) (9000-K1365-17)

Yrkande

Att Olle Markusson under en tid av tio år meddelas näringsförbud.

Grund

Olle Markusson har grovt åsidosatt sina skyldigheter vid utövande av näringsverksamhet och har därvid gjort sig skyldig till brottslighet som inte är ringa.

Näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt eftersom åsidosättandet syftat till betydande vinning och eftersom det orsakat eller varit ägnat att orsaka betydande skada.

Lagrum

4 § lagen (2014:836) om näringsförbud

Åklagaren har vid huvudförhandlingens slut begärt att de av tingsrätten beslutade kvarstäderna ska bestå samt att de tilltalade ska meddelas reseförbud i samband med dom.

Pensionsmyndighetens talan

Ansvarsyrkandena

Staten genom Pensionsmyndigheten (Pensionsmyndigheten), som biträtt åtalet, dock inte avseende åtalet för grovt bokföringsbrott, har för sin del justerat åtalet såvitt avser *åtalspunkterna 1 och 2* på så sätt att första styckena i

gärningspåståendena under dessa åtalpunkter, med tillägg av det som kursiverats, ska lyda som följer.

Svensk Fondservice AB har på grund av förtroendeställning fått uppgiften att för *Pensionsmyndigheten, pensionsspararna eller* någon annan sköta den ekonomiska angelägenheten att fatta eller föreslå beslut om investeringar i investeringsfonderna Svensk Fondservice Balanserad, Svensk Fondservice Offensiv och Svensk Fondservice Maximal.

Pensionsmyndigheten har justerat åtalet såvitt avser åtalpunkten 3 på så sätt att första meningen i första stycket i gärningspåståendet under denna åtalpunkt, med tillägg av det som kursiverats, ska lyda som följer.

Svensk Fondservice AB har under bland annat år 2012 fått till uppgift att för *Pensionsmyndigheten, pensionsspararna eller* någon annan sköta eller övervaka skötseln av en ekonomisk angelägenhet.

Pensionsmyndigheten har vidare justerat åtalet genom att i gärningspåståendet under *åtalpunkten 3* ange beloppet i första hand till 23 555 298 USD och i andra hand 170 149 339 SEK.

Pensionsmyndigheten har slutligen justerat sista meningen i tredje stycket i åtalpunkten 3 till följande lydelse.

Detta har inneburit skada eller beaktansvärd risk för slutlig skada hos Pensionsmyndigheten, *pensionsspararna eller* hos Gustavia Fonder AB, som varit fondbolag.

Pensionsmyndigheten har uppgett att Pensionsmyndigheten yrkar ansvar både enligt åklagarens gärningsbeskrivningar och Pensionsmyndighetens justeringar av dessa.

Yrkande om skadestånd

Pensionsmyndigheten, har, som talan slutligt bestämts, yrkat skadestånd att utges solidariskt av Alexander Ernstberger, Olle Marcusson, Johan Bergsgård, David Persson, S2 Invest och DPR Invest med, i första hand, 23 319 745 USD eller motsvarande belopp i SEK enligt den valutakurs som gäller vid betalningstillfället

eller, i andra hand, 168 447 846 SEK. På beloppet har yrkats ränta enligt 4 och 6 § räntelagen (1975:635) från den 30 maj 2012 tills full betalning sker.

Grunder för yrkandet som skadestånd

Grunden för Pensionsmyndighetens enskilda anspråk utgörs av gärningspåståendena i *åtalpunkterna 1–4*, de särskilda yrkandena under *punkterna 8 och 11* och vad åklagaren anfört i handlingen ”Vad påstår åklagaren” (bilaga 1). Genom agerandet har de tilltalade och motparterna orsakat Pensionsmyndigheten, alternativt pensionsspararna, en skada uppgående till 23 319 745 USD.

Som rättslig grund för skadeståndstalan har Pensionsmyndigheten i första hand åberopat 2 kap. 2 § skadeståndslagen (1972:207) och i andra hand att agerandet föranleder skadeståndsskyldighet enligt allmänna rättsprinciper.

Vid tiden för den uppkomna skadan ägde Pensionsmyndigheten minst 99 procent av fondandelarna i SFS-fonderna. För inköpen av warranterna betalade fonderna ett pris som med 23 555 298 USD översteg det pris som fonderna borde ha betalt för upphandlingstjänsten. Besluten om investeringar har orsakat i första hand Pensionsmyndigheten, och i andra hand pensionsspararna, en skada om 23 319 745 USD.

Alternativt uppgår skadan till 168 447 846 kr. Andrahandsyrkandet motsvarar 23 319 745 USD i SEK den 30 maj 2012 med en dollarkurs om 7,2234 SEK per USD.

David Persson har i det brottsliga förfarandet avseende mutbrott och penninghäleri agerat som ställföreträdare för DPR Invest. Han har använt DPR Invest som ett brottsverktyg genom att låta bolaget att emot pengar, 50 765 000 kr, som härrör från trolöshetsbrottet. Därför ska även DPR Invest ansvara för skadan.

Alexander Ernstberger har i det brottsliga förfarandet avseende mutbrott agerat som ställföreträdare för S2 Invest. Han har använt S2 Invest som brottsverktyg genom att låta bolaget ta emot pengar, 50 765 000 kr, som härrör från trolöshetsbrottet. Därför ska även S2 Invest ansvara för skadan.

David Perssons åtgärder enligt åtalpunkten 4 har påtagligt minskat möjligheten för Pensionsmyndigheten att få sin skada reparerad.

Skulle en svarande eller en tilltalad inte anses vara skadeståndsskyldig för överpriset enligt det anförda föreligger i vart fall skadeståndsskyldighet för det belopp som den aktuella parten erhållit, bl.a. eftersom de genom agerandet påtagligt minskat möjligheten för Pensionsmyndigheten att få sin skada reparerad. För det fall att skadeståndsskyldigheten på detta sätt bestäms till ett belopp i SEK ska den solidariska skadeståndsskyldigheten begränsas till ett belopp i USD som motsvarar beloppet i SEK enligt den valutakurs som gäller vid betalningstillfället, dock inte om hela skadeståndsskyldigheten bestäms till ett belopp i SEK.

Det saknar betydelse för Pensionsmyndighetens rätt till skadestånd om krav framgångsrikt hade kunnat riktas mot Gustavia eller inte. När Pensionsmyndigheten under 2017 fick kännedom om det agerande som ligger till grund för skadeståndsskyldigheten hade Gustavia trätt i likvidation, kallelse på okända borgenärer skett och fristen löpt ut. Gustavia hade då inte heller några tillgångar att betala ett eventuellt skadestånd med.

De tilltalades inställning

Alexander Ernstberger

Ansvarsyrkandet

Alexander Ernstberger har förnekat gärningen under *åtalpunkten 1*. Han har vitsordat att SFS på grund av förtroendeställning hade till uppgift att lämna råd och förslag till Gustavia om investeringar i de av Gustavia förvaltade fonderna.

Uppgiften innefattade inte att lämna sådana råd och förslag till någon annan än Gustavia.

Alexander Ernstberger har förnekat gärningen under *åtalpunkten 3*. Han har vitsordat att SFS ingått avtal med Gustavia om att lämna råd om investeringar i de av Gustavia förvaltade fonderna. Investeringarna har inte lett till skada eller inneburit beaktansvärd risk för Gustavia eller någon annan. Priserna på värdepappren har motsvarat marknadspriserna. Det hade inte varit möjligt att köpa värdepappren till ett lägre pris från Oak, banker eller någon annan. Det av åklagaren påstådda överpriset utgör Oaks nettoförtjänst efter skatt. Denna har intäktsförts och beskattats inom ramen för Oaks verksamhet och tillhör Oak.

Särskilda yrkanden

De särskilda yrkandena om förverkande och näringsförbud har bestritts av Alexander Ernstberger. Beloppet som yrkas förverkat har inte vitsordats.

Yrkandet om skadestånd

Alexander Ernstberger har bestritt yrkandet om skadestånd. Inget belopp har vitsordats som skäligt i och för sig. Sättet att beräkna ränta har inte heller vitsordats.

Olle Marcusson

Ansvarsyrkandet

Olle Marcusson har såvitt gäller ansvarstalan riktad mot honom förklarat att han förnekar brott på så väl objektiv som subjektiv grund.

Särskilt yrkande

Olle Marcusson har bestritt yrkandet om att han ska åläggas näringsförbud.

Yrkandet om skadestånd

Olle Marcusson har bestritt yrkandet om skadestånd. Inget belopp har vitsordats som skäligt i och för sig. Sättet att beräkna ränta har inte heller vitsordats. Olle Marcusson har redovisat grunderna för sitt bestridande rangordnade enligt följande.

1. Det föreligger inte någon skada.
2. I vart fall har han inte begått något brott eller genom försumlighet orsakat någon skada.
3. Om skada kan visas föreligger i vart fall inte någon adekvat kausalitet mellan gärning och skada.
4. Skadestånd kan inte dömas ut, eftersom skadeståndstalan inte är rättsenligt utformad.

Johan Bergsgård

Ansvarsyrkandet

Johan Bergsgård har såvitt gäller ansvarstalan riktad mot honom förklarat att han förnekar brott på så väl objektiv som subjektiv grund.

Yrkandet om skadestånd

Johan Bergsgård har bestritt yrkandet om skadestånd. Inget belopp har vitsordats som skäligt i och för sig. Sättet att beräkna ränta har inte heller vitsordats.

David Persson

Ansvarsyrkandet

David Persson har såvitt gäller ansvarstalan riktad mot honom förklarat att han förnekar brott på så väl objektiv som subjektiv grund.

Särskilda yrkanden

De särskilda yrkandena om förverkande och näringsförbud har bestritts av David Persson. Beloppet som yrkas förverkat har inte vitsordats.

Yrkandet om skadestånd

David Persson har bestritt yrkandet om skadestånd. Inget belopp har vitsordats som skäligt i och för sig. Sättet att beräkna ränta har inte heller vitsordats.

Yrkanden riktade mot motparterna

S2 Invest

S2 Invest har bestritt mot bolaget riktat yrkande om förverkande och yrkandet om företagsbot. Pensionsmyndighetens yrkande om skadestånd har också bestritts. Inget belopp har vitsordats som skäligt i och för sig. Inte heller sättet att beräkna ränta har vitsordats. Bolaget har invänt att bolaget inte varit inblandat i händelseförloppet utan endast sålt aktier.

DPR Invest

DPR Invest har bestritt mot bolaget riktat yrkande om förverkande och yrkandet om företagsbot. Pensionsmyndighetens yrkande om skadestånd har också bestritts. Inget belopp har vitsordats som skäligt i och för sig. Inte heller sättet att beräkna ränta har vitsordats.

Rättegångskostnader

De offentliga försvararna har begärt ersättning av allmänna medel för sitt arbete. Allra Pension har begärt ersättning för privat försvarare av allmänna medel. Olle Marcusson har begärt ersättning av allmänna medel för privat sakkunnig. Pensionsmyndigheten har begärt ersättning för rättegångskostnader av de tilltalade samt Allra Pension. Allra Pension och Olle Marcusson har begärt ersättning för rättegångskostnader av staten genom Pensionsmyndigheten.

PARTERNAS UTVECKLING AV TALAN**Åklagarens sakframställning***Inledning*

Alexander Ernstberger och Johan Bergsgård har missbrukat SFS förtroendeställning gentemot fondandelsägarna, pensionsspararna eller Gustavia genom att medvetet göra dåliga affärer. De dåliga affärerna bestod i att medel ur SFS-fonderna användes för att köpa warranter till ett överpris. Överpriset uppgick till 137 761 194 kr och utgjordes av den muta som Oak genom Firstmile betalade till S2 Invest och DPR Invest samt skatt på denna. Åklagaren har ingen uppfattning rörande om Oaks arvode har varit skäligt eller normalt. Istället består överpriset just i att ersättningen använts för att finansiera en muta. Syftet med mutan var att Alexander Ernstberger och David Persson skulle verka för att SFS skulle missbruka sin förtroendeställning på fondens bekostnad.

Åklagaren har upplyst tingsrätten om att förundersökning fortfarande pågår avseende den del av Oaks arvode som inte använts för att köpa Superoaktierna. Åklagarens åtal omfattar därför endast de medel som använts för att köpa Superoaktierna.

Förtroendeställningen

Fondandelsägarna äger egendomen i respektive SFS-fond. Gustavia var fondbolag för SFS-fonderna. Gustavia fungerade i praktiken som ett s.k. fondhotell, dvs. ett fondbolag som låter aktörer utan tillstånd bedriva fondrörelse genom fondbolaget. Gustavia ansvarade för att SFS-fonderna följde regulatoriska bestämmelser men hade överlåtit förvaltningen av fondförmögenheterna till SFS genom ett avtal om diskretionär portföljförvaltning. SFS hade därmed möjlighet att löpande förvalta fondförmögenheterna utan att tillfråga fondandelsägarna om hur det skulle göras. SFS hade en avtalsenlig rättighet att påkalla ett förvärv av SFS-fonderna för en viss summa, vilket torde ha inneburit att SFS hade rätt att flytta fondkapitalet till ett annat fondbolag.

Johan Bergsgård var förvaltningschef på SFS och var därmed ansvarig för förvaltningen av SFS-fonderna. Alexander Ernstberger hade också synpunkter och frågor på hur fonderna förvaltades. Han var inblandad i de affärer som är aktuella i detta mål. Såväl Alexander Ernstberger som Johan Bergsgård har därför utövat SFS förtroendeställning.

Warrantaffären

Oak agerade som kommissionär för warrantaffären. Kommissionslagen var därmed tillämplig, och Oak fick inte ta ut ett högre pris för warranterna än vad Oak själv fått betala enligt avtalet med emittentbankerna. Oak dolde att bolaget tog ut en högre ersättning än tillåtet genom att upprätta avräkningsnotor där priset för warranterna angavs till 8 000 USD per styck.

Warrantaffären konstruerades så att det utåt skulle framstå som att Oak inhämtat prisförslag från olika banker. I själva verket var det bestämt på förhand vilka banker som skulle användas och vilket pris som skulle ställas. Johan Bergsgård vilseledde de övriga personerna i förvaltningsteamet för att de inte skulle fatta misstankar.

Under tiden innan warrantaffären var Oaks ekonomi mycket dålig. Bolaget hade tvingats till nedskärningar och gick trots det med stor förlust. Warrantaffären innebar att Oak istället gjorde en stor vinst och att Oak mångdubblade sin omsättning jämfört med tidigare år.

Oak åtog sig att ställa dagliga kurser på warranterna för att SFS-fondernas förmögenhet skulle kunna värderas. För att dölja hur stort arvode Oak tagit ut instruerade Olle Marcusson Erik Grenfors att till en början inkludera Oaks arvode i kursen för warranterna, för att sedan dra av två baspunkter per dag på kursen. På så sätt skulle arvodet gradvis räknas av. SFS och Oak ingick en separat

överenskommelse om detta, second market valuation letter, som Gustavia inte fick ta del av. Enligt avtalet skulle det, om det visade sig vara olagligt, förklaras ogiltigt.

Det hade varit enkelt för en utomstående att upptäcka de felaktiga kurserna genom att söka på upplysningstjänsten Bloomberg. Olle Marcusson instruerade därför Erik Grenfors att be Bloomberg ta bort warranterna från tjänsten.

Finansinspektionen har inte granskat och godkänt warrantaffärerna. Granskningen av Oak och SFS avbröts eftersom bolagen återkallade sina tillstånd och därigenom ställde sig utanför Finansinspektionens tillsyn.

Finansinspektionen i Norge har vid tillsyn av Oak kommit fram till att Oak där inte tog betalt för sina tjänster på ett sedvanligt sätt.

Superoaffären

Ursprungligen var tanken att Oak skulle köpa aktier i Supero till ett överpris. Olle Marcusson medverkade till att dölja det verkliga motivet bakom affären för styrelsen och interna och externa kontrollfunktioner på Oak. Styrelsen var ändå tveksam till att genomföra affären och krävde ytterligare granskning innan förvärvet. Därför fick istället Firstmile genomföra förvärvet.

Eftersom Firstmile saknade tillräckliga tillgångar för att genomföra förvärvet gjordes en aktieutdelning av de medel som inlutit genom warrantaffären. För att göra detta möjligt manipulerade Olle Marcusson Oaks bokföring för att arvodet för warrantaffären skulle bokföras som intäkt under Oaks räkenskapsår 2011/12, som avslutades den 30 april 2012. Olle Marcusson, David Flingdal, Mattias Bengtsson och Zolcit AB överlät även en del av vinstutdelningen till Firstmile. Olle Marcusson var införstådd med att utdelningen från Oak inte var normal, vilket bland annat visar sig i att han bad om att ta ut en del av utdelningen som förskott på hans lön påföljande år, istället för att ta ut den som utdelning.

Firstmile köpte 8 procent av aktierna i Supero till ett pris av 101 530 000 kr. Eftersom Supero ägde ca 80 procent av SFS motsvarade Firstmiles förvärv från S2 Invest respektive DPR Invest två indirekta förvärv av 3,2 procent av aktierna i SFS. Supero hade endast försumbara tillgångar utöver aktieinnehavet i SFS. Det innebär att köpeskillingen som betalades för Supero motsvarar en värdering på 15,7 miljoner kr per procent av innehavet i SFS. Det motsvarar en total värdering av SFS om 1 586 406 250 kr.

För att fastställa värdet på SFS kan man utgå ifrån försäljningar av aktieposter i bolaget som gjordes i nära anslutning till Firstmiles förvärv. Johan Saxon, som var styrelseledamot i SFS, sålde aktier till ett pris om 3,1 miljoner kr per procent. Andreas Selin, som var styrelseledamot i SFS, sålde aktier till ett pris om 3 miljoner per procent. Johan Bergsgård sålde aktier till ett pris om 3,5 miljoner kr per procent. Värdet på SFS landar med tillämpning av dessa värderingar på ca 300 miljoner kr.

År 2013 genomfördes en omstrukturering av SFS-koncernen. SFS värderades då till 340 miljoner kr av revisionsbyrån Deloitte.

Ett vanligt sätt att beräkna ett bolags värde på är att göra en så kallad P/E-värdering, som bygger på att bolagets vinst multipliceras med ett så kallat P/E-tal. SFS resultatmål år 2012 var 37,8 miljoner kr efter skatt. Bolagets faktiska resultat år 2011 var 26 miljoner kr. Med ett P/E-tal om mellan 5 och 10 skulle SFS ha värderats till ca 300 miljoner kr.

De möjliga synergieffekter som kunde följa av att Firstmile förvärvade Supero motsvarade inte det överpris som Firstmile betalade. Synergieffekterna tycks framför allt ha bestått i att Oak skulle få möjlighet att ta ut högre ersättning än tidigare. Möjligheten för Oak att ta ut högre ersättning var dock tveksam utifrån de näringsrättsliga regler som gällde år 2012 och förbjöds genom EU-direktivet MiFID II, som när aktieöverlåtelsen genomfördes höll på att beredas. Oak fick information

om detta av advokaten Anders Malm. De kalkyler som gjordes till stöd för förvärvet byggde på att SFS kunde ta ut en högre förvaltningsavgift än vad som var möjligt enligt Pensionsmyndighetens avgiftsmodell. Dessutom byggde synergieffekterna på att Oak skulle köpa SFS, vilket inte blev fallet i slutändan. Firstmile hade inte heller kunnat framtvinga synergier från SFS, eftersom Firstmile endast ägde en minoritetspost i Supero.

När Firstmile förvärvade Supero kom aktieägarna i Supero överens om att Mattias Bengtsson skulle ta plats i styrelsen. Så blev aldrig fallet.

Olle Marcusson medverkade till att affären genomfördes, bland annat genom att se till att betalningen från Firstmile till SFS verkställdes. Olle Marcusson var medveten om att betalningen utgjorde en muta.

Firstmiles revisor tilldelades en varning för sin bristfälliga revision av Firstmile.

Sambandet mellan affärerna

Warrantaffären var i princip framförhandlad i slutet av april. Den kom dock att skjutas upp flera gånger, eftersom Superoaffären inte var klar. Först när aktieöverlåtelseavtalen för Superoaffären skrevs under den 24 maj 2012 gav Johan Bergsgård, på uppmaning av Alexander Ernstberger, klartecken till att SFS-fonderna skulle köpa warranterna.

Ewran Mersin föreslog i ett tilläggsavtal att förvärvet av Superoaktierna skulle villkoras av att Oak gjorde värdepappersaffärer till ett nominellt belopp om minst 700 miljoner USD. Han föreslog också att tillträdesdagen för aktierna skulle justeras om vinsten från Oaks värdepapperstransaktioner inte kunde realiseras förrän räkenskapsåret 2012/13. Alexander Ernstberger föreslog att allt utdelningsbart utrymme som kunde realiseras ur Oak skulle tillfalla S2 Invest och DPR Invest.

Åtalet för grovt bokföringsbrott

För att det skulle vara möjligt att dela ut förtjänsten från warrantaffären till Firstmile i tid behövde den bokföras på Oaks räkenskapsår 2011/12, som avslutades den 30 april 2012. Den 30 april 2012 fanns dock inte någon bindande överenskommelse mellan SFS eller Gustavia och Oak om att genomföra affären. För att möjliggöra att affären bokfördes på det tidigare räkenskapsåret upprättade Olle Marcusson en bakdaterad teckningsblankett som Johan Bergsgård fick skriva under och som Olle Marcusson sedan skickade till Oaks revisor. Johan Bergsgård saknade dock rätt att själv ingå avtalet om warrantaffären. Den teckningsblankett som skickades till Oaks revisor saknade därtill den kancelleringsfrist som funnits på de tidigare teckningsblanketterna.

Olle Marcusson instruerade Oaks bokförare att bokföra intäkten från warrantaffären på fel räkenskapsår, trots att det inte funnits tillräckligt underlag för detta och trots att intäkten inte hade uppkommit under räkenskapsåret 2011/12.

Pensionsmyndighetens sakframställning

Pensionsmyndigheten har, utöver vad som framförts av åklagaren, anfört följande.

Förtroendeställningen

Pensionsmyndigheten fungerar inom premiepensionssystemet som ett försäkringsbolag. Pensionsmyndigheten är fondandelsägare i de fonder som pensionsspararna väljer. Pensionsmyndigheten placerar pensionsspararnas medel utifrån pensionsspararnas instruktioner. Pensionsmyndigheten har rätt att föra skadeståndstalan å pensionsspararnas vägnar enligt 64 kap. 33 § socialförsäkringsbalken.

SFS-fonderna var noterade på Pensionsmyndighetens fondtorg. En fond som är noterad där får inte ta ut högre avgifter än vad som godkänts av Pensionsmyndigheten.

Gustavia lade ut förvaltningen av SFS-fonderna på SFS. Förhållandet emellan reglerades i parternas samarbetsavtal, avtalet om diskretionär portföljförvaltning och rutinen för utförande av uppdraget. Enligt samarbetsavtalet skulle SFS förvalta fonderna. Enligt portföljförvaltningsavtalet skulle förvaltningen i sin helhet skötas av SFS och Gustavia endast sköta administrativa frågor. Detta framgår även av epost som Johan Bergsgård skrivit om sin roll. Gustavia agerade endast som ett fondhotell. Förvaltningen sköttes i praktiken av SFS.

Warrantaffären

Oak tog ut ett oskäligt högt arvode för sitt arbete. Skäligt arvode för arbetet hade uppgått till mellan 500 000 kr och 1 000 000 kr. Det fanns ingen anledning att använda Oak för affären. Istället hade SFS kunnat vända sig direkt till en bank. Banken hade inte tagit ut mer än en miljon kr i arvode. Om SFS inte redan var godkänt som motpart för banken hade banken sett till att SFS blev godkänt. För affärer av denna storlek vänder man sig till flera olika emittenter för att åstadkomma ett bra pris.

De transaktioner som åberopats av Allra Pension, Alexander Ernstberger, Olle Marcusson och Johan Bergsgård för att visa att Oaks arvode var skäligt går inte att jämföra med de i målet aktuella affärerna, eftersom de rör massmarknadsemissioner till lägre belopp.

Det är ovidkommande att warrantaffären innebar en vinst för SFS-fonderna. Om inte ett oskäligt högt arvode hade tagits ut hade SFS-fonderna gjort ännu större vinst. Den närmare utformningen av warranterna är inte heller av betydelse för åtalet.

SFS försökte dölja storleken på Oaks arvode för Finansinspektionen. SFS gjorde ingen upphandling av Oaks tjänster och inga priskontroller.

Oak agerade inte på uppdrag av bankerna.

Oaks verksamhet

Oaks var ett mindre bolag som framför allt arbetade med massmarknadsemissioner. Den i målet aktuella warrantaffären var mycket stor i jämförelse med Oaks normala verksamhet. Utan intäkterna från warrantaffären hade Oaks resultat för räkenskapsåret 2011/12 blivit negativt, och Firstmile hade inte kunnat förvärva aktierna i Supero utan extern finansiering.

Superoaffären

Supero ägde en huvudsaklig tillgång, nämligen 80,7 procent av aktierna i SFS. Utöver detta ägde Supero aktier i holdingbolaget Spira Holding AB, fordringar på 12,1 miljoner kr och 200 000 kr i kassamedel. Spira Holding AB gjorde ett negativt resultat och var maximalt värt 42 000 kr.

År 2012 förvaltede SFS strax över sex miljarder kronor. I december 2011 uppgav Alexander Ernstberger att målet för bolaget var att göra en vinst på 37,8 miljoner kr efter skatt. I maj 2012 var prognosen en vinst efter skatt på 34,7 miljoner kr. Slutresultatet blev ca 28 miljoner kr efter skatt.

SFS räknade med en försiktig resultatutveckling. År 2014 räknade bolaget med att göra en vinst på 40 miljoner kr efter skatt. Utifrån SFS egna prognoser har Pensionsmyndighetens sakkunniga gjort en värdering av SFS som uppgår till 250 – 400 miljoner kr.

Under år 2014 förvärvade SFS Prognosia. En del av köpeskillingen betalades med aktier i SFS. SFS värderades då till 500 miljoner kr exklusive värdet på Prognosia.

Värderingar av Allrakoncernen under åren 2015 och 2016 kan inte läggas till grund för värderingen av bolaget år 2012, eftersom Allrakoncernens resultat till stor del baserades på olagliga och mycket inkomstbringande affärer som genomförts i bolaget Allra Capital Markets Limited (Allra Dubai). Affärerna gick ut på att Allras fondbolag i Luxemburg upphandlade warranten genom en upphandling som var riggad till Allra Dubais fördel. Allra Dubai kunde därigenom ta ut oskäligt höga arvoden för warranterna. Vid en genomlysning av Allrakoncernen värderade riskkapitalbolaget Nordic Capital Allra Dubai till 0 kr.

Om SFS kundbas hade vuxit hade förvaltningsavgifterna per kund för fonderna minskat, eftersom Pensionsmyndigheten tillämpade en avgiftstrappa där avgifterna minskade i takt med att storleken på det förvaltade kapitalet ökade.

Sambandet mellan warrantaffären och Superoaffären

Ewran Mersin, Olle Marcusson, Alexander Ernstberger och David Persson tog under början av år 2012 fram ett förslag som innebar att SFS-fondernas medel skulle investeras i warranten som togs fram av Oak. Detta skulle leda till ökade intäkter för Oak. Alexander Ernstberger och David Persson skulle därefter erhålla ersättning för detta. Advokaten Anders Malm fick i uppdrag att granska upplägget, och redovisade i en promemoria en rad risker med det. Ewran Mersin, Olle Marcusson, Alexander Ernstberger och David Persson valde därför att istället gå vidare med ett upplägg med där ersättningen till Alexander Ernstberger och David Persson skulle döljas.

Den 2 maj 2012 undertecknade Johan Bergsgård teckningsblanketten för affären, efter att ha stämt av detta med Alexander Ernstberger. SFS var alltså berett att genomföra affären redan då. Man kom dock att förlänga kanceringsfristen, alltså

den frist inom vilken SFS kunde dra sig ur warrantaffären, sex gånger på grund av att arbetet med aktieförvärvet drog ut på tiden. Warrantaffären genomfördes slutligen i mycket nära tidsmässig anslutning till aktieförvärvet, efter att Alexander Ernstberger meddelat Johan Bergsgård att han kunde lägga ordern om att köpa warranterna.

I den första köpeskillingsbilagan till aktieöverlåtelseavtalet angavs köpeskillingen till 14 081 000 USD, vilket motsvarade 59,6 procent av intäkten från warrantaffären. I den andra köpeskillingsbilagan, som ersatte den första köpeskillingsbilagan, angavs köpeskillingen till 7 509 867 USD plus 47 443 583 SEK. Den andel av köpeskillingen som hade växlats till svenska kronor motsvarade hur stor andel av Oaks vinst som Oak hade växlat till svenska kronor. Växlingen av köpeskillingen och Oaks vinst har också gjorts till samma växelkurs. Eftersom växelkursen angetts med fyra decimaler och växelkursen varierar kontinuerligt under dagen är det extremt osannolikt att växlingarna skulle ha skett till samma kurs av en slump. I den tredje köpeskillingsbilagan, som ersatte den andra köpeskillingsbilagan, hade den återstående delen av dollarbeloppet växlats om till en köpeskillning i svenska kronor till samma växelkurs som Oak växlat den återstående delen av vinsten. Olle Marcusson och Alexander Ernstberger diskuterade den tredje köpeskillingsbilagans koppling till Oaks växlingar per SMS.

Ersättningen till Johan Bergsgård

Johan Bergsgård ersattes för sin medverkan i affärerna genom att ett bakdaterat optionsavtal upprättades. Optionsavtalet upprättades av Johan Bergsgård, David Persson och Alexander Ernstberger i oktober 2012, men daterades den 1 maj 2010. Det finns inga spår i aktieböcker eller liknande av att optionsavtalet skulle ha upprättats redan 1 maj 2010. Därefter köpte David Persson och Alexander Ernstberger tillbaka aktierna för 8 686 640 kr, vilket innebar att Johan Bergsgård fick en ersättning motsvarande vad parterna kommit överens om.

Allra Pensions sakframställning*Förtroendeställningen*

Gustavia var inte ett fondhotell. Ett fondbolag kan inte genom att lägga ut verksamheten på annan avhända sig sitt ansvar gentemot fondandelsägarna. Fondbolaget måste bibehålla kontroll över fonden. Innan samarbetet mellan Gustavia och SFS inleddes genomförde Gustavia en analys av sina möjligheter att övervaka SFS, som utmynnade i slutsatsen att Gustavia hade tillräcklig kompetens för att göra detta. Genom de rutiner som fanns på plats bibehöll Gustavia kontrollen över SFS-fonderna. Det fanns därtill både externa och interna kontrollfunktioner som övervakade Gustavias verksamhet.

Det saknar betydelse att SFS uppdrag enligt avtalet med Gustavia var att bedriva ”diskretionär portföljförvaltning”, eftersom detta i praktiken inte var fallet. I avtalet finns en rad begränsningar som innebar att Gustavia inte avhände sig kontrollen över SFS-fonderna. Samtliga order skulle gå via Gustavia och det var Gustavia som i slutändan fattade investeringsbesluten. Inga nya marknader eller instrument fick användas utan godkännande av Gustavia. Finansinspektionen har granskat avtalet och godkänt det, vilket myndigheten inte hade gjort om Gustavia avhant sig förvaltningsansvaret till SFS.

SFS fick ersättning av Gustavia, inte ur SFS-fondernas fondförmögenhet. SFS var närmast att likna vid en underleverantör.

Den aktuella transaktionen granskades av Gustavias complianceansvarige Björn Wendleby och Gustavias risk- och värderingskommitté. Det var först efter att dessa godkänt affären som den genomfördes. Det slutliga investeringsbeslutet fattades av Gustavia, som också ingick alla relevanta avtal i samband med affären. SFS hade inte möjlighet att rättshandla för SFS-fondernas räkning. Ingen av de tilltalade hade möjlighet att göra det heller.

Warrantaffären

De i målet aktuella warranterna var skräddarsydda efter SFS-fondernas behov och väldigt komplexa. För att inhandla skräddarsydda derivat krävs hög kompetens och stort kontaktnät antingen hos den som köper in derivatet eller hos den som anlitas för att arrangera transaktionen. Ju mer avancerat ett derivat blir, desto färre banker kan emittera det. Den som inte själv har sådana kontakter måste anlita en mellanman för att få kontakt med rätt banker. Bankerna vill normalt inte handla direkt med köparen, eftersom det utsätter banken för en risk för framtida tvister.

SFS hade inte egen kompetens för att skräddarsy derivatet. SFS anlidade därför Oak för att strukturera derivatet. En strukturering kan liknas vid att någon ”uppfinner” derivatet och innebär bland annat att derivatet utformas utefter önskvärd exponering, möjlighet till ett bra pris från banken och regulatoriska krav. Den som strukturerar produkten går också in i en prispförhandling med de emitterande bankerna. Det är i sådana fall bra att anlita en fristående arrangör istället för att gå direkt till en bank med förfrågan, eftersom denne kan agera oberoende av bankerna och pressa priset på produkten. Om banken hanterar struktureringen tar banken ut arvode för detta. Struktureringen var det mest värdeskapande arbetet i de i målet aktuella transaktionerna.

Vid köp av strukturerade produkter är det totalpriset för produkten som är relevant, inte hur stor del av totalpriset som utgörs av arrangörsarvodet. Arrangörsarvodet sätts utifrån storleken på den underliggande tillgången och löptiden för produkten. Vid bedömningen av Oaks arvode måste hänsyn alltså tas till att den underliggande tillgången var mycket stor och att löptiden var ca 2,5 år. Oaks arvode överensstämde med arvodet i jämförbara transaktioner. Arrangörsarvodet minskar inte i takt med att det underliggande värdet ökar. För stora transaktioner tas mycket stora arvoden ut.

Arrangören får betalt av emittentbanken, antingen genom att arrangören fakturerar banken för sitt arvode eller genom att arrangören tar ut arvodet som mellanskillnad när produkten säljs vidare till köparen. Det finns normalt avtal mellan banken och arrangören som reglerar arrangörens rätt till arvode. Bankerna betalar av regulatoriska skäl inte ut högre arvode än vad som är skäligt.

Det är vanligt att arrangörens arvode gradvis räknas av från kursen på produkten. Det innebär att kunden, om denne återköper produkten innan arrangörens arvode räknats av helt, får en rabatt på arvodet.

Finansinspektionen har granskat warrantaffären år 2012 utan anmärkning.

Superoaffären

De koncerninterna affärer som gjordes i Allrakoncernen åren 2015 och 2016 har granskats av relevanta tillsynsmyndigheter och revisorer utan anmärkning. Nordic Capital värderade Allra Dubai till 0 kr som en del av en prisförhandling. Om Nordic Capital funnit tecken på brottslig verksamhet hade bolaget överhuvudtaget inte varit intresserat av att köpa Allrakoncernen.

Alexander Ernstbergers sakframställning

Förtroendeställningen

Samarbetet mellan SFS och Gustavia inleddes på initiativ av Johan Saxon, som var aktieägare i båda bolagen. Gustavias fonder gick dåligt, och man kom därför fram till att Gustavia skulle starta tre fonder under SFS namn. Fonderna skulle marknadsföras som att de förvaltades av SFS, som hade ett varumärke som Gustavia kunde dra nytta av. SFS skulle rekommendera sparare att investera i fonderna. Gustavia var inte intresserat av att SFS skulle förvalta fonderna, utan var intresserat av SFS säljförmåga.

Enligt Gustavias och SFS avtal skulle Gustavia betala SFS arvode för att marknadsföra och sälja fonderna. Gustavia kunde inte delegera bort ansvaret för fonderna, och begränsade därför SFS möjlighet att förvalta fonderna.

Uppdragsavtalet mellan SFS och Gustavia innehöll så långtgående begränsningar att SFS inte kan sägas ha bedrivit diskretionär förvaltning. Gustavia var, till skillnad från Johan Bergsgård och SFS, behörigt att agera för SFS-fondernas räkning.

Gustavia gjorde en självständig granskning av SFS order. Gustavia var representerat i SFS placeringsråd. Det kan inte röra sig om en förtroendeställning om det är huvudmannen som agerar.

Alexander Ernstberger var i egenskap av VD intresserad av verksamheten, men lade sig inte i rådgivningen angående SFS-fonderna. Han litade på Johan Bergsgårds kompetens och omdöme.

Warrantaffären

Under åren 2011 och 2012 var Johan Bergsgård intresserad av att investera i hävstångsprodukter för att öka fondernas konkurrenskraft. SFS-fonderna kunde inte direktinvestera i andra fonder, utan behövde göra detta genom paketerade instrument. Johan Bergsgård försökte därför kontakta flera investmentbanker för att hitta en high yield-produkt att investera i. Han kom då i kontakt med Ewran Mersin och träffade denne, som i sin tur hänvisade till Oak.

Oak strukturerade warranterna och upphandlade dem åt SFS-fonderna. Johan Bergsgård ansökte därefter om att SFS-fonderna skulle få investera i warranterna. Björn Wendleby, Gustavias complianceansvarige, granskade affären och ställde kompletterande frågor till Johan Bergsgård. Björn Wendleby begärde bland annat att någon skulle ställa dagliga priser. När Oak erbjudit sig att göra detta godkände Björn Wendleby affären. Affären godkändes också av Gustavias risk- och värderingskommitté efter noggranna affärsmässiga överväganden. Det var Gustavia som slutligen verkställde ordern.

Finansinspektionen har granskat warrantaffären och avslutat granskningen utan någon erinran mot Gustavia eller SFS.

Oaks ersättning var marknadsmässig, vilket bland annat visas av att den fastställdes av två globala investmentbanker.

Warrantaffären gav en god avkastning för spararna.

Superoaffären

Superoaktierna såldes till ett marknadsmässigt pris. Det är vanligt med betydligt högre P/E-tal än vad åklagaren gjort gällande är normalt. År 2012 var SFS ett bolag som växte snabbt och vars ägare var drivna och innovativa. Trots att bolaget var nystartat gjorde det stora vinster. Bolaget hade ingått flera strategiska samarbeten med distributörer och andra aktörer. Det fanns synergieffekter att hämta i ett samarbete med Oak.

Ewran Mersin och Mattias Bengtsson kunde erbjuda SFS kontakter inom branschen, kunskap och erfarenhet, och dessutom ett strategiskt samarbete med Oak. Mattias Bengtsson hade ett eget fondbolag som SFS hade kunnat samarbeta med istället för med Gustavia. Mattias Bengtsson, Olle Marcusson och Ewran Mersin kom senare att engagera sig i SFS.

Eftersom det fanns ett aktieägaravtal mellan aktieägarna i SFS var det mest praktiskt för Firstmile att köpa in sig i Supero. Det fördes reella förhandlingar om aktieöverlåtelsen under april och maj 2012. Båda parter var intresserade av att maximera sin vinst från affären. Affären genomfördes med bistånd av advokaten Anders Malm, som fick kännedom om köpeskillingens storlek.

Anledningen till att det var Firstmile som förvärvade SFS istället för Oak var att Oak inte kunde förvärva SFS på grund av kapitaltäckningskrav. Oaks styrelse godkände affären.

Det är riktigt att Johan Saxon, Andreas Selin och Johan Bergsgård sålde SFS-aktier till ett lägre pris än vad Firstmile köpte sådana för. De ville realisera sin vinst och hade sämre insyn i SFS än vad David Persson och Alexander Ernstberger hade. När de sålde gjorde de en mycket god affär. KPMG granskade återköpen och varnade för att köpeskillingen kunde ha satts för lågt, eftersom köpeskillingen hade satts lägre än Firstmiles pris.

Vid förvärvet av Prognosia såldes inte aktierna. De sattes i pant. Då saknar det betydelse att aktierna var mer värda i verkligheten.

SFS internkapitalutvärdering (IKU:n) kan inte läggas till grund för en värdering av SFS, eftersom IKU:n endast syftade till att visa att bolaget var tillräckligt kapitaliserat. SFS gjorde därför en försiktig tillväxtprognos. IKU:n återspeglade inte de verkliga, bättre, förhållandena i bolaget.

Apportemissionen vid omstruktureringen gjordes inte till marknadsvärdet utan till substansvärdet, för att undvika goodwillposter i redovisningen.

Sambandet mellan warrantaffären och Superoaffären

Det tilläggsavtal som åklagaren gjort gällande kopplar warrantaffären till Superoaffären genom att Superoaffären villkoras av Oaks försäljningsvolym utgjorde endast ett utkast och blev aldrig avtalsinnehåll. Anledningen till att frågan om Oaks försäljning diskuterades var att Alexander Ernstberger var orolig för vad som skulle hända om Oak medvetet försökte ta sig ur avtalet. Anledningen till att tillträdesdagen gjordes beroende av Oaks intäkter var att den behövde skjutas upp om Oak inte gjorde tillräcklig vinst att dela ut till Firstmile.

David Persson och Alexander Ernstberger hade ingen insyn i Oak. De kände inte till hur stor del av warrantaffären som finansierade Firstmiles förvärv av Superoaktierna. De utgick från att Firstmile hade medel för att förvärva SFS eftersom både Mattias Bengtsson och Ewran Mersin var mycket förmögna personer.

Anledningen till att kancelleringsfristen förlängdes var att Gustavias godkännande av affären drog ut på tiden. Först den 14 maj 2012 hade Gustavia fattat alla nödvändiga beslut för att affären skulle kunna genomföras. Därefter krävdes kompletterande handlingar från Oaks sida. Det är oklart varför de sista förlängningarna av kancelleringsfristen skett, men beslutet har i vilket fall som helst legat hos Oak, inte hos SFS. Det finns ingen koppling mellan warrantaffären och Superoaffären. Det saknas helt korrespondens mellan Oak och SFS där affärerna kopplas ihop.

Johan Bergsgårds sakframställning

Förtroendeställningen

SFS uppdrag var att marknadsföra SFS-fonderna och att lämna förslag på investeringar. Gustavia, inte SFS, hade en avtalsrelation med Pensionsmyndigheten. Gustavia var i egenskap av fondbolag part i samtliga transaktioner som genomfördes i fonderna. SFS hade inte rätt att rättshandla för fondernas räkning. Johan Bergsgård hade ingen förtroendeställning på det sätt som åklagaren och Pensionsmyndigheten påstår, och hade inte heller uppsåt till att någon sådan förtroendeställning fanns.

Gustavia var inte ett fondhotell. SFS var tvunget att lägga alla order genom Gustavia, och vid användning av nya marknader, motparter eller värdepapper gjorde Gustavia rigorösa granskningar av ordern. SFS kunde inte påverka Gustavias process och hade inte insyn i hur en order slutligen verkställdes. Gustavia hade ställt upp limitbestämmelser för SFS som var hårdare än fondbestämmelserna. Det

förekom att Gustavia gav SFS direktiv om vilka transaktioner som skulle göras i fonderna och att Johan Bergsgård inte kunde hindra detta.

Warrantaffären

Warrantaffären var affärsmissigt motiverad. Under år 2011 och 2012 undersökte Johan Bergsgård möjligheten att få till en ränteeponering med hävstång i fonderna. En orsak till detta var att SFS ville att SFS-fonderna skulle vara konkurrenskraftiga gentemot sjunde AP-fonden (AP7:an). Johan Bergsgård vände sig till en rad aktörer på den finansiella marknaden för att undersöka vilka instrument som SFS-fonderna skulle kunna investera i. SFS hade inte den kompetens och storlek som krävdes för att skraddarsy ett sådant värdepapper. SFS vände sig därför till arrangören Oak med vissa önskemål. SFS-fonderna skulle investera i high yield-fonder, det vill säga fonder med högre risk och högre avkastning. SFS-fondernas medel kunde av regulatoriska skäl inte användas för direktinvesteringar i räntefonder, så investeringen behövde paketeras på ett sätt som var förenligt med lag och fondbestämmelser. SFS ville åstadkomma en högre risknivå i fonderna utan att öka belastningen på Gustavias back office, som redan var högt belastat. Oak strukturerade warranterna utifrån dessa önskemål. Johan Bergsgård var inte inblandad i struktureringen, men ställde frågor om hur instrumentet skulle konstrueras. Anders Malm granskade affären för Oaks del och godkände den. Johan Bergsgård höll de övriga i förvaltningsteamet och Björn Wendleby informerade om investeringen.

Johan Bergsgård signerade en teckningsblankett för warrantaffären eftersom han uppfattade att den behövdes för Oaks bokföring. Han tolkade inte blanketten som bindande. Det var inte konstigt att använda en kancelleringsfrist för en så stor affär. Anledningen till att kancelleringsfristen förlängdes var att Gustavia behövde tid för att godkänna affären.

När warranterna hade skräddarsytts vände sig SFS till Gustavia för att få investeringen godkänd. Gustavia gjorde noggranna kontroller av affären och beslutade sig för att godkänna den, efter att complianceansvariga Björn Wendleby hade ställt kompletterande frågor om instrumentet. Johan Bergsgård var inte inblandad i processen efter SFS förslag på orderläggning.

Övrigt

Johan Bergsgård hade ingen insyn i det påstådda upplägget. Han har inte haft något uppsåt till gärningarna.

Olle Marcussons sakframställning

Förtroendeställningen

SFS intog inte någon förtroendeställning på det sätt som åklagaren och Pensionsmyndigheten påstått.

Warrantaffären

I december 2011 beslutades det att Crédit Agricole inte längre skulle tillhandahålla strukturerade produkter. Det innebar att Oak därefter kunde kontakta andra emittentbanker utan Crédit Agricoles tillstånd. Oak ingick distributionsavtal med BAML och Natixis. Enligt distributionsavtalen hade Oak rätt till ersättning i form av en procentsats på investeringens nominella belopp.

SFS kontaktade Ewran Mersin, som då fortfarande arbetade hos Crédit Agricole, i september 2011 för att diskutera möjligheten till en privat placering. SFS kunde inte strukturera warranterna självt utan behövde Oaks hjälp med detta. Ewran Mersin hänvisade dem till Oak, som hade den kompetens som krävdes för att strukturera warranterna och de kontakter som krävdes för att upphandla warranterna.

Struktureringen tog ca fyra till fem månader. Under mars och april hade Olle Marcusson en rad möten med SFS om struktureringen. Mellan mötena arbetade Oak intensivt med struktureringen. Den 16 april 2012 påbörjade Oak upphandlingen av

den färdigstrukturerade produkten. Priset sattes tidigt, men Oak och bankerna förhandlade om löptiden på produkten. En längre löptid innebär att en warrant får ett högre värde. Förhandlingen om löptiden var därför en slags prisförhandling. För Oaks del var affären i princip klar för orderläggning den 30 april 2012. Det enda som återstod var att Gustavia skulle godkänna den. Affären var inte kopplad till Superoaffären. Olle Marcusson fick veta om Superoaffären först den 27 april 2012.

Warrantaffären gjordes till Oaks standardarvode. Eftersom affären gjordes som en privat placering (private placement) behövde SFS-fonderna inte betala courtage. Investeringen blev därför billigare än om SFS-fonderna hade köpt warranterna i en publik emission. Anledningen till att arvodet blev så högt är att warranternas underliggande tillgång var så stor.

Arrangören får inte sitt arvode av kunden, utan av banken. Banken kan av regulatoriska skäl inte acceptera oskäligen höga arvoden. Oaks arvode, som fastställts till samma nivå av BAML och Natixis, var därför skäligt.

Det förekommer att banker strukturerar produkter själva. Banken tar dock ut ett arvode för detta. Det normala är att kunden anlitar en mellanman för strukturering och övrig arrangering av produkten.

Oaks allmänna villkor framgick på Oaks hemsida. De allmänna villkoren ändrades under april 2012 på initiativ av advokaten Anders Malm.

Superoaffären

Olle Marcusson arbetade med förvärvet av Supero framför allt under maj 2012. Innan dess hade diskussioner förts mellan Mattias Bengtsson, David Persson, Ewran Mersin och Alexander Ernstberger. Olle Marcusson fungerade under maj 2012 som mellanhand mellan Alexander Ernstberger och David Persson å ena sidan och Ewran Mersin och Mattias Bengtsson å andra sidan. Han initierade bland annat en

due diligence på SFS, föredrog frågan om förvärvet för Oaks styrelse och såg till att en värdering gjordes inför förvärvet. Han höll styrelsen informerad under processen och konsulterade advokaten Anders Malm i viktiga frågor.

Det visade sig att Oak, på grund av kapitaltäckningsreglerna, inte fick investera i SFS. Det beslutades därför att Firstmile skulle genomföra förvärvet istället.

Olle Marcusson kunde inte företräda Firstmile och ingick därför inte aktieöverlåtelseavtalet. Olle Marcusson såg inte till att Firstmile betalade fordran som bolaget hade gentemot S2 Invest och DPR Invest. Det var Oaks styrelse som rekommenderade att en utdelning skulle göras, revisorerna som tillstyrkte denna och bolagstämman som slutligen beslutade om utdelningen.

Aktieöverlåtelsen gjordes till ett marknadsmässigt pris.

Åtalet för grovt bokföringsbrott

Olle Marcusson konsulterade Oaks revisor, Sussanne Sundvall, expert på revision av finansiella bolag, för att ta reda på hur inkomsten från warrantaffären skulle periodiseras. Sussanne Sundvall ville ha en motpartsbekräftelse på affären, och Olle Marcusson skickade därför över en teckningsblankett till henne. Sussanne Sundvall rekommenderade att en del av inkomsten skulle intäktsföras på räkenskapsåret 2011/12. Därför instruerade Olle Marcusson bokföraren Lena Brahme att göra det. Periodiseringen var en helt vanlig bokslutsdisposition och var helt laglig enligt principen om successiv vinstavräkning. När årsbokslutet upprättades stod det helt klart att affären hade genomförts och det var därför tillåtet att bokföra en del av intäkten på året 2011/12, när den övervägande delen av arbetet med warranterna hade genomförts. Periodiseringen har godkänts av revisorerna efter mycket noggranna kontroller.

David Perssons sakframställning

Åklagarens och Pensionsmyndighetens gärningsbeskrivningar är vaga och det är därför ottydligt vad som läggs David Persson till last. Det framgår inte när löftet om otillbörlig förmån eller muta har framställts, till vem och vad den skulle avse för typ av förmån. David Persson har uppfattat det som att det påstådda överpriset för Superoaffären utgör den otillbörliga förmånen.

SFS innehade inte någon förtroendeställning på det sätt som åklagaren och Pensionsmyndigheten påstått. SFS kunde inte rättshandla för fondernas räkning.

Warrantaffären skedde inte till överpris. Aktieaffären skedde inte till överpris. Gustavia granskade warrantaffären noga. Warranten strukturerades på ett sätt som gjorde den mycket värdefull. Warranten gav en hög avkastning.

David Persson hade en underordnad roll i händelseförloppet. Av utredningen framgår endast att han var inkopierad på vissa mail. David Persson var försäljningschef på SFS och hade inget med förvaltningsverksamheten att göra.

David Persson, och SFS, saknade vid warrantaffären vetskap om vilket arvode Oak tog ut.

UTREDNINGEN

Parterna har åberopat mycket omfattande skriftlig bevisning. De tilltalade har hörts över åtalet.

På åklagarens och Pensionsmyndighetens begäran har vittnesförhör hållits med vittnena Ola Gilstring, Jonas Dahlqvist, Anelis Redzic, Erik Norström, Johan Hallberg, David Flingdal, Johan Saxon, Malin Bellander, Margareta Kettis, Peter Olsson, Andreas Selin, Jan Palmqvist, Jonas Landeblad, Lena Brahme och Hilding Arrehed. På Pensionsmyndighetens begäran har förhör därtill hållits med de partssakkunniga Jan Bernhard Waage, Patrik Tillman, Fredrik Edlund och Daniel Karlgren.

På åklagarens, Pensionsmyndighetens och Olle Marcussons begäran har vittnesförhör hållits med Anders Malm.

På Allra Pensions, Alexander Ernstbergers, Olle Marcussons och Johan Bergsgårds begäran har förhör hållits med den partssakkunnige Vikram Kapoor. På Alexander Ernstbergers och Allra Pensions begäran har förhör hållits med den partssakkunnige Bertil Nilsson. På Olle Marcussons begäran har förhör hållits med den partssakkunnige Bertil Johansson.

Alexander Ernstberger

Alexander Ernstberger har i huvudsak uppgett följande.

Förtroendeställningen

Johan Saxon, som var aktieägare i SFS och Gustavia, föreslog att SFS och Gustavia skulle samarbeta om att lansera tre fonder. SFS hade ett stort antal kunder, men inte kompetensen, resurserna eller det tillstånd som krävdes för att själv bedriva fondrörelse. SFS hade inte heller för avsikt att vara fondbolag. Istället ingick man avtal med Gustavia. Gustavia skulle tillhandahålla fondbolagsverksamheten och

SFS tillhandahålla marknadsföring och distribution. Det var viktigt att SFS-fonderna bar SFS namn. SFS ville ha och fick ett visst inflytande över förvaltningen, men fick inte möjlighet att självständigt göra investeringar. Istället fick Johan Bergsgård föreslå investeringar som låg i linje med hans marknadssyn.

SFS fattade aldrig några investeringsbeslut. Istället lämnade bolaget investeringsrekommendationer till Gustavia. Den som lämnade investeringsrekommendationerna var Johan Bergsgård med biträde av Erik Norström och Anelis Redzic. De som tog emot råden var alltid Gustavia genom Ola Gilstring och Jonas Dahlqvist. Oak var inte avtalsmotpart till SFS.

Fonderna styrdes av fondbestämmelser och Gustavias interna limiter för innehav. Johan Bergsgård lämnade normalt generella råd, t.ex. om ett visst aktieindex skulle viktas upp eller ner, eller vilken allokering fonderna skulle ha mellan aktier och räntor. Ibland lämnade Johan Bergsgård råd om mer specifika instrument.

Omfattningen av Gustavias synpunkter på råden berodde på vad SFS rekommenderade för affärer. Ett vanligt aktieinköp krävde mindre arbete från Gustavias sida, medan mer avancerade transaktioner, som att köpa derivat granskades noga. Gustavia både godkände och nekade SFS att genomföra transaktioner. Ibland kom Gustavia med förslag på justeringar. Det hände att Gustavia fattade egna beslut om investeringar i fonderna.

Att Johan Bergsgård marknadsfördes som förvaltare av fonderna innebar inte att han fattade investeringsbesluten.

Överenskommelsen mellan Gustavia och SFS om att SFS skulle kunna flytta fonderna från Gustavia var en affärsmässig uppgörelse mellan bolagen. SFS marknadsförde och distribuerade fonderna, vilket var den stora delen av uppdraget. Det återspeglades också i ersättningen från Gustavia till SFS.

Warrantaffären

Under år 2011 kom Johan Bergsgård att intressera sig för hävstångsprodukter baserade på ränteinstrument. Han ville hitta produkter som kunde göra SFS-fonderna konkurrenskraftiga i jämförelse med andra, som AP7:an och Solidar. Johan Bergsgård tog därför kontakt med diverse banker och Ewran Mersin.

Alexander Ernstberger deltog inte i beslutet om att investera i warranterna. Han var med i diskussioner om regelefterlevnad, administrativa frågor och liknande. Beslutet om warrantinköpet togs av Gustavia.

Superoaffären

Alexander Ernstberger och David Persson kom i kontakt med Ewran Mersin år 2010. Ewran Mersin arbetade på Crédit Agricoles derivatavdelning och delade gärna med sig av sin kunskap. De hade kontakt ungefär en gång per kvartal och bollade bland annat idéer med varandra.

Under våren 2012 hörde Ewran Mersin av sig till Alexander Ernstberger och David Persson angående ett samarbete med SFS. Vid denna tidpunkt hade SFS utökat verksamheten till att också omfatta försäkringsförmedling och förvaltningar av försäkringar. Alexander Ernstberger och David Persson hade ambitioner att utöka verksamheten ännu mer, med en långsiktig målsättning att SFS skulle bli bank och bland annat kunna tillhandahålla konsumentkrediter. De behövde en mentor att bolla idéer med och ansåg därför att det var bra att Ewran Mersin blev inblandad, eftersom han var kunnig på området. Ewran Mersin presenterade dem för Mattias Bengtsson, som var ägare till Oak. Oak var intresserat av att köpa in sig i SFS. David Persson och Alexander Ernstberger föreslog att man skulle kunna köpa aktier i Supero, för att undgå effekterna av det avtal som fanns mellan aktieägarna i SFS om att alla måste sälja aktierna pro rata.

Alexander Ernstberger och David Persson upplevde samtidigt att samarbetet med delägaren Johan Saxon hade gått i stå. Johan Saxon hade tidigare bidragit till bolaget genom att sammankoppla SFS med Gustavia och genom att vara bollplank. Johan Saxons dubbla roller i SFS och Gustavia var dock problematiska, eftersom Gustavia försökte kopiera vad SFS gjorde. David Persson och Alexander Ernstberger ville köpa ut Johan Saxon och de andra minoritetsaktieägarna. Denna diskussion fördes fristående från förvärvsdiskussionen med Oak.

Priset på Superoaktierna sattes efter en affärsmässig diskussion. Mattias Bengtsson lade ett bud på 100 miljoner kronor och parterna förhandlade därefter framför allt om hur många aktier som skulle säljas. Firstmile ville till en början köpa fler aktier men gick med på att köpa färre aktier i utbyte mot ett aktieägaravtal. SFS var ett bolag som både kunde öka lönsamheten och växa. Bolaget avsåg bland annat att växa inom premiepensionsförvaltning, tjänstepensionsförvaltning och distribution och försäljning av försäkringslösningar.

Alexander Ernstberger kan inte svara på vad Firstmiles motiv för att köpa Superoaktierna var. Det var inte fråga om att Oak skulle få ett exklusivt avtal med SFS. Alexander Ernstberger och David Persson var lika aktiva i diskussionerna om aktieförvärvet, men Alexander Ernstberger var mer involverad i avtalsförhandlingarna.

Minoritetsaktieägarna i SFS sålde sina aktier till det pris de kunde uppnå efter förhandling med Alexander Ernstberger och David Persson. Minoritetsaktieägarna hade inte lika stor insyn i bolaget. Firstmile hade inte kunnat förvärva aktier från minoritetsaktieägarna, eftersom det fanns en hembudsskyldighet i aktieägaravtalet i SFS.

Deloitte gjorde inte någon marknadsvärdering av SFS utan utgick från den uppgift om lägsta värdering som fanns. IKU:n utgjorde inte någon prognos över SFS tillväxt utan var en försiktighetskalkyl för att visa att bolaget uppfyllde

regulatoriska krav. Den verkliga tillväxten var långt högre än vad som angavs i IKU:n.

Mattias Bengtsson tog aldrig plats i Superos styrelse eftersom han inte var skriven i Sverige. Det fanns inget behov för honom att sitta i styrelsen eftersom ägarna var överens om bolagets förvaltning.

Under hösten 2012 inledde SFS ett samarbete med Oak. Ewran Mersin hade börjat arbeta i Oak under sommaren. Han utarbetade en ny affärsmodell för förvaltningen tillsammans med Alexander Ernstberger. Johan Bergsgård involverades i diskussionerna mot slutet av år 2012. Under våren 2013 presenterade SFS modellen för Gustavia.

Gustavia accepterade inte den nya förvaltningsmodellen. Under 2014 blev det möjligt för SFS att påkalla överlåtelse av fonderna till ett annat fondbolag. Samma år bytte SFS namn till Allra och förvärvade Prognosia. Genom förvärvet fick Allra tillgång till en större volym förvaltat kapital, och dessutom en fondstruktur i Luxemburg. Man beslutade att fonderna hos Gustavia skulle fusioneras med Luxemburgfonderna och rekryterade Ewran Mersin och Olle Marcusson till SFS. SFS strategi var att bolaget skulle fortsätta växa genom såväl förvärv som organisk tillväxt. Man skulle sälja mer och förmedla fler produkter per kund. Under 2016 förde man en diskussion med att Nordic Capital om att sälja bolaget, men diskussionerna gick i stå eftersom man var oense om bolagets pris och värde.

Verksamheten i Allra Dubai bedrevs på ett naturligt och affärsmässigt sätt.

Sambandet mellan warrantaffären och Superoaffären

Förlängningarna av kancelleringsfristen berodde på att godkännandeprocessen hos Gustavia drog ut på tiden. Även om SFS inte lämnat någon bindande order genom att underteckna teckningsblanketten var det god affärssed att varsko Oak om att

affären behövde skjutas upp. Förmodligen skickades teckningsblanketterna till Alexander Ernstberger för att han skulle påminna Johan Bergsgård om att skriva under handlingarna.

Anledningen till att Firstmile och inte Oak förvärvade Superoaktierna var att kapitaltäckningsreglerna hindrade Oak från att investera i SFS. Tanken var först att Oak skulle låna ut pengar till Firstmile för att finansiera förvärvet, men även detta hindrades av kapitaltäckningsreglerna. Alexander Ernstberger hade synpunkter på Oaks möjlighet att dela ut vinstmedel till Firstmile för att han ville säkerställa att Oak hade medel att finansiera affären med. Han kände inte till någon koppling mellan warrantaffären och förvärvet av Superoaktier.

Avsikten med att i ett avtalsutkast skriva in att avtalet skulle förstöras var att det skulle råda sekretess för avtalet. Utkastet var inte skrivet av någon jurist och ledde inte till något avtal.

Anledningen till att köpeskillingen först angavs i USD och sen i SEK var att David Persson och Alexander Ernstberger ville ha ersättning i kronor. Därtill behövde Oak växla sina dollarinkomster till kronor för att undvika en exponering.

Olle Marcusson

Olle Marcusson har i huvudsak uppgett följande.

Warrantaffären

Oak bildades i nära samarbete med Crédit Agricole, som hade ett exklusivitetsavtal med bolaget. Emittentbanker är generellt sett inte intresserade av att hantera distributionen av sina produkter, utan använder arrangörer för detta istället. Oak fungerade som en sådan arrangör. Oak var verksamt mellan år 2007 och år 2014. Under den tiden arrangerade bolaget åtminstone ett par hundra produkter. År 2012 arrangerade bolaget 53 produkter, varav 29 var warranter, 19 obligationer och

5 certifikat. 33 av produkterna var massmarknadserbjudanden och 20 var så kallade private placements.

Oak arbetade mot såväl institutionella kunder som privatpersoner. Oak kategoriserade sina motparter som antingen icke-professionella kunder (privatpersoner), professionella kunder (kunder som arbetar med placering och förvaltning) och jämbördiga motparter (som står under Finansinspektionens tillsyn). SFS var en jämbördig motpart till Oak, men inte Oaks enda jämbördiga motpart.

SFS förvaltningsteam bestod av tre personer som inte hade erfarenhet av strukturerings. Oak hade fem anställda som var specialiserade på strukturerings.

Emittentbanken betalar arrangörens arvode. Enligt avtalen ska emittentbanken och arrangören komma överens om arvodet, men i praktiken är det emittentbanken som bestämmer nivån. Emittentbanken betalar alltid ett marknadsmässigt arvode. Om courtage utgår bestämmer Oak nivån på det. Vid mindre affärer sätts courtaget till två procent. Vid stora investeringar, som warrantaffären, sätts courtaget till noll procent.

Första momentet i struktureringsen var att träffa SFS och utreda vad bolaget ville uppnå genom investeringen. Johan Bergsgård ville investera i high yield-obligationer, dvs företagsobligationer med låga kreditbetyg. Nästa steg var att analysera vilka regulatoriska krav som måste uppfyllas. SFS-fonderna var svenska UCITS-fonder och behövde därför förhålla sig till svensk värdepappersrätt. Detta ställde särskilda krav på hur warranternas utformades. Därefter utformade Oak warranterna efter SFS-fondernas önskemål och Oaks kunskap och erfarenhet på området. Det fanns många olika sätt att uppnå SFS-fondernas önskemål, och Oak lade därför ner mycket möda på att hitta det absolut bästa sättet att utforma warranterna på. Slutresultatet blev en investering i åtta av världens bästa high yield-fonder med en s.k. volcap för att minska SFS-fondernas kostnad för investeringen.

Därefter påbörjade Oak upphandlingen av warranterna. Upphandlingen innebar att Oak vände sig till olika emittenter för att förhandla fram så bra villkor för warranterna som möjligt. Priset var redan satt, men genom att förhandla löptid och liknande kunde Oak se till att SFS-fonderna fick ut så mycket som möjligt av sin investering. När upphandlingen var klar presenterade Oak warranterna för kunden. Gustavia fattade beslut om investeringen. Slutligen verkställde Oak ordern.

Volcapen var ett sätt att minska bankens risk för att betala ut hög ersättning om volatiliteten skulle bli oväntat hög. Det gjorde att priset på warranterna sjönk med 30 – 40 procent, mot en mycket låg risk för mindre utdelning. Volcapen visade sig vara extremt välutformad och gjorde att SFS-fonderna fick en mycket hög avkastning.

Det är normalt att arrangörens arvode ”blöds ut”, dvs gradvis räknas av från priset på produkten. Det var inget märkligt med att Oak ställde priser för warranterna eller att Oak bad att få warranterna borttagna från Bloombergs informationstjänst. Oak var berett att köpa tillbaka warranterna för det ställda priset.

Superoaffären

Förvärvet av Superoaktier hanterades av aktieägarna, inte av Olle Marcusson. Han hjälpte till att bereda frågan och föredra den för styrelsen i Oak. Under beredningen inhämtade han en promemoria från Anders Malm, en värdering från Barbaros Ökten och satte ihop ett beslutsunderlag för styrelsen. Styrelsen godkände förvärvet men på villkor att vissa frågor utreddes närmare. Olle Marcusson upptäckte den 18 maj 2012 att det kunde uppstå problem med Oaks kapitaltäckning om bolaget investerade i SFS. Han stämde därför av frågan med rådgivaren FCG, som meddelade att Oak inte kunde äga andelar i SFS. Han meddelade Mattias Bengtsson detta den 21 maj 2012. Därefter blev förvärvet istället en fråga för Firstmile. Olle Marcusson fungerade endast som budbärare mellan aktieägarna i respektive bolag.

Som Olle Marcusson såg det var investeringen i Supero rimlig. Ewran Mersin och Mattias Bengtsson var imponerade av SFS förmåga att dra in kapital att förvalta till bolaget. Därtill hade Oak precis gjort en mycket stor affär med SFS – om det fanns möjlighet till fler sådana affärer i framtiden skulle det vara mycket bra. Olle Marcusson hade inte heller mandat att motverka affären – eftersom en mycket stor andel av aktieägarna i Oak var intresserade av att göra den var det hans uppgift att se till att den verkställdes.

När Olle Marcusson gick in som aktieägare i Oak fick han beskedet att Mattias Bengtsson skulle få ta ut första vinstutdelningen från bolaget, eftersom han investerat kapital. Han är skeptisk till om det fanns ett datum på avtalet om överlåtelse av vinstutdelning när han skrev på det.

Periodiseringen

Periodiseringen av intäkten från warrantaffären gjordes i samråd med Oaks revisor Sussanne Sundvall. Olle Marcusson förklarade situationen för Sussanne Sundvall och följde hennes råd. Han skickade en motpartsbekräftelse eftersom hon bett om det. Det var inget märkligt att det upprättades en teckningsblankett för affären. Anledningen till att den 16 april 2012 angavs som datum för periodiseringen var att det var dagen då Oak gick från strukturering till upphandling av warranterna. Oak skulle aldrig tvinga en kund att genomföra en affär och erbjöd därför en kanceringsfrist.

Johan Bergsgård

Johan Bergsgård har i huvudsak uppgett följande.

Förtroendeställningen

Samarbetet mellan SFS och Gustavia rörde fyra fonder, varav SFS-fonderna var tre. SFS lämnade förslag till Gustavia på hur fonderna skulle förvaltas, men i slutändan var det alltid Gustavia som fattade beslutet. Gustavia skötte all clearing/settlement

för fonderna, all riskvärdering och allt regelefterlevnadsarbete för fonderna. Gustavia kontrollerade alltid SFS order utifrån de regulatoriska krav som fanns. SFS hade varken behörighet eller befogenhet att förvalta fondmedlen. SFS hade inte heller någon möjlighet att övervaka verksamheten eller någon skyldighet att göra det. I de fall då någon på SFS försökte agera för fondernas räkning utan Gustavias tillstånd ledde detta till en tillrättavisning. Det förekom både att Gustavia avslog SFS förslag på investeringar och att Gustavia kom med egna förslag på investeringar.

Warrantaffären

Johan Bergsgård var förvaltningschef. Mycket av hans arbete handlade om att träffa olika aktörer på den finansiella marknaden, samla in information och analysera informationen. SFS förvaltningsteam var för litet för att göra all analys in-house, så man fick ta hjälp av externa aktörer. Johan Bergsgård hade arbetat som förvaltare innan han började arbeta på SFS, men inte med strukturerade produkter.

SFS-fonderna var globala blandfonder. Det innebar att fonderna kunde investera i både aktie- och ränterelaterade värdepapper. Varje fond hade en förutbestämd risknivå. För att öka fondernas konkurrenskraft gentemot bl.a. AP7:an ville Johan Bergsgård öka risknivån i fonderna på ett praktiskt genomförbart sätt. Det var t.ex. svårhanterligt att handla med företagsobligationer, eftersom dessa är illikvida. Det kunde skapa problem för fonderna om man snabbt och smidigt ville öka eller minska riske exponeringen på något sätt.

Johan Bergsgård träffade Ewran Mersin år 2011. Johan Bergsgård förklarade vad SFS ville uppnå och Ewran Mersin presenterade fördelar och nackdelar med olika investeringslösningar. Crédit Agricole och Ewran Mersin hänvisade SFS till Oak. Oak skulle vara en stor aktör på marknaden med den kompetens som krävdes för att hjälpa SFS. Oak hade ett stort antal institutionella kunder, avtal med viktiga investmentbanker, kontakter med derivatavdelningar i Europa och annat som SFS

inte hade. Johan Bergsgård upplevde att det fanns ett nära samarbete mellan Oak och Crédit Agricole och att det inte var aktuellt att vända sig direkt till Crédit Agricole.

SFS och Oak arbetade mycket med att ta fram warranterna. Warranterna var skräddarsydda efter SFS-fondernas behov och var noggrant konstruerade och testade. Till en början övervägde man att ha en korg av företagsobligationer och index som underliggande tillgång, men man beslutade sen att istället använda high yield-fonder, dvs fonder med företagsobligationer med högre risknivå och högre möjlighet till avkastning. För att öka exponeringen ytterligare lade man in ett hävstångsmoment. Man lade också in en volcap på Oaks inrådan. Det var Oak som genomförde struktureringen. Johan Bergsgård hade kontakt med Olle Marcusson och Ewran Mersin. Såväl Gustavias risk- och complianceansvariga som advokaten Anders Malm granskade affärerna. SFS hade inte egen kompetens eller de kontakter som krävdes för att ta fram och analysera en så avancerad produkt.

Investeringen i warranterna utgjorde bara sju procent av fondförmögenheten. Det var en god investering som gav mycket god avkastning. Johan Bergsgård agerade med fondandelsägarnas bästa för ögonen. I slutändan godkände Gustavia affären.

Johan Bergsgård kände inte till Oaks arvode för den aktuella affären. Han har senare förstått att prisnivån var rimlig för den här typen av produkter. Han utvärderade warranterna utifrån deras totalpris, risk och möjlighet till avkastning och bedömde att det var värt att köpa dem. Han undersökte vad andra strukturerade produkter kostade genom att söka på internet. Han litade på att Oak skulle upphandla affären till de bästa villkoren för SFS-fonderna. Det hade inte varit möjligt att be någon annan än Oak att använda Oaks strukturering. Han minns inte exakt vilken information han fick av Oak när affären genomfördes.

Alexander Ernstberger lade sig inte i enskilda köp av värdepapper. Han ville dock veta hur förvaltningen av SFS-fonderna stod sig i förhållande till andra fonder.

David Persson hade inte heller någon roll i förvaltningen. Han var en intresserad ägare och fick ibland epost om affärer. Johan Bergsgård tog inte instruktioner från Alexander Ernstberger och David Persson om hur han skulle sköta förvaltningen.

Sambandet mellan warrantaffären och Superoaffären

SFS hade inget intresse av att förlänga kancelleringsfristen för warranterna. Om så skedde berodde det på att Gustavia begärt det.

Anledningen till att Alexander Ernstberger och Johan Bergsgård SMS:ade om warrantinköpen den 24 maj 2012 var att Johan Bergsgård befann sig på semester då och att Alexander Ernstberger hade bättre möjlighet att ha kontakt med Olle Marcusson. Dessutom hade Johan Bergsgård råkat radera all information på sin telefon.

Johan Bergsgård fick inte ta del av Oaks överenskommelse med SFS om att ställa priser år 2012. Han vet inte varför han inte fick det. Han vet inte om Oak var skyldigt att återköpa warranterna. Han vet att Oak ställde priser i förhållande till Gustavia. Några gånger bad Johan Bergsgård själv om att få prisuppgifter från Oak.

Superoaffären

Johan Bergsgård fick veta att någon annan part köpt in sig i Supero någon gång under hösten 2012. När Johan Bergsgård sålde sina aktier under hösten 2012 gjorde han det till ett pris som han ansåg rimligt utifrån den korta tid han hade ägt aktierna. Det var David Persson och Alexander Ernstberger som föreslog priset. Han vet inte varför priset sattes till ett så precist belopp som det gjordes. Johan Bergsgård minns inte någon diskussion om en ny förvaltningsmodell. Den kan ha förts på ledningsnivå.

David Persson

David Persson har i huvudsak uppgett följande.

Han var vice VD på SFS med ansvar för försäljning. Han var ansvarig för callcenters, kundtjänst och personal. Han saknar kompetens inom fondförvaltning och hade inte heller något ansvar för den delen av verksamheten.

David Persson kom i kontakt med Oak via Ewran Mersin, som också presenterade honom för Mattias Bengtsson och satte honom i kontakt med Firstmile. Han och Alexander Ernstberger förde en lång dialog med Ewran Mersin och Mattias Bengtsson om hur SFS skulle kunna utvecklas. Han tror att de till en början ville investera i SFS men att de sedan övergick till att bli intresserade av Supero. Till en början skulle investeringen röra 10 procent av Supero, men efter långa förhandlingar kom man fram till att förvärvet skulle röra 8 procent. Anledningen till att köpeskillingen angavs i dollar var att Mattias Bengtsson hade tillgångar i dollar. David Persson och Alexander Ernstberger ville ha betalt i kronor, så då blev det så. Han minns inte om det hände något särskilt vid tidpunkterna då köpeskillingen förändrades. David Persson sålde aktierna till ett pris som han tyckte var rimligt. Han hade inte sålt aktierna till ett pris som hade varit avsevärt lägre.

Johan Saxon och Andreas Selin fick god avkastning på sina aktier. David Persson visste mer om bolaget än vad de gjorde. Han hade en stark tilltro till bolaget och sin och Alexander Ernstbergers förmåga att få det att utvecklas. Dessutom hade de diskuterat med Ewran Mersin och Mattias Bengtsson om hur bolaget skulle kunna bli ännu mer lönsamt. De övervägde att optimera förvaltningsmodellen, att satsa på blancholån och att säga upp samarbetet med Gustavia. Johan Saxon och Andreas Selin var inte aktiva i bolaget på kontinuerlig basis.

Olle Marcussons roll var framför allt att facilitera aktieförvärvet.

David Persson känner inte igen avtalsvillkoret om att avtalet skulle upphöra att gälla om Oak blev föremål för bötfällande av myndighet eller krav från investerare eller det avtal som skickades till honom 2 april 2013. Han vet att de har uppdaterat aktieöverlåtelseavtalet.

David Persson skickade över underlag till Oak inför att Oak skulle göra en due diligence på SFS. Underlaget rörde framför allt bolagets kundbas, försäljningsorganisation och tillväxt. Han tror inte att han tog fram någon resultatprognos för Oak.

DOMSKÄL

Trolöshet mot huvudman, grovt brott (Alexander Ernstberger och Johan Bergsgård)

Har SFS haft en sådan förtroendeställning som åklagaren och Pensionsmyndigheten påstått?

Tingsrätten har inledningsvis att pröva om SFS hade en sådan förtroendeställning mot en huvudman som kan grunda straffansvar för trolöshet mot huvudman. Åklagaren och Pensionsmyndigheten har gjort gällande att SFS kan ha haft förtroendeställning mot flera möjliga huvudmän. Tingsrätten kommer inledningsvis att redogöra för förutsättningarna för att en förtroendeställning ska föreligga och därefter för förtroendeställningen gentemot varje påstådd huvudman.

Allmänt om premiepensionssystemet

Premiepensionssystemet är utformat som ett fondförsäkringssystem, där kapitalförvaltningen sker i värdepappersfonder som sköts av fristående fondförvaltare. Pensionsmyndigheten är andelsägare i de värdepappersfonder där medel placeras, men de enskilda bestämmer i vilken fond som medlen ska placeras och bär den finansiella risken för investeringen (prop. 1997/98:151 s. 409). Pensionsmyndigheten är i sin tur försäkringsgivare gentemot de enskilda (64 kap. 33 § socialförsäkringsbalken).

Om någon är skadeståndsskyldig för att ha orsakat att fondandelar som Pensionsmyndigheten förvärvat för en eller flera pensionssparares räkning gått ned i värde, ska skadeståndet betalas till Pensionsmyndigheten (64 kap. 32 § socialförsäkringsbalken). En sådan skadeståndstalan ska i första hand föras av Pensionsmyndigheten. Pensionsspararen har endast rätt att väcka talan om Pensionsmyndigheten förklarar att den inte avser att väcka talan om skadestånd och inte träffat någon uppgörelse om skadeståndsskyldighet (64 kap. 33 § socialförsäkringsbalken). Om Pensionsmyndigheten vinner framgång med sin talan

ska skadeståndsbeloppet fördelas på de pensionssparare som drabbats av skada (64 kap. 36 § socialförsäkringsbalken).

Allmänt om fondbolag

För fondbolag gäller bestämmelserna i lagen (2004:46) om värdepappersfonder, fondlagen, under i målet aktuell tid benämnd lagen om investeringsfonder. Lagen ställer omfattande krav på fondbolagens organisation och kontrollfunktioner, men tillåter viss delegering av verksamheten. Under i målet aktuell tid gällde att fondbolag, i syfte att effektivisera verksamheten, fick uppdra åt någon annan att utföra visst arbete eller vissa funktioner som ingår i fondverksamheten. Ett uppdrag fick inte vara av sådan omfattning eller karaktär att fondbolaget lämnade ifrån sig all verksamhet eller så stor del av verksamheten att fondbolaget inte längre hade möjlighet att ta till vara andelsägarnas gemensamma intressen eller i övrigt inte kunde uppfylla de skyldigheter som följde av lagen. Ett lämnat uppdrag framtog aldrig fondbolaget dess ansvar enligt lagen. Om en fondandelsägare tillfogades skada genom att fondbolaget överträtt fondlagen eller fondbestämmelserna, skulle fondbolaget ersätta skadan. Det ansvaret var strikt.

När ett fondbolag delegerade verksamhet skulle ett uppdragsavtal upprättas. Avtalet skulle innehålla riktlinjer för placering av fondmedlen och fondbolaget skulle tillförsäkra sig en rätt att regelbundet se över och vid behov ändra riktlinjerna. I avtalet skulle fondbolaget också förbehålla sig rätten att övervaka den anförtrodda verksamheten och ge de anvisningar som behövdes för en sund förvaltning.

Fondbolaget skulle med omedelbar verkan säga upp avtalet, om en sådan uppsägning var i andelsägarnas gemensamma intresse. Uppdragsavtal skulle av fondbolaget anmälas till Finansinspektionen och ges in dit. Om Finansinspektionen fann att ett uppdragsavtal stred mot lagen, eller att avtalet hindrade en effektiv tillsyn av fondbolaget, skulle inspektionen förelägga fondbolaget att hos motparten begära de ändringar som behövdes för att avtalet skulle uppfylla lagens krav.

Allmänt om rekvisitet förtroendeställning

Avtalsbrott är som huvudregel inte straffbara. Brottet trolöshet mot huvudman utgör ett undantag från denna huvudregel. Syftet med kriminaliseringen är att bestraffa svikande av förtroendeplikt som uppkommer när någon som fått ett särskilt förtroende missbrukar detta (Leijonhufvud, *Trolöshet mot huvudman*, s. 38, SOU 1940:20 s. 194–195). Brottet kan därför inte begås i vilken avtalsrelation som helst, utan blir endast aktuellt i fall där det finns ett särskilt förtroende mellan huvudmannen och den som innehar förtroendeställningen.

Vid bedömningen av om en person befunnit sig i en förtroendeställning är det inte beteckningen på relationen mellan den påstådda förtroendemannen och huvudmannen som är avgörande. Istället är det förtroendemannens faktiska och rättsliga möjligheter att binda huvudmannen i något hänseende som avgör (Leijonhufvud, s. 62, SOU 1940:20 s. 198). Förtroendemannen behöver inte ha getts rättslig makt att ingå avtal eller andra rättshandlingar å huvudmannens vägnar, även om det normalt är så (Kommentaren till brottsbalken, 10 kap. 5 §).

När det gäller förtroendeställning i vissa trepartsförhållanden gäller följande. En banktjänsteman torde kunna inta en förtroendeställning gentemot såväl banken som dess kunder (Leijonhufvud är dock av annan uppfattning och anser att förtroendeställningen endast kan intas i förhållande till banken, se s. 43–44). Avgörande för vem som ska anses som huvudman är om den person som har innehaft förtroendeställning haft till uppgift att ta emot och utföra vissa uppdrag för utomstående kunder eller om tjänstemannen enbart har haft interna uppdrag. Frågan om vem som ett trolöshetsbrott är riktats mot avgörs av vilken förtroendeställning som missbrukats och vem av huvudmännen som skadats. Om något trolöshetsbrott föreligger gentemot kunden får man i andra hand pröva i vilken mån trolöshetsbrottet har riktats mot banken (Kommentaren till brottsbalken, 10 kap. 5 §, se även Jareborg m.fl., *Brotten mot person och förmögenhetsbrotten*, 2 uppl., s. 339).

Förtroendeställning gentemot Gustavia

Åklagaren har påstått att SFS har intagit en förtroendeställning gentemot fondbolaget. Pensionsmyndigheten har påstått att SFS har intagit en förtroendeställning mot Gustavia. Det är i målet utrett, och därtill ostridigt, att Gustavia var fondbolag för de i målet aktuella fonderna. Åklagarens och Pensionsmyndighetens påståenden prövas därför gemensamt.

Av såväl den skriftliga som den muntliga bevisningen framgår entydigt att SFS under våren 2012 var tvunget att lägga order genom Gustavia. Vid de tillfällen då SFS handlat på egen hand tycks detta ha berott på missförstånd och avvikelser från de gängse rutinerna. De aktuella warrantaffärerna har tillkommit på SFS initiativ, men det är Gustavia som slutligen lagt ordern.

Någon förtroendeställning föreligger inte när en förtroendeman övertygar huvudmannen att förvalta sin förmögenhet på ett visst sätt, om det i slutändan är huvudmannen som rättshandlar (Leijonhufvud, s. 79, SOU 1940:20 s. 198). Denna princip bör gälla även om Gustavia hanterat en fondförmögenhet som tillhörde annan, dvs. när SFS övertygat Gustavia att förvalta fondernas förmögenhet på visst sätt. Eftersom Gustavia inte gett SFS mandat att självständigt rättshandla för fondernas räkning, utan förbehållit sig rätten att granska och godkänna order innan utförande, kan SFS inte anses ha en förtroendeställning gentemot Gustavia.

Förtroendeställning gentemot fondandelsägarna och pensionsspararna

Av den skriftliga bevisningen framgår att Gustavia delegerade förvaltningen av SFS-fonderna till SFS och att SFS lämnade order om eller förslag på investeringar till Gustavia. Samtidigt förbehöll Gustavia sig rätten att godkänna affärer på nya marknader och med nya värdepapper, samt att även i övrigt meddela riktlinjer och rutiner för förvaltningen av fonderna. SFS skulle lägga samtliga order genom Gustavia och hade inte någon rättslig möjlighet att binda SFS-fonderna. Frågan är därför om bolaget hade en sådan faktisk möjlighet att förvalta tillgångarna i SFS-

fonderna som innebär att bolaget innehaft en förtroendeställning gentemot fondandelsägarna och pensionsspararna i fonderna.

Alexander Ernstberger och Johan Bergsgård har i förhör uppgett att SFS endast lämnade rådgivning och att alla slutliga investeringsbeslut fattades av Gustavia. Deras uppgifter motsägs av de samstämmiga uppgifter som lämnats av Ola Gilstring, Jonas Dahlqvist, Anelis Redzic och Erik Norström angående förvaltningen, nämligen att Gustavias granskning var begränsad till att kontrollera om investeringarna överensstämde med fondbestämmelserna och tillämplig lagstiftning och att de affärsmässiga övervägandena rörande investeringarna gjordes av SFS förvaltningsteam lett av Johan Bergsgård. Även om det finns anledning att tolka Ola Gilstrings uppgifter med viss försiktighet, eftersom han i egenskap av tidigare ägare av Gustavia har ett intresse av att minska betydelsen av Gustavias granskning av de aktuella affärerna, så motbevisar de samstämmiga vittnesuppgifterna Alexander Ernstbergers och Johan Bergsgårds uppgifter. Tingsrätten finner det därför styrkt att SFS fattade de faktiska investeringsbesluten för fonderna och därmed i praktiken kunde binda SFS-fonderna. Frågan blir då om detta innebär att SFS kan anses ha haft en förtroendeställning gentemot fondandelsägarna och/eller pensionsspararna.

Pensionsspararna har inte ingått något avtal med SFS om förvaltning av deras tillgångar. Istället har de, med stöd av lag, anvisat Pensionsmyndigheten att placera deras pengar i SFS-fonderna. Pensionsmyndigheten har i sin tur haft ett avtal med Gustavia, som haft ett avtal med SFS. Det fåtal fondandelsägare som har placerat annat än sina pensionspengar i SFS-fonderna har, såvitt känt, inte heller haft något avtal med SFS om detta.

Som tingsrätten redogjort för ovan kan en förtroendeställning i vissa fall uppstå utan att det finns något direkt avtal mellan huvudmannen och förtroendemannen. Det avgörande för om en förtroendeställning uppstår i ett sådant läge är om den som påstås vara förtroendeman endast har agerat gentemot sin arbetsgivare eller direkta

uppdragsgivare eller om denne också uppträder externt gentemot arbetsgivaren eller uppdragsgivarens kund.

Det har av Alexander Ernstbergers och David Perssons uppgifter framkommit att SFS var ansvarigt för att sköta distributionen av SFS-fonderna, dvs. att marknadsföra fonderna gentemot potentiella kunder. Johan Bergsgård presenterades som förvaltare i fondernas årsberättelser. Dessutom bar SFS-fonderna SFS namn, vilket Alexander Ernstberger framhållit var viktigt för SFS. För de fondandelsägare som placerade medel i SFS-fonderna måste det ha framstått som att SFS var ansvarigt för fonderna och att SFS förvaltade fonderna på det sätt som också i praktiken skedde. Tingsrätten finner därför att SFS innehade en förtroendeställning gentemot de fondandelsägare och pensionssparare som placerat pengar i fonderna. Det faktum att Gustavia enligt fondrättslig lagstiftning var strikt ansvarigt för eventuell skada som uppstått föranleder inte någon annan bedömning. SFS har genom förtroendeställningen fått uppgiften att fatta beslut om investeringar i SFS-fonderna.

Förtroendeställning gentemot Pensionsmyndigheten

Det är utrett att Pensionsmyndigheten ägde minst 99 procent av fondandelarna i de aktuella fonderna för pensionsspararnas räkning. Som tingsrätten funnit ovan hade SFS inte rättslig men faktisk möjlighet att förvalta egendomen i SFS-fonderna. Frågan är om detta innebär att SFS haft en förtroendeställning även gentemot Pensionsmyndigheten.

Pensionsmyndigheten kan inte, som fondandelsägarna eller pensionsspararna, sägas ha valt att investera i SFS-fonderna, eftersom det är pensionsspararna som fattar beslut om detta. Pensionsmyndigheten har inte heller haft något direkt avtal med SFS om förvaltning och SFS har inte riktat sig mot Pensionsmyndigheten i sin marknadsföring eller agerat på uppdrag av Pensionsmyndigheten. Tingsrätten finner därför att SFS inte innehaft någon förtroendeställning gentemot Pensionsmyndigheten.

Har SFS beslut eller förslag till beslut medfört skada eller beaktansvärd risk för slutlig skada hos huvudmannen?

För att döma för trolöshet mot huvudman krävs att den person som innehaft förtroendeställningen missbrukar förtroendeställningen och därigenom skadar huvudmannen. Tingsrätten har funnit att SFS huvudman var pensionsspararna och fondandelsägarna. Det återstår då att pröva om någon skada uppkommit för dem och i så fall vem eller vilka hos SFS som faktiskt intagit förtroendeställningen i förhållande till dem. Tingsrätten inleder med frågan om någon skada har uppkommit för pensionsspararna och fondandelsägarna.

Investeringen i warranterna ledde till en vinst för SFS-fonderna, även med hänsyn tagen till det arvode som Oak tog ut. Det har inte påståtts från åklagarens eller Pensionsmyndighetens sida att själva warranterna var felkonstruerade eller att de på något annat sätt inneburit skada eller risk för slutlig skada för fondandelsägarna eller pensionsspararna. Frågan är istället om det arvode som tagits ut av Oak var så pass högt att det innebar skada eller beaktansvärd risk för skada för fondandelsägarna eller pensionsspararna.

Det är i målet ostridigt att den ersättning Oak fick uppgick till 23 625 000 USD, vilket motsvarar 3 150 USD per warrant.

Såsom åklagaren har utformat åtalet består den påstådda skadan i att SFS för fondernas räkning köpt warranterna till ett överpris. Överpriset består i den påstådda muta som utbetalats till Alexander Ernstberger och David Persson samt skatten för denna. Åklagaren har inte fört någon bevisning till stöd för att Oaks ersättning skulle ha varit för hög.

Det är åklagaren som har bevisbördan i brottmål. För att åtalet ska anses styrkt måste åklagaren ha ställt utom rimligt tvivel att köpet av warranterna lett till skada

för fondandelsägarna alternativt pensionsspararna. För detta är det inte tillräckligt att, som åklagaren gjort, anta att köpet lett till skada eftersom arvodet påstås ha använts för att finansiera en muta. Istället måste åklagaren visa att Oak tagit ut ett överpris för sina tjänster (SOU 1940:20 s. 200). Eftersom åklagaren inte fört någon bevisning till stöd för detta har åklagaren inte uppfyllt sin bevisbörda.

Pensionsmyndigheten har till stöd för påståendet att warrantinköpet inneburit skada eller beaktansvärd risk för slutlig skada åberopat sakkunnigutlåtanden upprättade av Jan Bernhard Waage och sakkunnigutlåtanden upprättade av Daniel Karlgren och Fredrik Edlund.

Jan Bernhard Waages uppgifter

Av förhöret med Jan Bernhard Waage och hans sakkunnigutlåtanden har följande framkommit. Det är mycket sällsynt att denna typ av warranter används för svenska pensionsfonder. Fonderna hade istället kunnat direktinvestera i de underliggande tillgångarna. En professionell fondförvaltare hade inte anlitat en arrangör på detta sätt, utan istället vänt sig direkt till banken för att få ett lägre pris på affären. Det är anmärkningsvärt att SFS vände sig till en så liten aktör som Oak. Det är inte svårt att konkurrensutsätta denna typ av affär eller att vända sig till banken med den. Om Oak hade agerat som mellanman på uppdrag av SFS hade bolaget kanske erhållit 750 000 – 1 000 000 kr. Det arvode Oak har tagit ut är oskäligt i förhållande till vad bolaget faktiskt har bidragit med.

Fredrik Edlunds och Daniel Karlgrens uppgifter

Följande har framkommit av sakkunnigförhören med Fredrik Edlund och Daniel Karlgren och deras gemensamma sakkunnigutlåtanden. Det är inte så vanligt att en institutionell investerare köper warranter. När så sker kan den institutionella investeraren vända sig direkt till en emittentbank och få stora rabatter i kraft av sin storlek. Om SFS hade vänt sig till en bank hade bolaget fått köpa warranterna för 4,85 procent av det underliggande värdet istället för 8 procent. Möjligen hade några

hundrafels procentenheter lagts på priset för förmedlingen av affären. En arrangör hade kunnat ta betalt 500 000 kr – 1 000 000 kr för Oaks arbete. SFS hade kunnat anställa någon för att köpa in warranterna för 80 000 kr i månaden. De flesta bankers complianceavdelningar hade inte tillåtit en så hög marginal som Oak tog ut. Normalt ingår priset för strukturering i det pris som bankerna tar ut. Emittentbankerna avböjer inte att göra affärer av sådan här omfattning. Det framstår som väldigt märkligt att Crédit Agricole skulle ha hänvisat SFS till Oak, som var en liten lokal arrangör.

Vid massmarknadsemissioner, där en warrant emitteras till ett stort antal mindre kunder, är det normalt för en arrangör att ta ut ett visst arvode per löptidsår. Det beror på att arrangören har faktiska kostnader för distributionen av warranterna, vilket inte är fallet vid en privat placering. Samtliga transaktioner som åberopats av de tilltalade är massmarknadsemissioner. De institutionella investerare vars transaktioner har åberopats är kommuner och landsting. Kommuner och landsting ses numera som icke-professionella kunder, eftersom de inte har den kompetens som krävs för att ses som professionella. De större affärer som de tilltalade har åberopat är gjorda innan MiFID I infördes och förutsättningarna att ta betalt för finansiella tjänster förändrades.

Tingsrättens bedömning av den bevisning som åberopats av Pensionsmyndigheten Jan Bernhard Waages utlåtanden är mycket korta och innehåller ingen närmare redogörelse för det källmaterial som han grundat sina slutsatser på. Han har uppgett att han själv och bolaget Wassum inte har någon större erfarenhet av att upphandla strukturerade produkter. Han och Wassum har däremot intervjuat vissa personer om deras erfarenhet av strukturerade produkter. Vilka dessa personer är framgår inte av hans yttrande. Det är oklart vilket stöd han faktiskt har för sina slutsatser. Han synes helt ha utgått från att Oak endast agerade som mellanman, vilket får anses vederlagt av utredningen.

Vad gäller sakkunnigutlåtandena från Fredrik Edlund och Daniel Karlgren kan följande sägas. De sakkunniga har erfarenhet inom den relevanta branschen i Sverige, dock inte av så stora transaktioner som de nu aktuella. De har inte tillhandahållit något källmaterial till stöd för de uppgifter som de lämnat. Det är svårt att helt urskilja i vilken mån deras uttalanden tar sikte på hur en affär av denna typ bör genomföras och hur affärer normalt genomförs. Även deras yttrande tycks baseras på att Oak endast agerade som mellanman, vilket, som sagt, får anses vederlagt av utredningen.

Margareta Kettis, Malin Bellander och Ola Gilstring har uttalat sig i frågan om Oaks arvode varit marknadsmässigt. Ingen av dem har erfarenhet av denna typ av affärer. Deras uttalanden ger därför inte stöd för påståendet att Oak tagit ut ett överpris.

Pensionsmyndigheten har åberopat korrespondens mellan Olle Marcusson, Ewran Mersin och en rad banker angående struktureringen av en produkt, till styrkande av att banker och investmentbanker vederlagsfritt tillhandahåller strukturerings tjänster. Eposten rör en annan affär, vilket gör att det är oklart hur relevant den är. Det framgår av eposten att viss strukturering redan hade tillhandahållits av Ewran Mersin när eposten skickades till bankerna. Eposten innehåller inte någon information om vilken ersättning som faktiskt togs ut. Det är därför oklart om bankerna hade tagit betalt för struktureringen om köpet faktiskt genomförts. Eposten styrker inte att arvodet har varit alltför högt.

Vid en sammantagen bedömning finner tingsrätten att åklagaren och Pensionsmyndigheten inte har styrkt att Oaks arvode varit oskäligt högt. Redan på denna grund ska åtalet för trolöshet mot huvudman ogillas.

Tingsrätten kan därtill konstatera följande. Alexander Ernstberger, Johan Bergsgård, Olle Marcusson och Allra Pension har åberopat två sakkunnigutlåtanden angående marknadsmässigt arvode för warranten. Den ene sakkunnige, Ibrahim

Mardam-Bey, har inte kunnat höras över sitt utlåtande. Hans sakkunnigutlåtande saknar därför i princip bevisvärde. Den andre sakkunnige, Vikram Kapoor, har inför tingsrätten lämnat ett sakkunnigutlåtande med ett större antal jämförbara transaktioner som gjorts till ett arvode i närheten av Oaks. Det kan ställas i fråga om samtliga transaktioner i utlåtandet är helt jämförbara med den i målet aktuella transaktionen. Tingsrätten anser dock att det som framkommit i utlåtandet är tillräckligt för att skapa rimligt tvivel i frågan om Oak tagit ut ett överpris på sitt arvode.

Medhjälp till trolöshet mot huvudman, grovt brott (Olle Marcusson)

När åtalet mot Alexander Ernstberger och Johan Bergsgård för trolöshet mot huvudman ogillats ska åtalet mot Olle Marcusson också ogillas.

Mutbrott, grovt brott och grovt tagande av muta (Alexander Ernstberger och David Persson)

Förhållandet mellan åtalet för trolöshet mot huvudman och mutbrottsåtalet

Det har från de tilltalades sida anförts att tingsrätten, om den ogillar åtalet för trolöshet mot huvudman, även måste ogilla åtalet för mutbrott och bestickning. Så är inte fallet; mutbrott kan föreligga även om trolöshet inte skulle göra det.

Trolöshetsbrottet har ogillats på grund av att någon skada för Pensionsmyndigheten eller pensionsspararna inte påvisats. Åtalet för mutbrott förutsätter inte att någon skada uppstått. Tingsrätten har därför att pröva även denna åtalspunkt.

Betydelsen av lagändringen år 2012

Den 1 juli 2012 trädde en ny mutbrottslagstiftning i kraft. Några övergångsbestämmelser till lagändringen finns inte (prop. 2011/12:79 s. 41).

Enligt åklagarens och Pensionsmyndighetens gärningsbeskrivning ska Alexander Ernstberger och David Persson ha accepterat ett löfte om en otillbörlig förmån i

form av en fordran under våren 2012 och tagit emot den otillbörliga förmånen eller mutan den 24 maj 2012. Tingsrätten har därför att tillämpa den tidigare lydelsen av 20 kap. 2 § brottsbalken, oaktat att betalningen av fordran har skett efter att den nya lagstiftningen trädde i kraft.

Har SFS haft sådan förtroendeställning som åklagaren och Pensionsmyndigheten påstått?

Tingsrätten gör i denna fråga samma bedömning som gjorts under åtalspunkten för trolöshet mot huvudman, dvs. att SFS intagit en förtroendeställning gentemot pensionsspararna och fondandelsägarna.

Utgjorde ersättningen för aktierna i Supero AB en förmån?

Rättens utgångspunkter

En förutsättning för att en transaktion ska anses som muta eller otillbörlig förmån är att denna inneburit en förmån för mottagaren. Den typiska mutan utgörs av en materiell förmån av ekonomisk natur. Det straffbara området omfattar varje förmån som normalt sett kan utgöra ett verksamt bestickningsmedel (SOU 1974:37 s. 141).

Åklagaren och Pensionsmyndigheten har gjort gällande att den muta eller otillbörliga förmån som David Persson och Alexander Ernstberger fått ta del av består av hela det pris som Firstmile köpt aktier i Supero för. Tingsrätten konstaterar inledningsvis att så inte kan vara fallet, eftersom David Persson och Alexander Ernstberger genom sina bolag överlätit aktier till Firstmile i utbyte mot köpeskillingen. Den förmån som de tagit emot består av köpeskillingen minus värdet på de överlättna Superoaktierna. Det blir därför av stor betydelse för bedömningen vad värdet på dessa aktier är. Åklagarsidan har bevisbördan för att Superoaktierna såldes till ett överpris.

Det är utrett att Supero utöver sitt aktieinnehav i SFS inte hade några nämnvärda tillgångar. Superos värde är därför i princip avhängigt av vad aktieinnehavet om

80,79 procent i SFS var värt år 2012. Tingsrätten noterar att det i utredningen förekommer handlingar som får det att framstå som att de tilltalade har utgått från att Supero ägde 80,7 procent av aktierna och inte 80,8 procent, vilket skulle ha varit en korrekt avrundning av 80,79 procent. Detta gör mycket liten skillnad för Superos värde och saknar därför betydelse för åtalerna.

År 2012 var SFS inte börsnoterat och inte heller föremål för någon omfattande handel. Det finns därför inte någon samtida marknadsvärdering av SFS. En särskild svårighet med att värdera SFS är att bolaget under år 2012 var under utveckling och att ägarna till bolaget hade visioner för bolaget som ännu inte realiserats. Detta gör värderingen mer osäker, vilket tingsrätten kommer att återkomma till nedan.

Tingsrätten kommer inledningsvis att pröva om den av åklagaren och Pensionsmyndigheten åberopade bevisningen är tillräcklig för att i sig styrka att aktierna sålts till överpris. Därefter kommer tingsrätten att ta ställning till om den motbevisning som förts från de tilltalades sida är tillräcklig för att motbevisa detta och slutligen göra en sammanvägd bedömning av den åberopade bevisningen (NJA 2015 s. 702).

Åklagarens och Pensionsmyndighetens bevisning

Åklagaren har till att börja med åberopat en värdering av SFS som grundas på en så kallad P/E-värdering. En P/E-värdering bygger på att ett bolags värde räknas ut genom att bolagets vinst multipliceras med ett nyckeltal, ett så kallat P/E-tal. Enligt åklagarens P/E-värdering var SFS värt ca 300 miljoner kr. Tingsrätten konstaterar följande. År 2012 var SFS ett bolag i snabb tillväxt. Det framstår inte som orimligt att en köpare av bolaget då kunde förvänta sig att bolagets resultat skulle öka under de närmaste åren, vilket också blev fallet. Åklagarens P/E-värdering tar inte någon hänsyn till detta. Åklagaren har inte heller åberopat någon bevisning till stöd för att storleken på det P/E-tal som lagts till grund för värderingen, 5–10, är vedertaget. Åklagarens P/E-värdering av SFS ger därför inte någon som helst ledning i frågan om vad SFS var värt år 2012.

Åklagaren har vidare åberopat aktieförsäljningar i SFS som gjorts av Johan Bergsgård, Johan Saxon och Andreas Selin i nära anslutning till försäljningen av Superoaktierna och som gjorts till ett lägre pris än det som gällde för Superoaktierna. De personer som sålt aktier har hörts i målet och har samtliga uppgett att de inte gjorde någon värdering av SFS vid försäljningen. Deras bevekelsegrund för att sälja aktierna till det pris som de erbjöds var framför allt att realisera en vinst på det kapital de investerat några år tidigare. Johan Saxon har betonat att han befann sig i ett informationsunderläge i förhållande till Alexander Ernstberger och David Persson och Johan Bergsgård har uppgett att han inte kände till att aktierna sålts till ett högre pris av Supero. Tingsrätten anser därför att de aktuella transaktionerna inte heller ger någon ledning om SFS värde år 2012.

Åklagaren har vidare åberopat en värdering som åklagaren påstår gjordes av revisionsfirman Deloitte i samband med att SFS-koncernen omstrukturerades år 2013. Jan Palmqvist, som var ansvarig revisor vid tillfället, har uppgett att Deloitte inte gjorde någon värdering av SFS vid detta tillfälle och att Alexander Ernstberger vid detta tillfälle uppgav för honom att det verkliga värdet på bolaget var 340 miljoner kr. Denna andrahandsuppgift ger visst stöd för åklagarens och Pensionsmyndighetens påstående om värdet på Superoaktierna. Tingsrätten återkommer nedan till den invändning som de tilltalade gjort mot uppgiften.

År 2014 förvärvade Allra Sverige AB fondbolaget Prognosia. Köpeskillingen bestod enligt åklagaren och Pensionsmyndigheten dels av en kontantbetalning, dels av aktier i Allra Sverige AB. I ett indikativt bud från Allra Sverige AB angavs värdet på Allrakoncernen vara 500 miljoner kr. Även denna uppgift ger stöd för att Superoaktierna såldes till ett överpris. Tingsrätten återkommer till den invändning som de tilltalade gjort mot uppgiften.

Pensionsmyndigheten har åberopat ett sakkunnigutlåtande med en värdering av SFS som upprättats av Patrik Tillman, som utvisar att SFS år 2012 var värt mellan 250

och 400 miljoner kr. De värderingsmodeller som använts i sakkunnigutlåtandet synes vara rimliga och välavvägda. Tingsrätten anser dock att värderingarna i vissa avseenden bygger på alltför försiktiga antaganden. Framför allt synes Patrik Tillman ha beräknat SFS värde utifrån en alltför låg tillväxtprognos. Enligt de prognoser som Patrik Tillman använts skulle SFS under de närmaste åren efter år 2012 ha en måttlig tillväxt alternativt en högre men snabbt avtagande tillväxt, vilket inte stämmer överens med de planer som Alexander Ernstberger och David Persson hade och inte heller med den faktiska tillväxt som SFS hade under de närmast följande åren. Eftersom den prognosticerade tillväxten har stor betydelse för bolagets beräknade värde innebär detta att värdet på SFS tycks ha satts för lågt. Värderingen har vidare i princip utgått från att SFS skulle fortsätta bedriva samma verksamhet som tidigare, istället för att expandera verksamheten till fler områden. Inte heller detta stämmer överens med Alexander Ernstbergers och David Perssons planer år 2012 eller den faktiska utveckling som bolaget gick igenom under de närmaste åren. Detta talar för att Patrik Tillmans värderingsutlåtande bör tolkas med försiktighet. Tingsrätten anser dock att den av åklagaren och Pensionsmyndigheten åberopade bevisningen är tillräcklig för att åklagaren och Pensionsmyndigheten ska anses ha uppfyllt sin bevisbörda för påståendet att aktierna såldes till ett överpris. Frågan blir då om de tilltalade motbevisat detta.

De tilltalades invändningar och motbevisning

Tingsrätten kommer inledningsvis att pröva de invändningar som de tilltalade har gjort mot den av åklagaren åberopade bevisningen och därefter gå igenom de tilltalades egen bevisning.

De tilltalade har sammanfattningsvis uppgett att aktierna i Supero såldes till ett marknadspris som bland annat sattes med hänsyn till SFS snabba tillväxt och stora utvecklingspotential. De har pekat på att Firstmiles ägare, Mattias Bengtsson, och den som framstod som Firstmiles verkliga ägare, Ewran Mersin, såg möjligheter att förbättra både Oaks och SFS verksamhet genom ett samarbete bolagen emellan. De tilltalade har inte fullt ut konkretiserat vad dessa möjligheter bestod i, men enligt det

brev som Mattias Bengtsson och Olle Marcusson skickade till styrelsen i Oak förväntade de sig att SFS snabba tillväxt skulle fortsätta, att det skulle gå att optimera SFS förvaltningsmodell för att öka intäkterna på det förvaltade kapitalet, att SFS skulle utöka sin livförsäkringsverksamhet, verksamhet med pensionsskötselfullmakter och verksamhet med fondförsäkringar och att SFS skulle starta ett kreditmarknadssamarbete. Därtill skulle det vara möjligt med intäktstillskott för Oak och Life Funds, Mattias Bengtssons fondbolag. Invändningen är inte så osannolik att den kan lämnas utan avseende. Åklagaren och Pensionsmyndigheten har därför att motbevisa att värdet på Supero var marknadsmässigt utifrån de förväntningar som Mattias Bengtsson och/eller Ewran Mersin hade på bolaget.

Vad gäller värderingen av SFS i samband med omstruktureringen av SFS-koncernen år 2013 har Alexander Ernstberger uppgett att den lämnade uppgiften om att SFS skulle vara värt 340 miljoner kr inte kan läggas till grund för bedömningen, eftersom någon marknadsvärdering av SFS inte gjordes vid tillfället. Han har istället uppgett att det värde som angavs byggde på den lägsta tillgängliga uppgift om bolagets värde som fanns tillgänglig, nämligen uppgiften om vad Johan Bergsgård sålt aktier för under år 2012. Tingsrätten konstaterar att det inte finns något som tyder på att en fullständig marknadsvärdering av SFS gjordes i samband med omstruktureringen. Detta vinner även stöd av den promemoria som Deloitte upprättat i samband med omstruktureringen, där det anges att *”Enligt uppgift uppgår marknadsvärdet för SFS AB till ca 340 Mkr”*. Bevisvärdet av uppgiften i Deloitte's promemoria är därför litet.

Vad gäller värderingen av Allrakoncernen i samband med förvärvet av Prognosia år 2014 har Alexander Ernstberger uppgett att värderingen som angavs i Allra Sverige AB:s indikativa bud inte utgjorde någon regelrätt värdering av bolaget. Enligt Alexander Ernstberger gjordes inte detta eftersom aktierna inte såldes till Prognosias ägare utan sattes i pant för säkerställande av köpeskillings betalning. Det saknades därför anledning för Allra Sverige AB att ange ett högre värde än vad

som krävdes för att köparen skulle anse att tillräcklig säkerhet ställts för köpeskillingen. Alexander Ernstbergers invändning i denna del framstår inte som så osannolik att den kan lämnas utan avseende och vinner stöd av det av Alexander Ernstberger åberopade pantavtalet. Med beaktande av Alexander Ernstbergers invändning blir bevisvärdet av värderingen år 2014 lågt. Tingsrätten konstaterar också att det vid förvärvet av Prognosia kan ha gjorts andra överväganden och prognoser om SFS tillväxt och framtida vinster än vad som var fallet år 2012.

Alexander Ernstberger har till stöd för att aktierna överläts till ett marknadsmässigt pris åberopat ett sakkunnigutlåtande upprättat av Bertil Nilsson. I sakkunnigutlåtandet används flera olika värderingsmodeller och värdet på SFS anges ligga inom ett spann mellan 294 000 000 kr och 2 521 000 000 kr. Den värderingsmodell som Bertil Nilsson själv uppger sig förespråka, en diskonterad kassaflödesanalys, ger ett värde på ca 950 miljoner kr. Bertil Nilsson har dock uppgett att det, med hänsyn tagen till de förväntningar som Mattias Bengtsson hade på bolaget, var rimligt att betala det pris för Superoaktierna som Firstmile gjorde.

Pensionsmyndigheten har invänt att en del av det underlag som Bertil Nilsson använt för sin värdering utgörs av uppgifter om Allrakoncernens resultat år 2015 och att detta resultat skulle bygga på förtjänst från olagliga transaktioner. Till stöd för att transaktionerna varit olagliga har Pensionsmyndigheten åberopat omfattande bevisning, bland annat epostkorrespondens, som i huvudsak härrör från en pågående förundersökning mot flera – för tingsrätten okänt exakt vilka – av de tilltalade. Bevisningen avseende transaktionerna år 2015 har åberopats efter att huvudförhandlingen påbörjats. Det har framkommit att de tilltalade, på grund av förundersökningssekretess, inte har samma tillgång till förundersökningsmaterialet som Pensionsmyndigheten. De tilltalade har inte heller haft anledning att förbereda sitt försvar avseende de gärningar förundersökningen rör eftersom något åtal inte väckts beträffande dessa gärningar. De tilltalade har därför saknat möjlighet att fullt ut försvara sig mot de påståenden som Pensionsmyndigheten gjort i denna del. Detta försvagar avsevärt bevisvärdet av den bevisning som Pensionsmyndigheten

åberopat. Tingsrätten anser inte att den bevisning som åberopats av Pensionsmyndigheten är tillräcklig för att styrka att de transaktioner som Allrakoncernen genomförde år 2015 var olagliga, särskilt inte ställd mot de invändningar som främst Allra Pension gjort med stöd av diverse externa och interna utredningar i bolaget. Pensionsmyndigheten har därför inte visat att resultatet år 2015 inte skulle kunna användas vid en värdering av bolaget.

Åklagaren har invänt att Mattias Bengtsson, i egenskap av Oaks ägare, inte skulle kunna påräkna några positiva effekter för Oak för köpet, eftersom det näringsrättsliga regelverket skulle förhindra SFS från att särbehandla Oak vid upphandling av finansiella instrument, eller i vart fall att det näringsrättsliga regelverket skulle tvinga SFS att vara transparent med eventuella ersättningar från Oak till SFS ägare för genomförda affärer. Detta gäller såväl utifrån det år 2012 gällande regelverket som enligt MiFID II, som år 2012 var under beredning. Som åklagaren får förstås skulle detta innebära att sådan ersättning inte skulle vara möjlig. Vad gäller MiFID II kan tingsrätten konstatera att regelverket vid tillfället för Superoaffären inte hade antagits och att det därför är tveksamt i vilken mån Mattias Bengtsson och Ewran Mersin kan ha haft att räkna med de av åklagaren påstådda effekterna på SFS och Oaks affärsmodell. Vad gäller åklagarens påstående om att det år 2012 gällande finansiella regelverket skulle ha tvingat SFS att informera pensionsspararna om eventuella bakomliggande ersättningsstrukturer kan tingsrätten konstatera att detta i sig inte hade förhindrat den affärsmodell som tycktes vara aktuell. Det är vidare oklart i vilken mån Ewran Mersin och/eller Mattias Bengtsson var medvetna om dessa regulatoriska frågor vid köpet av Superoaktierna. Det kan därför inte anses uteslutet att eventuella positiva effekter för Oak beaktades vid köpet av Superoaktierna.

Åklagaren har även invänt att eventuella synergieffekter mellan Oak och SFS skulle kräva att Oak, inte Firstmile, förvärvade SFS, och att det dessutom skulle krävas att Oak förvärvade hela SFS. Tingsrätten anser att Mattias Bengtsson och/eller Ewran Mersin visserligen hade svårare att räkna med några garanterade synergieffekter till

följd av Superoaffären mot bakgrund av att något helförvärv av bolaget inte gjordes. Mot bakgrund av det samarbete mellan parterna som hade inletts – och som sedan fördjupades genom att Ewran Mersin började arbeta i Allrakoncernen – framstår det dock som att synergieffekterna var möjliga även utan att Firstmile förvärvade samtliga aktier i SFS och utan att Oak investerade i SFS. Tingsrätten kan också konstatera att den utökade verksamhet som SFS planerade, bl.a. i form av försäkringsverksamhet och kreditgivning, inte var beroende av Pensionsmyndighetens avgiftsmodell.

Åklagaren och Pensionsmyndigheten har vidare anført att Pensionsmyndighetens avgiftstrappa för premiepensionsfonder, som innebär att avgiften för fonderna minskar ju större fondkapitalet är, skulle ha inneburit att den tillväxt som SFS hoppades på inte skulle innebära en resultatutveckling av motsvarande storlek. Tingsrätten gör följande bedömning. Den affärsmodell som SFS synes ha planerat först i samarbete med Oak och sedan i egen regi tycks ha byggt på att SFS-koncernen skulle tjäna pengar på att även hantera strukturering och förmedling av de värdepapper som SFS skulle inhandla för SFS-fondernas räkning. Denna affärsmodell byggde på att SFS-koncernen samtidigt som förvaltningsavgiften sänktes skulle kunna tjäna pengar på att öka avgifterna i andra delar av distributionskedjan. Det är inte visat i målet att detta skulle vara olagligt och inte heller att det var något som Mattias Bengtsson och Ewran Mersin skulle ha tagit hänsyn till vid förvärvet. Åklagaren har visserligen hänvisat till att den affärsmodell som Allrakoncernen satsade på omöjliggjordes av att bolaget sedan avnoterades från Pensionsmyndighetens fondtorg och att förundersökning inleddes avseende de warranttransaktioner som gjorts genom Allra Dubai, men detta kan knappast ha varit något som Mattias Bengtsson och Ewran Mersin hade haft att räkna med år 2012.

Tingsrätten konstaterar att det i målet har framkommit vitt skilda uppgifter om SFS värde år 2012. Det går inte att bortse från att värdet till stor del bygger på vad den tilltänkte köparen, dvs. Firstmile, förväntade sig av köpet. Åklagaren och

Pensionsmyndigheten har inte motbevisat de tilltalades uppgifter om att Firstmile ansåg att aktierna var värda sitt pris med hänsyn till den avkastning som Firstmile, och Ewran Mersin och/eller Mattias Bengtsson, förväntade sig av köpet. Tingsrätten finner det alltså inte, med beaktande av den bevisning som förts om SFS värde, styrkt att Firstmile köpte aktierna till ett överpris.

Åklagaren och Pensionsmyndigheten har pekat på en rad omständigheter som tyder på att det skulle kunna finnas ett otillbörligt samband mellan Superoaffären och warrantaffären, bland annat följande. Affärerna skedde i mycket nära tidsmässig anslutning till varandra och viss korrespondens tyder på att de var beroende av varandra på fler sätt än att Firstmile behövde medlen från warrantaffären för att finansiera Superoaffären. Ewran Mersin har exempelvis epostat en att-göra-lista där åtgärder hänförliga till båda affärerna finns med. Alexander Ernstberger tycks ha varit inblandad i warrantaffären i betydligt större utsträckning än vad han varit i andra affärer som gjorts med SFS-fondernas medel. Det faktum att de inblandade parterna tycks ha försökt dölja Superoaffären tyder på att syftet med affären varit något annat än att Firstmile skulle förvärva Superoaktierna av rent affärsmässiga skäl. Även det faktum att köpeskillingen för Superoaktierna förändrats på ett sätt som framstår nära kopplat till växlingen av Oaks ersättning för warrantaffären talar för att affärerna haft det samband med varandra som åklagaren påstår. Dessa omständigheter utgör dock endast indicier som i en del fall kan anses tala till Alexander Ernstbergers och David Perssons nackdel.

Vid en sammantagen bedömning av den bevisning som åberopats finner tingsrätten därför att det inte är styrkt att Firstmile betalade ett överpris för Superoaktierna. Åtalen mot Alexander Ernstberger och David Persson ska därför ogillas i denna del.

Bestickning, grovt brott och grovt givande av muta (Olle Marcusson)

Som tingsrätten funnit ovan är det inte visat att någon förmån utlovats till Alexander Ernstberger och David Persson. Det är därmed inte heller styrkt att Olle

Marcusson utlovat någon sådan förmån. Åtalet mot Olle Marcusson ska därför ogillas i denna del.

Penninghäleri, grovt brott, och häleri, grovt brott (David Persson)

Åklagaren har åtalat David Persson för häleri, grovt brott, alternativt penninghäleri, grovt brott, med påstående om att David Persson tagit emot ett belopp som härrör från det trolöshetsbrott och det mutbrott som anges i åtalspunkterna 1 och 3. Eftersom åtalen ogillats avseende dessa åtalspunkter ska även åtalet mot David Persson ogillas i den del det avser penninghäleri och häleri.

Grovt bokföringsbrott (Olle Marcusson)

Oak hade brutet räkenskapsår som sträckte sig från den 1 maj till och med den 30 april. Enligt en den 1 juli 2010 av styrelsen antagen instruktion för verkställande direktören svarade denne, dvs. Olle Marcusson för att bolagets bokföring fullgjordes i överensstämmelse med lag.

Åklagaren har som grovt bokföringsbrott lagt Olle Marcusson till last att han uppsåtligen eller av oaktsamhet misskött bokföringsskyldigheten genom att den 30 maj 2012 dels bokföra eller låta någon annan bokföra en upplupen intäkt om cirka 132 miljoner kronor på den 30 april 2012 trots att den upplupna intäkten inte funnits då, dels bokföra intäkten utan tillräckligt underlag.

Det framgår av utredningen och är ostridigt att den här angivna intäkten är en del av Oaks arvode för de i målet aktuella warrantaffärerna och att dessa slutfördes först efter utgången av räkenskapsåret 2011/2012. Affärerna genomfördes enligt avräkningsnotorna med affärsdatum den 24 maj 2012. Enligt vad Bertil Johansson anfört redovisades arvoden om sammanlagt 23 625 000 USD, lika med 165 284 595 kr i den löpande bokföringen med affärsdatum 2012-05-31.

I samband med arbetet med bokslutet för räkenskapsåret 2011/2012 överfördes 19 687 500 USD av arvoden till affärsdatum den 30 april 2012. Som verifierat fanns en "Autorapport" av den 30 maj 2012 som anger affärsdatumet till 2012-04-30 och transaktionstexten till "Upplupen intäkt enligt Olle". Bilagt fanns ett mejl ställt till Oaks bokförare, Lena Brahme, rubricerat som "Periodisering av intäkt" med följande innehåll.

Hej Lena,
Intäkten om USD 19.687.500 som är hänförlig till april 2012 är genererad av de sex affärerna nedan.

Instrument	Belopp (USD)	Orderdatum
Fixed Income Index Linked Security (S)	1.703.625	2012-04-16
Fixed Income Index Linked Security (S)	8.085.000	2012-04-16
Fixed Income Index Linked Security (S)	711.375	2012-04-16
Fixed Income Index Linked Security (A)	1.491.000	2012-04-16
Fixed Income Index Linked Security (A)	7.074.375	2012-04-16
Fixed Income Index Linked Security (A)	622.125	2012-04-16

Med vänliga hälsningar,
Olle

Rättslig reglering

Den som åsidosätter sin bokföringsplikt enligt bokföringslagen (1999:1078) döms för bokföringsbrott om rörelsens förlopp, ekonomiska resultat eller ställning på grund av åsidosättandet inte i huvudsak kan bedömas med ledning av bokföringen.

I bokföringsskyldigheten ingår, förutom kraven på att affärshändelser ska bokföras löpande och på att det ska finnas verifikation, också ett krav på att den löpande bokföringen ska avslutas i enlighet med gällande bestämmelser. För Oaks del finns sådana, förutom i bokföringslagen, också i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag med hänvisningar till årsredovisningslagen (1995:1554).

I samband med att den löpande bokföringen avslutas ska enligt 5 kap 3 § bokföringslagen sådana poster som är nödvändiga för att bestämma räkenskapsårets intäkter och kostnader och den finansiella ställningen på balansdagen bokföras. Härmed avses s.k. bokslutstransaktioner, dvs. bl.a. periodiseringar av inkomster och utgifter som hänför sig till två eller flera räkenskapsår. I årsredovisningslagen stadgas i 2 kap. 4 § 4 att intäkter och kostnader som är hänförliga till räkenskapsåret ska tas med oavsett tidpunkten för betalningen. Den bestämmelsen är tillämplig på Oak genom en hänvisning i lagen om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

Enligt bokföringslagen ska bokföringsskyldigheten fullgöras på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed. Bokföringsnämnden, som är en statlig myndighet under Finansdepartementet, ansvarar för utvecklandet av god redovisningssed. För Oaks del gäller att också Finansinspektionen ansvarar för utvecklandet av god redovisningssed i den utsträckning det är påkallat.

Enligt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd (FFFS 2008:25) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag i deras lydelse från den 31 december 2011 till och med utgången av februari 2013 anfördes som allmänt råd avseende allmänna bestämmelser om årsredovisning att alla institut borde tillämpa godkända internationella *redovisningsstandards*, om inte något annat krävdes enligt lag eller annan författning eller följde av dessa, dvs. Finansinspektionens, föreskrifter och allmänna råd. Med institut avsågs bl.a. värdepappersbolag. Godkända internationella redovisningsstandards definierades som internationella redovisningsstandards som antagits av Europeiska kommissionen i enlighet med artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandards (IAS-förordningen). Internationella redovisningsstandards är International Accounting Standards (IAS), International Financial Reporting Standards (IFRS), Standing Interpretations Committee – Interpretations of International Accounting Standards (SIC) och International Financial Reporting Interpretations Committee (IFRIC

Interpretations). För Oaks del innebar detta att IAS och IFRS skulle tillämpas vid upprättandet av årsredovisningen för räkenskapsåret 2011/2012.

För *redovisning av intäkter* var det IAS 18 som gällde som redovisningsstandard. Dess syfte var att ange hur intäkter från vissa typer av transaktioner och händelser skulle behandlas i redovisningen. Standarden skulle tillämpas på bl.a. utförande av tjänsteuppdrag (p. 1 a). Det anförs att ett tjänsteuppdrag normalt innebär att ett företag utför ett uppdrag inom en överenskommen tid och att uppdraget kan utföras under en period eller sträcka sig över flera perioder (p. 4). Beträffande sådana intäkter gällde följande (p. 20).

När det ekonomiska utfallet av ett tjänsteuppdrag som utförts av ett företag kan beräknas på ett tillförlitligt sätt ska den inkomst som är hänförlig till uppdraget redovisas som intäkt genom hänvisning till färdigställandegraden vid rapportperiodens slut. Utfallet kan beräknas på ett tillförlitligt sätt om samtliga följande villkor är uppfyllda:

- a) Inkomsten kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.
- b) Det är sannolikt att de ekonomiska fördelar som är förknippade med transaktionen kommer att tillfalla företaget.
- c) Färdigställandegraden vid rapportperiodens slut kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.
- d) De utgifter som uppkommit och de utgifter som återstår för att slutföra tjänsteuppdraget kan beräknas på ett tillförlitligt sätt.

Den metod som används för intäktsredovisning genom hänvisning till uppdragets färdigställandegrad vid rapportperiodens slut benämns ofta succesiv vinstavräkning. Enligt denna metod redovisas intäkter i den redovisningsperiod då arbetet utförs. En sådan redovisning av intäkter ger användbar information om tjänsteuppdragets omfattning och resultat under perioden (p. 21).

Intäkten redovisas endast när det är sannolikt att de ekonomiska fördelar som är förknippade med transaktionen kommer att tillfalla företaget. Om osäkerhet uppstår vad avser möjligheten att erhålla betalning för belopp som redan redovisats som intäkt, redovisas det belopp för vilket betalning inte längre är sannolik som en kostnad i stället för som en justering av det intäktsbelopp som ursprungligen redovisats (p. 22).

Färdigställandegraden behandlas i p. 24. Där anförs följande.

Färdigställandegraden för ett tjänsteuppdrag kan fastställas på olika sätt.

Företaget tillämpar den metod som på ett tillförlitligt sätt mäter omfattningen av det utförda arbetet. Beroende på typ av tjänsteuppdrag kan metoderna innefatta bedömningar av

- a) utfört arbete på basis av gjorda undersökningar,
- b) utförda tjänster per rapportperiodens slut i proportion till vad som totalt ska utföras, eller
- c) förhållandet mellan nedlagda utgifter vid rapportperiodens slut och beräknade totala utgifter. Endast sådana utgifter som motsvarar utfört arbete inräknas i nedlagda utgifter vid rapportperiodens slut. Endast utgifter som motsvarar arbete som utförts eller kommer att utföras inräknas i beräknade totala utgifter.

Delbetalningar och förskott från beställaren återspeglar ofta inte det arbete som utförts.

Åklagaren har under huvudförhandlingen hänvisat till IAS 39, som avser redovisning och värdering av finansiella instrument. Syftet med den standarden är att ange principer för redovisning och värdering av finansiella tillgångar, finansiella skulder och vissa avtal avseende köp eller försäljning av icke-finansiella poster. Tingsrätten kan inte se att den standarden är tillämplig på den i målet aktuella intäkten.

I bokföringslagen definieras *verifikation* som de uppgifter som dokumenterar en affärshändelse eller en vidtagen justering i bokföringen. Verifikationen ska enligt bokföringslagen innefatta uppgift om när den har sammanställts, när affärshändelsen har inträffat, vad denna avser, vilket belopp den gäller och vilken motpart den berör. I förekommande fall skall verifikationen även innefatta upplysning om handlingar eller andra uppgifter som har legat till grund för affärshändelsen samt var dessa finns tillgängliga. I verifikationen ska också ingå uppgifter som är nödvändiga för att sambandet mellan verifikationen och den bokförda affärshändelsen utan svårighet skall kunna fastställas.

Uppgifter i Oaks årsredovisning

I Oaks årsredovisning för räkenskapsåret 2011-05-01–2012-04-30 anges i not 2 att företagets årsredovisning är upprättad enligt lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (ÅRKL) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag (FFFS 2008:25) och Redovisningsrådets rekommendationer RFR2, redovisning för juridiska personer.

Under rubriken Provisionsintäkter och provisionskostnader i samma not är antecknat följande.

En provisions- och avgiftsintäkt redovisas när inkomsten kan beräknas på ett tillförlitligt sätt, det är sannolikt att de ekonomiska fördelar som är förknippade med transaktionen kommer att tillfalla företaget, färdigställandegraden på balansdagen kan beräknas på ett tillförlitligt sätt och de [utgifter] som uppkommit och de utgifter som återstår för att [slutföra] tjänsteuppdraget kan beräknas på ett tillförlitligt sätt. Intäkterna värderas till det verkliga värdet av vad som erhållits eller kommer att erhållas.

Tingsrättens bedömning

Som åklagaren har utvecklat sin talan synes åklagaren vara av uppfattningen att årsbokslut och årsredovisning inte är en del av det aktuella räkenskapsårets bokföring. Det finns därför skäl att inledningsvis konstatera att årsbokslut och årsredovisningar är en del av bokföringen.

Grundtanken i årsredovisningslagen och bokföringslagen är att bokföring ska ske enligt periodiseringsprincipen. Poster som är nödvändiga för att bestämma räkenskapsårets intäkter och kostnader och den finansiella ställningen på balansdagen ska då bokföras.

Av det som antecknats under Provisionsintäkter och provisionskostnader i årsredovisningens not 2 framgår att Oak tillämpade redovisningsprincipen för redovisning av intäkter för utförande av tjänsteuppdrag i enlighet med IAS 18, även om det inte finns någon uttrycklig hänvisning.

När årsredovisningen undertecknades den 10 augusti 2012 hade intäkten flutit in. Således är det uppenbart att inkomsten då kunde beräknas på ett tillförlitligt sätt och att det var sannolikt att de ekonomiska fördelarna som var förknippade med warranttransaktionerna skulle komma att tillfalla Oak.

Beräkningen av färdigställandegraden måste av nödvändighet till del vara skönsmässig och innefatta ett visst mått av osäkerhet. Inget tyder på att Olle Marcusson beräknat den felaktigt när det bokförda beloppet motsvarar 83 procent av den totala inkomsten.

Inget tyder på att det förekom några utgifter av betydelse för periodiseringen.

Tingsrätten finner således att åklagaren inte visat att bokföringsskyldigheten missköts eller åsidosatts med avseende på den genomförda periodiseringen av arvudet i enlighet med metoden för succesiv vinstavräkning.

Den *verifikation* som åklagaren framhållit som otillräcklig för att uppfylla bokföringslagens krav avser periodiseringen, dvs. det är fråga om en bokslutstransaktion och inte en redovisning av intäkter. Verifikationen innehåller uppgift om när den sammanställdes, när bokföringstransaktionen inträffade, vad den avsåg och vilket belopp den avsåg. Motpart saknas vid bokslutstransaktioner. Verifikationen uppfyller således de i bokföringslagen uppställda kraven.

Åklagaren har inte visat att Oaks bokföring varit behäftad med några brister i de avseenden han gjort gällande. Enligt tingsrättens mening är bokföringen korrekt i dessa delar. Åtalet ska därför ogillas i denna del redan på objektiv grund.

Även om tingsrätten skulle ha funnit att åklagaren styrkt att Oaks bokföring var behäftad med någon av de brister han gjort gällande torde det knappast ha kunnat leda till en fällande dom. Olle Marcusson har framhållit att hans kunskaper i

bokföring är mycket begränsade och att han vid minsta osäkerhet frågar någon med bättre kunskaper. Det finns inget i utredningen som vederlägger detta. Utredningen visar att Olle Marcusson var i kontakt med Oaks revisor i frågan om hur arvudet skulle bokföras, att han i samband med det vid flera tillfällen översände underlag till den aktuella revisionsbyrån och att revisorn lämnat synpunkter på i varje fall konteringen samt att revisorn, medveten om den stora affären, avgett en ren revisionsberättelse avseende den årsredovisning där det i not framgår att Oak tillämpade succesiv vinstavräkning. Detta leder till att åklagaren på föreliggande material inte haft möjlighet att styrka vare sig uppsåt eller oaktsamhet hos Olle Marcusson i förhållande till det som läggs honom till last som bokföringsbrott.

Övriga yrkanden

Eftersom åtalet har ogillats i sin helhet ska åklagarens yrkanden om förverkande, näringsförbud, företagsbot och reseförbud ogillas. Kvarstaderna mot Alexander Ernstberger, Olle Marcusson, Johan Bergsgård, David Persson, S2 Invest och DPR Invest ska hävas.

Skadestånd

Eftersom åtalet har ogillats i sin helhet ska Pensionsmyndighetens talan om skadestånd på grund av brott ogillas.

Som tingsrätten funnit angående åtalen för trolöshet mot huvudman, grovt brott, har någon skada inte styrkts genom Pensionsmyndighetens och åklagarens bevisning. Detta gäller även med tillämpning av det i civilrättsliga mål gällande beviskravet. Eftersom någon skada inte styrkts saknas möjlighet att utdöma skadestånd. Det enskilda anspråket ska därför ogillas.

Rättegångskostnader*Inledning*

Eftersom åtalet och målsägandens skadeståndstalan ogillats har rätten, förutom att fastställa arvodet till försvararna, att pröva Allra Pensions och Olle Marcussons yrkanden om ersättning för rättegångskostnader av Pensionsmyndigheten. Allra Pension har vidare yrkat ersättning av allmänna medel med anledning av att åklagaren framställt yrkanden om kvarstad för anspråk på företagsbot. Åklagaren respektive Pensionsmyndigheten har yttrat sig över de framställda kostnadsanspråken.

När det gäller de kostnadsanspråk som framställts så kan rent allmänt konstateras att processmaterialet varit mycket omfattande och att huvudförhandlingen pågått under ca två månader. Det kan vidare konstateras att åtalen för mutbrottslighet och trolöshet mot huvudman (åtalspunkterna 1–3) varit oprecisa i det att väsentliga rekvisit i brottspåståendena inte preciserats utan istället angetts som en avskrift av lagrum och erhållit slutlig, något mer preciserad, utformning först i slutskedet av huvudförhandlingen. Pensionsmyndigheten som biträtt åtalet har för sin del gjort justeringar av gärningsbeskrivningarna i dessa delar såväl innan som under huvudförhandlingen. Till det senare ska också läggas att Pensionsmyndigheten åberopat omfattande bevisning. Detta har skett dels innan huvudförhandlingen inleddes, dels löpande under huvudförhandling på ett sätt som närmast gett intryck av att den åberopade bevisningen anpassats efter vad som kommer fram under huvudförhandlingen. Den ideligen tillkommande bevisningen har självfallet lett till betydande merkostnader. Omfattningen har också varit sådan att det kan sättas ifråga om de tilltalades rätt till en rättvis rättegång kunnat tillgodoses fullt ut.

Samtliga försvarare har yrkat förhöjt arvode för förberedelsetid inför huvudförhandlingen och för huvudförhandlingstiden enligt de principer som följer av Högsta domstolens avgörande NJA 1993 s. 237. Enligt tingsrättens mening har målet varit av sådan omfattning och art att det krävt särskilda kunskaper och för

försvvararna inneburit att de under förberedelse- och huvudförhandlingsstadiet inte kunnat åta sig klienter i normal omfattning. Tingsrätten bedömer därför att samtliga försvarare har rätt till förhöjt arvode under tiden från sommaren 2019 fram till dess huvudförhandlingen avslutades i december 2019. Det kan tilläggas att åklagaren som haft att yttra sig över försvararnas arvode inte redovisat någon uppfattning i denna fråga.

Försvvararnas arvoden

Åklagaren har gjort gällande att en tidsåtgång om ca 300 timmar från det att förundersökningen inleddes fram till dess åtal väcktes får anses skälig för var och en av de försvarare som då var förordnade. För den tidsperiod under vilken huvudförhandlingen hållits har åklagaren ansett att dubbla förhandlingstiden utgör en godtagbar tidsåtgång. Enligt åklagaren är den tid som totalt kan godtas som skäligen påkallad ca 600 timmar per tilltalad, dvs. fyra gånger förhandlingstiden, vilket ska motsvara en tumregel för vad som utgör rimlig tidsåtgång för försvarare i mål om ekonomisk brottslighet. Dock bör enligt honom ytterligare tid anses påkallad när tingsrätten förordnat två offentliga försvarare.

Åklagaren har anfört att han sammanfattningsvis av kostnadsräkningarna inte kan göra bedömningen att det för Alexander Ernstbergers del varit skäligen påkallat med mer än 900 timmars arbete, för Olle Marcussons del med mer än 900 timmars arbete, för Johan Bergsgårds del med 900 timmars arbete och för David Perssons del med 600 timmars arbete. Han har dock inte ifrågasatt att försvararna lagt ned den tid som dessa angett.

Carl-Johan Malmberg

Carl-Johan Malmberg har yrkat ersättning för 420 timmar nedlagt arbete enligt ordinarie timkostnadsnorm och för 910 timmar nedlagt arbete med förhöjt arvode enligt de principer som följer av tidigare redovisad praxis. Ersättning har också

yrkats för 36 timmars tidsspillan. Totalt yrkat belopp är 2 874 425 kr inklusive mervärdesskatt.

Slobodan Jovicic

Slobodan Jovicic har yrkat ersättning för 876,5 timmar nedlagt arbete enligt timkostnadsnormen och för 499,5 timmar nedlagt arbete med förhöjt arvode. Ersättning har också yrkats för 32,5 timmar tidsspillan. Totalt yrkat belopp är 2 712 204 kr inklusive mervärdesskatt.

Thomas Olsson

Thomas Olsson har yrkat ersättning för 1 040 timmar nedlagt arbete enligt timkostnadsnormen och för 380 timmar nedlagt arbete med förhöjt arvode. Totalt yrkat belopp är 2 650 470 kr inklusive mervärdesskatt.

Per E Samuelson

Per E Samuelson har yrkat ersättning för 633 timmar nedlagt arbete à 1 385 kr i timmen och för 696 timmar nedlagt arbete med förhöjt arvode. Ersättning har också yrkats för 10 timmar tidsspillan. Totalt yrkat belopp är 2 754 212 kr inklusive mervärdesskatt.

Christina Bergenstein

Christina Bergenstein har yrkat ersättning för 442 timmar nedlagt arbete à 1 385 kr i timmen och för 679 timmar nedlagt arbete med förhöjt arvode. Ersättning har också yrkats för 14 timmars tidsspillan. Totalt yrkat belopp är 2 349 050 kr inklusive mervärdesskatt.

Tobias Enochson

Tobias Enochson har yrkat ersättning för 846,5 timmar nedlagt arbete enligt timkostnadsnormen och för 314,5 timmar nedlagt arbete med förhöjt arvode. Ersättning har också yrkats för 47 timmar tidsspillan. Totalt yrkat belopp är

2 267 361 kr inklusive mervärdesskatt. Av beloppet har 625 000 kr inklusive mervärdesskatt utbetalats som förskott.

Simon Bergström

Simon Bergström har yrkat ersättning för 769,75 timmar nedlagt arbete enligt timkostnadsnormen och för 236,75 timmar nedlagt arbete med förhöjt arvode. Ersättning har också yrkats för 13 timmar tidsspillan. Totalt yrkat belopp är 1 893 176 kr inklusive mervärdesskatt.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten delar inte åklagarens uppfattning att det finns en tumregel om att total tid för en försvarare bör motsvara fyra gånger huvudförhandlingstiden.

En försvarare har rätt till skälig ersättning vilken ska beräknas utifrån den tidsåtgång som är rimlig med hänsyn till uppdragets art och omfattning med tillämpning av den timkostnadsnorm som regeringen fastställer. Att försvararna i samtliga fall yrkat förhöjt arvode för viss del av nedlagt arbete har tingsrätten redan redogjort för ovan och där också bedömt att uppdraget varit sådant att det finns skäl att för viss tid erhålla förhöjt arvode (NJA 1993 s. 237).

Samtliga försvarare har till kostnadsräkningen bifogat en fullständig arbetsredogörelse som upptar de moment som uppdraget inneburit. Försvararna har också med ett undantag (Thomas Olsson) under respektive moment i arbetsredogörelsen specificerat antal timmar. Thomas Olssons totala antal timmar ligger dock i nivå med övriga försvarare.

Såsom redan nämnts har processmaterialet redan innan huvudförhandlingen inleddes varit omfattande och till detta har tillkommit skriftligt material som antingen åberopats som bevisning eller hänförts till sakframställningsvis vilket getts in såväl av försvararna som Pensionsmyndigheten och åklagarsidan.

Åklagaren har anfört att framför allt Alexander Ernstbergers och Olle Marcussons försvarare åberopat och gett in material som inte härrör från förundersökningen trots att materialet saknat relevans. Åklagaren har vidare uttryckt att en del av försvararnas nedlagda arbete hade kunnat undvikas om åklagarsidan fått besked tidigt om svårigheter att ta del av sidomaterialet, den s.k. slasken.

Åklagaren har inte ifrågasatt att arbetet lagts ned i den omfattning som angetts i kostnadsräkningarna och tingsrätten hyser samma uppfattning i den frågan. För tingsrätten återstår därmed att bedöma om det nedlagda arbetet varit rimligt i förhållande till målets art och omfattning. Målet har rört påståenden om allvarlig ekonomisk brottslighet med höga straffvärden och processmaterialet har som nämnts varit mycket omfattande. Till det kommer att sidomaterialet enligt uppgift varit mycket omfattande och svårtillgängligt. En inte obetydlig del av såväl bevisning som sakframställningsmaterial som försvararsidan åberopat har också hämtats ur detta material. Tingsrätten delar inte åklagarens uppfattning att detta varit utan betydelse för prövningen.

I avsaknad av andra hållpunkter finner rätten därför att det av försvararna i samtliga fall nedlagda arbetet framstår som rimligt med hänsyn till målets art och omfattning. Försvararna tillerkänns därför arvoden i yrkad omfattning, dock med en justering. Per E Samuelson och Christina Bergenstein har yrkat ersättning för arbete enligt timkostnadsnormen med 1 385 kr per timme, istället för den för år 2019 föreskrivna timkostnadsnormen om 1 380 kr per timme. Tingsrätten tillerkänner dem ersättning med 1 380 kr per timme för de timmar som de begärt 1 385 kr för.

Allra Pensions yrkande om ersättning av allmänna medel

Allra Pension har yrkat ersättning av allmänna medel med 298 401 kr avseende privat försvarare i samband med prövning av kvarstadsyrkande från åklagaren. Åklagaren har yrkat att rätten avvisar yrkandet på den grunden att förundersökning

mot Allra Pension avseende företagsbot fortfarande pågår. Allra Pension har inte vitsordat att det pågår någon förundersökning, i vart fall rörande den sak som kvarstadsansökan avsåg, och då yrkandet om kvarstad framställdes i detta mål (B 12440-17) så bör ersättning betalas i samband med att målet avslutas.

Enligt 31 kap. 8 § rättegångsbalken är part under vissa förhållanden ersättningsberättigad om förundersökning nedlagts eller åtal inte följt på förundersökningen. Eftersom åklagaren framställt ett yrkande om kvarstad med ändamål att trygga kommande verkställighet av talan om företagsbot så har förundersökning uppenbarligen inletts. Åklagarens uppgift att denna förundersökning ännu inte avslutats får godtas. Det saknas därför förutsättningar att med stöd av angivet lagrum *nu* tillerkänna Allra Pension ersättning av allmänna medel. Yrkandet avslås därför.

Allra Pensions yrkande om ersättning från Staten genom Pensionsmyndigheten

Allra Pension har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader med totalt 31 781 187 kr. Av beloppet avser 16 969 872 kr ombudsarvode som fakturerats, varvid arbete utförts fr.o.m. mars 2017, och ett belopp om 14 810 323 kr kostnad för sakkunnigbevisning (varav 1 532 000 kr avser sakkunnige Ibrahim Mardam-Bey's arbete). Till sistnämnda belopp har tillkommit översättningskostnader om 57 672 kr och från det sammanlagda beloppet har avdragits den mervärdesskatt om 56 680 kr som Allra Pension har rätt att dra av på grund av deltagande i en mervärdesskattegrupp (1 procent). Av det yrkade ombudsarvodet utgörs ca 10 000 000 kr exklusive mervärdesskatt arbete som utförts fr.o.m. mars 2018 t.o.m. huvudförhandlingens avslutande den 17 december 2019, dvs. från beslutet om intervention i målet.

Allra Pension har gjort gällande att bolaget har rätt till ersättning för allt arbete fr.o.m. mars 2017 då bolaget, i egenskap av principal, mottog skadeståndsanspråk från Pensionsmyndigheten (det anspråk som framställts mot Alexander Ernstberger

m.fl.). Bolaget har därvid argumenterat för att Pensionsmyndigheten inte är att bedöma som målsägande och därmed inte träffas av begränsningsregeln i 31 kap. 11 § rättegångsbalken som begränsar målsägandens ersättningsskyldighet till vad som gäller för en osjälvständig intervenient. När det gäller frågan om Pensionsmyndigheten är att anse som målsägande så fann rätten – preliminärt – att Pensionsmyndigheten var att anse som målsägande avseende mutbrottet i beslut den 26 september 2019 inför huvudförhandlingen utifrån den gärningsbeskrivning som åklagaren då gjorde gällande, där SFS angavs vara huvudman för ”annan”. Pensionsmyndigheten tilläts därmed föra talan som målsägande och har agerat som sådan under huvudförhandlingens gång. Att brottsligheten inte styrkts med följd att den påstådda målsäganden varken lidit skada eller av brottet förnärmats innebär inte att Pensionsmyndigheten inte ska omfattas av begränsningsregeln. Den bestämmelsen avser just fallet när en påstådd målsägande för talan jämte åklagaren men blir ersättningsskyldig bl.a. om åtalet och målsägandens talan ogillas. I annat fall vore bestämmelsen överflödig. Begränsningsregeln ska därför tillämpas. Att åklagaren mot slutet av huvudförhandlingen justerat gärningsbeskrivningen på ett sådant sätt att Pensionsmyndigheten inte längre pekas ut som huvudman för SFS föranleder ingen bedömning, eftersom detta skett efter att Pensionsmyndigheten tillåtits biträda åtalet och inte är något som Pensionsmyndigheten eller någon annan part i målet hade kunnat räkna med.

Allra Pension har, såsom osjälvständig intervenient rätt till ersättning i den omfattning som följer av 18 kap 12 § rättegångsbalken, dvs. såsom part, dock att Pensionsmyndighetens ersättningsskyldighet är begränsad enligt tidigare anförda 31 kap. 11 § rättegångsbalken. Allra Pension har inträtt i processen som intervenient huvudsakligen grundat på att Pensionsmyndigheten våren 2017 framställt krav på skadestånd, ett krav som därefter inte följts av några ytterligare åtgärder såsom stämning m.m. Enligt tingsrättens mening leder de tidigare redovisade lagrummen till att Allra Pensions rätt till ersättning för arbete i processen begränsas till det arbete som nedlagts efter att tingsrätten tillåtit Allra Pension att inträda i processen.

Frågan är fortsättningsvis hur begränsningsregeln i 31 kap. 11 § rättegångsbalken ska tillämpas i detta mål. Bestämmelsen begränsar målsägandens ersättningsskyldighet till sådan omedelbar kostnad förorsakad av målsägandens talan men inte den tilltalades kostnader föra att värja sig mot åtalet (NJA II 1943 s. 411). I målet förs ingen svarstalan mot Allra Pension, låt vara att ett yrkande om kvarstad avseende företagsbot framställts i målet, varför bolaget inte har haft att värja sig mot något åtal. Pensionsmyndigheten har vidare i samband med att frågan om avskiljande av skadeståndsanspråket diskuterades under målets förberedelse uppgett att samma bevisning åberopas i såväl ansvars- som skadeståndsfrågan. Sammantaget innebär det sagda att Allra Pension har rätt till ersättning för nedlagt arbete under den tidsperiod som redogjorts för i det föregående.

Pensionsmyndigheten har utöver de invändningar som prövats ovan även invänt mot den arvodesnivå som Allra Pensions ombud tillämpat och endast vitsordat en lägre nivå motsvarande den nivå Pensionsmyndighetens ombud tillämpat. Nivån på Allra Pensions ombuds timarvoden avviker i vart fall inte från den nivå som förekommer i skadeståndsmål av motsvarande art och omfattning och ska därför anses skälig.

Samttaget har Allra Pension rätt till yrkad ersättning för nedlagt arbete under tiden från beslutet om intervention till huvudförhandlingens avslutande ($5\,768\,018 - 3\,000\,000 + 8\,049\,490 = 10\,817\,508$ kr exklusive mervärdesskatt).

Nästa fråga tingsrätten har att ta ställning till är det yrkade beloppet för sakkunnigbevisning, 14 810 323 kr. Pensionsmyndigheten har till en början bestritt att kostnaden för Ibrahim Mardam-Bey 1 532 000 kr enligt Allra Pension överhuvudtaget ska vara ersättningsgill eftersom Allra Pension avstod från dennes hörande. Enligt 40 kap. 8 § rättegångsbalken ska sakkunnig höras muntligen om part begär detta. Eftersom det är fråga om sakkunnig enligt 40 kap. 19 § rättegångsbalken torde med part avses den part som åberopat sakkunnigbeviset.

Allra Pension har i och för sig varit berättigad att avstå förhör men ett sådant avstående får till följd att det skriftliga sakkunnigutlåtandet i stort sett saknar bevisvärde och bevisverkan. Någon ersättningsskyldighet bör vid sådant förhållande inte åläggas Pensionsmyndigheten. Detta förhållande förändras inte av att åklagaren – trots att han redan från när Ibrahim Mardam-Bey's första sakkunnigutlåtande gavs in måste ha varit medveten om att Ibrahim Mardam-Bey på grund av sekretessförpliktelser var förhindrad att röja identiteten på sina kunder – så sent som kort före det planerade förhöret med Ibrahim Mardam-Bey särskilt framhöll att han avsåg att ställa frågor om kundernas identitet och att han tänkte yrka på häktning av Ibrahim Mardam-Bey om denne inte rörde deras identitet i strid med sina sekretessförpliktelser i enlighet med utländsk rätt.

När det sedan gäller de kvarvarande kostnaderna för sakkunnigbevisning, dvs. den sakkunnige Vikram Kapoors arbete och rapport samt utlägg för resor m.m. 13 278 323 kr så har Pensionsmyndigheten bestritt att det föreligger ersättningsskyldighet för det arbetet och under alla förhållanden endast vitsordat ett belopp om 500 000 kr som skäligt. Som grund för bestridandet av ersättningsskyldighet har bl.a. gjorts gällande att Vikram Kapoor inte är att betrakta som sakkunnig eftersom denne utfört arbetet på så sätt att han först läst in sig på aktuellt sakområde och därefter utfört (med stort bistånd av advokatbyråns biträdande jurister) en undersökning av arrangörsarvode vid likartade transaktioner som de warranttransaktioner som är ifråga i detta mål. Såsom anförts ovan vid prövningen av ansvar för påstått trolöshetsbrott har varken åklagaren eller Pensionsmyndigheten visat att skada uppkommit och i den mening skulle bevisningen kunna sägas vara onödig. Att rätten skulle komma till denna slutsats är emellertid inte givet för Allra Pension varför det varit skäligt att ta fram relevant sakkunnigbevisning. När det sedan gäller frågan om huruvida Vikram Kapoor är vederhäftig som sakkunnig eller ej kan konstateras att tingsrätten funnit att det han anfört haft betydelse för bedömningen av skäligheten av Oaks arvode (åtalpunkt 3). Det kan vidare anmärkas att det av den sakkunnigbevisning som Pensionsmyndigheten lagt fram i nu angiven fråga har framgått att det saknas

sakkunniga inom riket för att uttala sig om marknadsmässig nivå på arrangörsarvode vid en investering av motsvarande storlek och utformning som den som är ifråga i detta mål. Det finns heller inget som tyder på att sådan sakkunskap finns på närmare håll (än New York) eller till en lägre kostnad. I annat fall skulle givetvis Pensionsmyndigheten ha åberopat sådan bevisning.

Sammantaget saknas anledning att inte Allra Pension ska ersättas för nu nämnda beviskostnad. Det sammanlagda beloppet som Pensionsmyndigheten ska ersätta Allra Pension uppgår därmed till arvode 13 521 885 kr (10 817 508 jämte mervärdesskatt), sakkunnigkostnad 13 278 323 kr, översättningskostnad 57 672 kr minskat med den mervärdesskatt som kan återbäras 56 680 kr. På det totala beloppet 26 801 200 kr ska ränta enligt 6 § räntelag utgå från denna dag till dess betalning sker.

Olle Marcussons yrkande om ersättning från Staten genom Pensionsmyndigheten

Olle Marcusson har yrkat ersättning för ombudskostnader, såvitt gäller frågan om skadestånd, med sammanlagt 6 550 000 kr inklusive mervärdesskatt avseende ombudets nedlagda arbete med 1 310 timmar á 4 000 kr exklusive mervärdesskatt.

Pensionsmyndigheten har bestritt yrkandet och endast vitsordat ett belopp om 720 000 kr som skäligt i och för sig. Som grund för bestridandet har anförts sammanfattningsvis att det inte funnits behov för ombudet att medverka under *hela brottmålet och i alla dess delar* (Sic!).

I målet har Olle Marcusson företrätts av Per E Samuelson och Christina Bergenstein, vilka båda är erfarna och skickliga försvarare med stor erfarenhet av mål som det förevarande. Sådana mål innefattar regelmässigt civilrättsliga frågeställningar t.ex. fråga om skadestånd på grund av brott alternativt på grund av kvalificerat otillbörligt förfarande. Det kan därför ifrågasättas om ett extra ombud i skadeståndsdelen erfordrats för att ta tillvara Olle Marcussons rätt. De ytterligare frågeställningar som kan aktualiseras i den del som avser skadestandsfrågan kan i

varje fall inte motivera att ombudet medverkar under hela målets förberedelse och huvudförhandling. Den omständigheten att Olle Marcussons försvar delats mellan de förordnade försvararna och ombudet utan skarp avgränsning mellan ansvars- och skadestandsfrågan får anses ha lättat försvararnas arbetsbörda och därmed minskat den av dem debiterade tiden, dock inte i sådan omfattning att den lägre kostnaden överstiger det belopp som vitsordats som skäligt i och för sig.

Sammanfattningsvis ska Pensionsmyndigheten ersätta Olle Marcusson för ombudskostnader med 900 000 kr inklusive mervärdesskatt.

Olle Marcussons yrkande om ersättning av allmänna medel för sakkunnigbevisning

Olle Marcusson har yrkat ersättning av allmänna medel för sakkunnigbevisning med ett totalt belopp om 262 500 kr. Till stöd för yrkandet har åberopats fakturor från Ardentis AB avseende det arvode för sakkunnigutlåtande m.m. som Bertil Johansson fakturerat Olle Marcusson. Åklagaren har yttrat sig och bestritt att kostnaden varit skäligen påkallad. Detta eftersom Olle Marcusson delgetts misstanke om grovt bokföringsbrott redan den 10 oktober 2017 och att förundersökningsmaterialet slutdelgavs den 28 september 2018 utan erinran. Enligt åklagaren hade frågorna kunnat hanteras inom ramen för förundersökningen utan kostnad för Olle Marcusson.

Olle Marcusson har enligt ovan frikänts från ansvar för grovt bokföringsbrott. Den nu aktuella kostnaden har avsett sakkunnigbevisning till vederläggande av åtalet i den delen. Olle Marcusson är redan därför i princip berättigad till ersättning för sådan kostnad. Vidare finns det ingen anledning att tro annat än att han konsekvent nekat till gärningen och att han redan tidigt under förundersökningen redovisat samma invändningar som vid tingsrätten. Det är därför svårt att ta till sig åklagarens resonemang om att frågorna, dvs. om periodiseringen var korrekt och om verifikatet uppfyllde uppställda krav, skulle ha kunnat hanterats inom ramen för förundersökningen. Om åklagaren senast under huvudförhandlingen övertygats om

att Bertil Johanssons tolkning av bokföringslagens bestämmelser varit korrekt borde åtalet lagts ned, vilket inte skedde.

När åtal väl väckts har Olle Marcusson inte kunnat utgå från att rätten skulle komma fram till att bokföringsskyldigheten i objektiv mening inte åsidosatts utan att ha tagit intryck av Bertil Johanssons utlåtande. Olle Marcussons åberopande av sakkunnigbevisning har därför varit skäligen påkallad för att ta tillvara dennes rätt. Beloppet framgår av de åberopade fakturorna. Yrkandet om ersättning av allmänna medel ska följaktligen bifallas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (TR-01)

Ett överklagande, ställt till Svea hovrätt, ska ha kommit in till tingsrätten senast den 21 februari 2020.

Joakim Munter

Henrik Lagergren

I avgörandet har rådmannen Joakim Munter, tf rådmannen Henrik Lagergren samt nämnd deltagit. Rätten är enig.

Avräkningsunderlag, se bilaga

Underlaget avser

Person-/samordningsnummer/födelsetid 19700413-6276	Datum för dom/beslut 2020-01-31
Efternamn Bergsgård	Förnamn JOHAN Stephan

Personen har under en sammanhängande tid av minst 24 timmar varit frihetsberövad* i Sverige eller utomlands med anledning av brott som prövats i målet eller som påföljden avser. Frihetsberövandet har ägt rum under nedan angivna tider.

*på sätt som avses i 2 § lagen (2018:1250) om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande

Frihetsberövad

Frihetsberövandet hävt/upphört/avbrutet
(lämna tomt för ett frihetsberövande som pågår)

2017-09-26	2017-10-13
------------	------------

Samtidig verkställighet av påföljd i annat mål

- ☐ Kriminalvården har underrättat domstolen om att personen har påbörjat verkställighet eller har verkställt påföljd i annat mål under den tid som han eller hon varit berövad friheten (2–4 §§ förordning (2019:96) om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande).

Tidigare frihetsberövanden av betydelse för avräkningen

- ☐ Domstolen har i avgörandet helt eller delvis undanröjt påföljden i tidigare dom, beslut eller strafföreläggande, och det finns uppgifter om frihetsberövanden i tidigare meddelade domar, beslut eller avräkningsunderlag som har betydelse för avräkningen.

Observera: När domstolen lämnar domen/beslutet eller domsbeviset till Kriminalvården ska tidigare domar/beslut med eventuella avräkningsunderlag och avräkningsunderlag enligt 12 a § strafföreläggandekungörelsen bifogas, om det finns uppgifter där som har betydelse för avräkningen (3 § 4 förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m.).

Underskrift

Namnförtydligande

Underlaget avser

Person-/samordningsnummer/födelsetid 19860402-0191	Datum för dom/beslut 2020-01-31
Efternamn Ernstberger	Förnamn Edward ALEXANDER

Personen har under en sammanhängande tid av minst 24 timmar varit frihetsberövad* i Sverige eller utomlands med anledning av brott som prövats i målet eller som påföljden avser. Frihetsberövandet har ägt rum under nedan angivna tider.

*på sätt som avses i 2 § lagen (2018:1250) om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande

Frihetsberövad

Frihetsberövandet hävt/upphört/avbrutet
(lämna tomt för ett frihetsberövande som pågår)

2017-10-10	2017-11-30
------------	------------

Samtidig verkställighet av påföljd i annat mål

- ☐ Kriminalvården har underrättat domstolen om att personen har påbörjat verkställighet eller har verkställt påföljd i annat mål under den tid som han eller hon varit berövad friheten (2–4 §§ förordning (2019:96) om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande).

Tidigare frihetsberövanden av betydelse för avräkningen

- ☐ Domstolen har i avgörandet helt eller delvis undanröjt påföljden i tidigare dom, beslut eller strafföreläggande, och det finns uppgifter om frihetsberövanden i tidigare meddelade domar, beslut eller avräkningsunderlag som har betydelse för avräkningen.

Observera: När domstolen lämnar domen/beslutet eller domsbeviset till Kriminalvården ska tidigare domar/beslut med eventuella avräkningsunderlag och avräkningsunderlag enligt 12 a § strafföreläggandekungörelsen bifogas, om det finns uppgifter där som har betydelse för avräkningen (3 § 4 förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m.).

Underskrift

Namnförtydligande

Underlaget avser

Person-/samordningsnummer/födelsetid 19761125-0312	Datum för dom/beslut 2020-01-31
Efternamn Markusson	Förnamn Per Olov OLLE

Personen har under en sammanhängande tid av minst 24 timmar varit frihetsberövad* i Sverige eller utomlands med anledning av brott som prövats i målet eller som påföljden avser. Frihetsberövandet har ägt rum under nedan angivna tider.

*på sätt som avses i 2 § lagen (2018:1250) om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande

Frihetsberövad

Frihetsberövandet hävt/upphört/avbrutet
(lämna tomt för ett frihetsberövande som pågår)

2017-10-10	2017-11-23
------------	------------

Samtidig verkställighet av påföljd i annat mål

- ☐ Kriminalvården har underrättat domstolen om att personen har påbörjat verkställighet eller har verkställt påföljd i annat mål under den tid som han eller hon varit berövad friheten (2–4 §§ förordning (2019:96) om tillgodoräknande av tid för frihetsberövande).

Tidigare frihetsberövanden av betydelse för avräkningen

- ☐ Domstolen har i avgörandet helt eller delvis undanröjt påföljden i tidigare dom, beslut eller strafföreläggande, och det finns uppgifter om frihetsberövanden i tidigare meddelade domar, beslut eller avräkningsunderlag som har betydelse för avräkningen.

Observera: När domstolen lämnar domen/beslutet eller domsbeviset till Kriminalvården ska tidigare domar/beslut med eventuella avräkningsunderlag och avräkningsunderlag enligt 12 a § strafföreläggandekungörelsen bifogas, om det finns uppgifter där som har betydelse för avräkningen (3 § 4 förordningen (1990:893) om underrättelse om dom i vissa brottmål, m.m.).

Underskrift

Namnförtydligande

Vad påstår åklagaren?Åtalets omfattning

Förundersökning har pågått sedan den 18 mars 2017 avseende brott vilka misstänks vara begångna i och med koppling till vissa bolag i den så kallade Allra-koncernen. Förundersökningen har bestått av flera delar. Den ena delen avser händelser under år 2012 avseende vissa affärer med ett företag som hette Oak Capital AB. Den andra delen avser händelser under främst 2015-16 avseende vissa affärer med ett företag som hette Allra Capital Markets Ltd, Dubai.

Det åtal som nu väcks avser en del av de händelser som utspelade sig främst under våren 2012, och åtalet avser endast personer som kunnat nå under förundersökningen. De personer som nu åtalas är inte längre misstänkta för de händelser som utspelade sig under december 2012. Det är fortfarande två personer som är häktade i sin frånvaro avseende båda händelserna under 2012, och förundersökningen pågår fortfarande avseende dem.

Det pågår fortfarande förundersökning avseende händelserna 2015-16. Dessa brottsmisstankar ingår inte i det åtal som nu väcks.

Bakgrund

Under år 2012 hade Pensionsmyndigheten ungefär sju miljarder kronor insatt i de tre värdepappersfonderna Svensk Fondservice Maximal, Svensk Fondservice Balanserad och Svensk Fondservice Försiktig. Pengarna tillhörde Pensionsmyndigheten och hade tillförts fonderna eftersom ungefär 110 000 personer hade valt att ha en del av sitt pensionssparande i de fonderna genom det så kallade premiepensionssystemet. Premiepensionssystemet fungerar på så sätt att en förlust av pengar från värdepappersfonderna leder till att den enskilde pensionsspararen får en mindre framtida pension.

Svensk Fondservice AB hade uppdraget att bestämma vilka värdepapper som skulle finnas i värdepappersfonderna. I bestämmelserna som styr värdepappersfonderna framgår att det endast fick finnas värdepapper med syfte att öka värdet av värdepappersfonderna. Alexander Ernstberger och David Persson Rothman hade som företrädare för Svensk Fondservice AB det yttersta ansvaret att se tillse att värdepappersfonderna förvaltades på det sättet. Vid den här tiden var John Bergsgård anställd av Svensk Fondservice AB med arbetsuppgiften att sköta förvaltningen av värdepappersfonderna.

Oak Capital AB var ett värdepappersbolag som fram till våren 2012 framförallt förmedlade värdepapper med hög risk till privatpersoner. Under första halvåret 2012 gick verksamheten så dåligt att många av de anställda hade blivit uppsagda. Olle Markusson var vid den här tiden verkställande direktör i Oak Capital AB.

Brotten

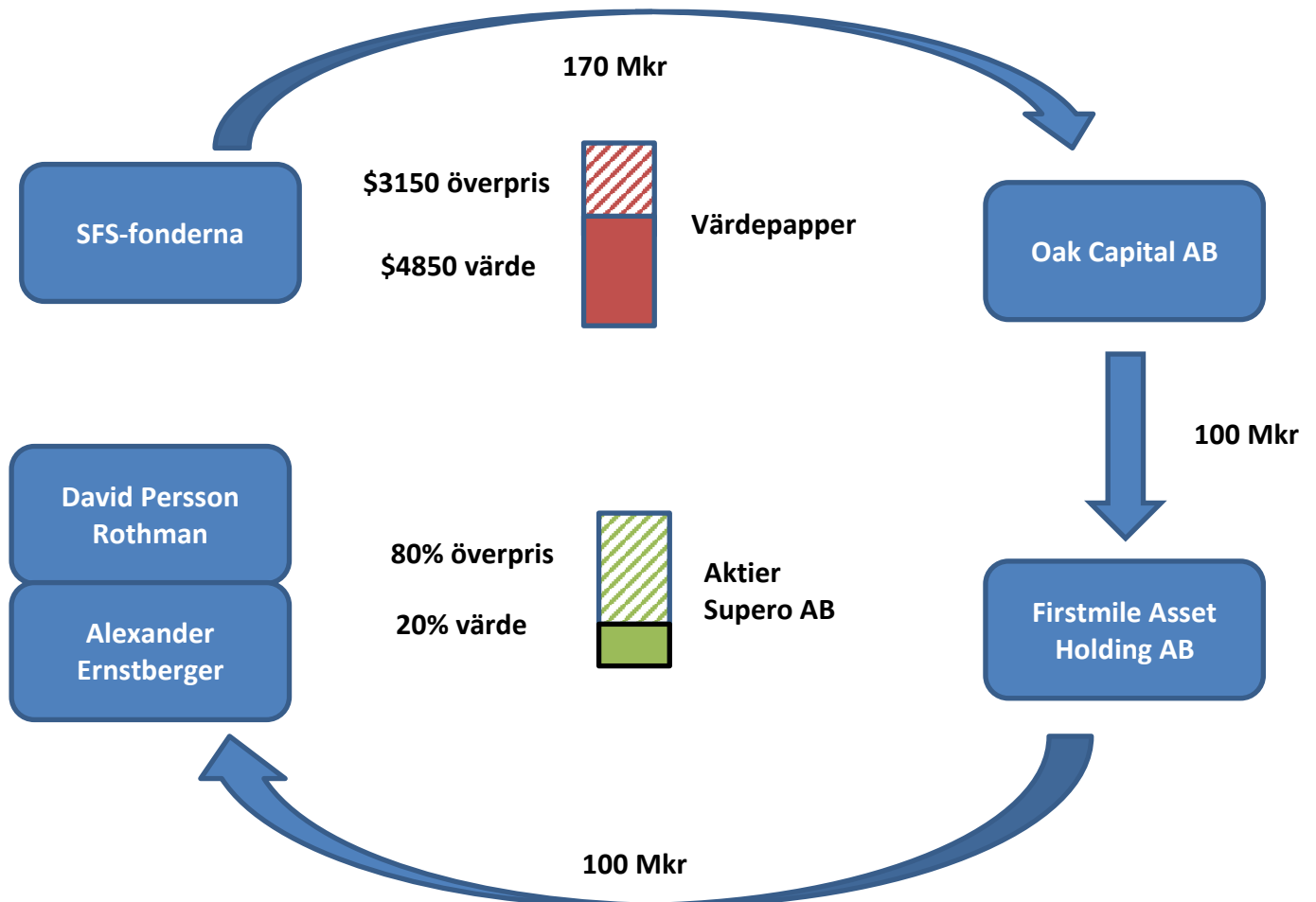
Under våren 2012 kom Alexander Ernstberger och David Persson Rothman i kontakt med företrädare för Oak Capital AB. Kontakten ledde till att Oak Capital AB erbjöd Alexander Ernstberger och David Persson Rothman pengar som ersättning för att dessa som företrädare för Svensk Fondservice AB kunde förmå värdepappersfonder att köpa värdepapper av, eller genom Oak Capital AB. Företrädare för Oak Capital AB kom därefter överens med Alexander Ernstberger och David Persson Rothman om att Oak Capital AB skulle köpa värdepapper från olika banker för cirka 260 miljoner kronor för att därefter sälja dessa vidare till värdepappersfonder för cirka 430 miljoner kronor. Vinsten på cirka 170 miljoner skulle delas på så sätt att Alexander Ernstberger och David Persson Rothman fick cirka 50 miljoner kronor var och att Oak Capital AB fick behålla cirka 70 miljoner kronor.

Eftersom det inte är tillåtet att göra medvetet dåliga affärer med andras pengar kom de inblandade personerna överens om de måste skriva olika dokument för att dölja det som beskrivs ovan. Det upprättades därför dokument där det ser ut som att Oak Capital AB förmedlade affären från bankerna som ett så kallat kommissionsköp. På dokumenten skrevs det att Oak Capital AB för värdepappersfondernas räkning köpt in värdepappren för 8 000 dollar per styck trots att Oak Capital AB egentligen bara hade betalat 4 850 dollar per styck. På grund av att man gjorde på det sättet så gick det inte längre att på ett enkelt sätt se att värdepappersfonderna hade betalat för mycket för värdepappren.

Eftersom det inte är tillåtet att betala pengar till någon för att göra medvetet dåliga affärer med andras pengar kom de inblandade personerna överens om att de måste skriva olika dokument för att dölja även detta. Det upprättades därför dokument där det ser ut som att pengarna som betalades till Alexander Ernstberger och David Persson Rothman var betalning för aktier som de båda sålde. Oak Capital AB betalade därför ut den ersättning man kommit överens om till ett annat bolag som var det bolag som kom att genomföra aktieaffären. På grund av att man gjorde på det sättet så gick det inte längre att på ett enkelt sätt se att pengar hade förts över till Alexander Ernstberger och David Persson Rothman.

Mellan parterna hade man kommit överens om att Alexander Ernstberger och David Persson Rothman inte skulle sälja några aktier om det inte genomfördes något köp av värdepapper för värdepappersfondernas pengar. Man kom också överens om att för det fall Finansinspektionen skulle upptäcka affären och tvinga Oak Capital AB att betala sanktionsavgifter så skulle den ersättning som Alexander Ernstberger och David Persson Rothman utlovats minskas med samma belopp. Av samma överenskommelse följde också att om Oak Capital AB skulle tvingas betala skadestånd till värdepappersfonderna, så skulle den ersättning som Alexander Ernstberger och David Persson Rothman utlovats minska med samma belopp.

Förenklad skiss över händelseförloppet

Hur man överklagar

Dom i brottmål, tingsrätt

TR-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis.

Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att målsäganden ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

När krävs det prövningstillstånd?

Brottmålsdelen

I brottmålsdelen behövs prövningstillstånd i två olika fall:

- Den åtalade har dömts enbart till böter.
- Den åtalade har frikänts från ett brott som inte har mer än 6 månaders fängelse i straffskalan.

Skadeståndsdelen

Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva en begäran om skadestånd. Undantag kan gälla när en dom överklagas i brottmålsdelen, och det är kopplat en begäran om skadestånd till brottet. Då krävs inte prövningstillstånd för skadeståndsdelen om

- det inte krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen eller om
- hovrätten meddelar prövningstillstånd i brottmålsdelen.

Beslut i övriga frågor

I de mål där det krävs prövningstillstånd i brottmålsdelen (se ovan), krävs det också prövningstillstånd för sådana beslut som bara får överklagas i samband med att domen överklagas. Beslut som kan överklagas särskilt kräver inte prövningstillstånd.

När får man prövningstillstånd?

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.